Lokalna Strategia Rozwoju

„Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina – Lider A4”

Grudzień 2008 r.

Zespół Konsultantów
Irena Krukowska- Szopa
Krzysztof Szustka
Marta Kamińska
Maciej Zawierucha

Opracowanie:
Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja”
Ul. Wrocławska 41, 59-220 Legnica
e-mail: biuro@zielonaakcja.pl
www.zielonaakcja.pl

Współpraca i korekta:
Tomasz Gracz- UG Żórawina
Ewa Grzelakowska, Agnieszka Litwin, Ewa Kienc-Brachmańska- UG Kąty Wrocławskie
Monika Penczak, Anna Zielonka- Referat Pozyskiwania Zewnętrznych Środków Finansowych UG Kobierzyce
Grzegorz Salwa, Katarzyna Felsztyńska-Biuro ds. Funduszy Europejskich UG Święta Katarzyna

zmiany i aktualizacje dokumentu:

- 11.08.2009 (WZ)
- 29.10.2009 (WZ)
- 15.12.2009 (WZ)
- 13.01.2010 (Z)
- 20.04.2010 (WZ)
- 12.08.2010 (WZ)
- 19.09.2010 (Z)
- 21.01.2011 (WZ)
- 07.02.2011 (Z)
- 21.11.2011 (WZ)
- 19.01.2012 (Z)
- 10.04.2012 (Z)
- 11.12.2012 (WZ)
- 31.01.2013 (Z)
- 28.02.2013 (Z)
- 19.03.2013 (WZ)

Na mocy decyzji Rady Ministrów z dniem 1 stycznia 2010 roku siedzibę władz gminy Święta Katarzyna przeniesiono do Siechnic w związku z powyższym postanowieniem Sądu z dnia 09.12.2010 pełna nazwa LGD brzmi: „Lokalna Grupa Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina – Lider A4”
Występujące w treści dokumentu nazwy Gminy Święta Katarzyna i Siechnice są tożsame.

Spis Treści

Wstęp **4**

1. Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania (LGD) jako jednostki odpowiedzialnej za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) **9**
1.1 Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i nr w tym rejestrze 10
1.2 Opis procesu budowania partnerstwa 10
1.3 Charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD 12
1.4 Statut LGD w załączeniu. Struktura Rady lub innego organu LGD do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia 1698/2005, zwanych dalej „organem decyzyjnym” 14
1.5 Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego 15
1.6 Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego. 16
1.7 Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji 17

2. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności **19**
2.1 Wykaz gmin wchodzących w skład LGD albo będących jej partnerami 19
2.2. Uwarunkowania przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe. 20
2.2.1 Uwarunkowania przestrzenne i geograficzne 20
2.2.2 Uwarunkowania przyrodnicze 21
2.2.3 Uwarunkowania historyczne i kulturowe 26
2.3 Ocena społeczno – gospodarcza, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej. 32
2.3.1 Potencjał demograficzny 32
2.3.2 Poziom zatrudnienia i lokalny rynek pracy. 34
2.3.3 Rolnictwo 36
2.3.4 Poziom wykształcenia i dostęp do edukacji 36
2.3.5 Aktywność organizacji pozarządowych 37
2.4 Specyfika obszaru 39
2.4.1 Specyfika geograficzna i środowiskowa 39
2.4.2 Specyfika historyczna i kulturowa 39
2.4.3 Specyfika społeczna i gospodarcza 40

3. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR; wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy **41**

4. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych w ramach LSR przedsięwzięć **45**

5. Określenie misji i wizji LGD **66**

6. Wskazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR **67**
6.1 Spójność środowiskowa przyrodnicza i kulturowa 67
6.2 Spójność gospodarcza 68
6.3 Spójność społeczna 68

7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSRu 69

8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR 69
9. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania „wdrażanie LSR”, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów 70
9.1 Procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR 71
9.2 Procedura wyboru operacji 75
9.3. Procedura zmiany Lokalnych Kryteriów Wyboru 86
9.4. Procedura wyłączenia członka Rady od udziału w wyborze projektów 87
9.5. Procedura odwoławcza od decyzji Rady 87

10. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji 88
11. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSRu 92
12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR 97
13. Zasady i sposób dokonywania oceny edukacji własnej 98
14. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem LSR 99
15. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrożeniowych na obszarze objętym LSR 102

16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich. 104

17. Informacja o dołączonych do LSR załącznikach 106

Spis rysunków 106

Spis tabel 106

Spis literatury: 107

Załączniki:

-Regulamin Rady
-Procedura naboru pracowników LGD
-Opisy stanowisk precyzujących podział obowiązków i zakres odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach
-Opis warunków technicznych i lokalowych biura LGD

Wstęp

Co to jest Leader?

Leader to europejski program wspierający społeczności, które stawiają na współpracę partnerską.

Inicjatywa LEADER realizowana jest w Unii Europejskiej od 1991r. stanowi nowe podejście do rozwiązywania problemów wsi. Warunkiem niezbędnym do pełnego i skutecznego realizowania polityki wobec obszarów wiejskich jest zaangażowanie społeczności wiejskich w proces podejmowania decyzji na poziomie lokalnym.

W krajach Unii Europejskiej powstało ponad 1000 Lokalnych Grup Działania (LGD) funkcjonujących na poziomie lokalnym. W Polsce działa około 200 grup. Przez swoje działania i inicjatywy dają pole do aktywności mieszkańcom wsi, wykorzystując w sposób innowacyjny lokalne zasoby przyrodniczo- kulturowe, przyczyniając się do tworzenia miejsc pracy i promocji obszarów wiejskich.

LEADER kładzie silny nacisk na partnerstwo pomiędzy trzema sektorami: publicznym, społecznym i ekonomicznym oraz na tworzenie pomiędzy nimi sieci powiązań celem wymiany doświadczeń, wzajemnej współpracy i realizacji wspólnych projektów.

W latach 2009- 2015 Leader będzie realizowany w Polsce w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich działania Osi 4.

Warunki udziału w działaniach Leader

Leader skierowany jest do obszarów wiejskich spójnych terytorialnie zamieszkałych przez 10-150 tyś mieszkańców. W celu jego realizacji powinna powstać Lokalna Grupa Działania /LGD/ (zarejestrowana jako stowarzyszenie) w skład, której wejdą przedstawiciele sektora publicznego (samorządy) społecznego (organizacje) ekonomicznego (przedsiębiorcy). Grupa ta powinna opracować program wspólnych działań w formie dokumentu- Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), powinien on opisywać takie obszary tematyczne jak : poprawa jakości życia na wsi, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy, aktywizowanie mieszkańców i budowanie kapitału społecznego, wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju lokalnym. Wdrożeniu LSR będą służyły środki Unii Europejskiej kierowane w ramach programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz aktywność mieszkańców i partnerów zaangażowanych w LGD.

Od 2009 r. mieszkańcy zamieszkali na obszarze LGD będą mogli ubiegać się o pomoc finansową w zakresie następujących działań (dalej zwanych operacjami):

- różnicowanie kierunku działalności nierolniczej
- odnowa i rozwój wsi
- tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
- małe projekty

Zakres operacji Działań Leader

- **Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej***
  - Beneficjenci: działalność nierolnicza lub związana z rolnictwem, podejmowaną poprzez rolników, domowników, małżonków rolników. Osoba fizyczna występująca z wnioskiem powinna być objęta ubezpieczeniem społecznym rolników. Gospodarstwo Rolne, w którym pracuje beneficjent było objęte w roku poprzedzającym złożenie wniosku płatnościami bezpośrednimi.

- Zakres pomocy: pomocy udziela się z tytułu podjęcia lub rozwoju działalności w zakresie: usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; usług dla ludności; sprzedaży hurtowej lub detalicznej; rzemiosła lub rękodzielnictwa; robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych; usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; usług transportowych; usług komunalnych; przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; magazynowania lub przechowywania towarów; wytwarzania produktów energetycznych z biomasy; rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.
- Wysokość pomocy:
  - Pomoc ma formę zwrotu max. 50% kosztów kwalifikowanych operacji;
  - Maksymalna wysokość udzielonej pomocy jednemu beneficjentowi w
  - gospodarstwie rolnym, w okresie realizacji programu, (2009- 2015) nie może przekroczyć 100 000 zł.
  - Płatności- refundacja poniesionych kosztów etapowo lub za cały projekt.

- **Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw***
  - Beneficjenci: osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zatrudniające do 10 osób o obrocie netto do 2 mln euro na obszarze LGD.
  - Zakres pomocy: usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; usług dla ludności; sprzedaży hurtowej lub detalicznej; rzemiosła lub rękodzielnictwa; robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych; usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; usług transportowych; usług komunalnych; przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; magazynowania lub przechowywania towarów; wytwarzania produktów energetycznych z biomasy; rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.
  - Wysokość pomocy przyznanej na realizację operacji nie może przekroczyć:
    - 100 000 zł - jeśli biznes plan przewiduje utworzenie 1 miejsca pracy,
    - 200 000 zł - jeśli biznes plan przewiduje utworzenie 2 miejsc pracy,
    - 300 000 zł - jeśli biznes plan przewiduje utworzenie 3 miejsc pracy
    - Pomoc ma formę zwrotu max. 50% kosztów kwalifikowanych operacji,
    - Płatność- refundacja poniesionych kosztów etapowo lub za cały projekt.

  Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji programu (w latach 2009- 2015), nie może przekroczyć 300 000 zł. W przypadku przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych, maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji programu, wynosi 100 000 zł.

- **Odnowa i rozwój wsi ***
  - Zakres pomocy:

  Pomocy udziela się podmiotom z tytułu inwestycji w zakresie:
  - remontu, przebudowy i wyposażenia obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, w tym obiektów zabytkowych;
  - remontu, przebudowy i wyposażenia obiektów służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa kulturowego, tradycji, sztuki lub kultury; kształtowania przestrzeni publicznej;
  - budowy lub remontu, przebudowy publicznej infrastruktury związanej rozwojem funkcji turystycznych, sportowych i społeczno-kulturalnych;

- zakupu obiektów zabytkowych lub charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie oraz ich adaptację na cele publiczne;
- odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historii, obiektów architektury sakralnej i miejsc pamięci.

o Ogólne zasady finansowania:

- refundacji podlegają koszty kwalifikowane poniesione przez beneficjenta, w wysokości nie przekraczającej 80% tych kosztów, z tym że dla jednej miejscowości – nie więcej niż 500 000 zł w okresie realizacji programu,
- wysokość pomocy nie może być wyższa niż 500 000 zł, także w przypadku operacji realizowanej w więcej niż jednej miejscowości, z tym że kwotę tę dzieli się proporcjonalnie do kosztów realizacji w każdej z tych miejscowości,
- wysokość pomocy przyznanej na realizację jednej operacji nie może być niższa niż 25 000 zł, według kalkulacji kosztów określonych we wniosku o przyznanie pomocy.

o Beneficjent:

- gmina,
- instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,
- kościół lub związek wyznaniowy,
- organizacja pozarządowa pożytku publicznego,

▪ **Małe projekty***

o Beneficjentami „małych projektów" mogą być:

- osoba fizyczna, która: jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, jest pełnoletnia, ma miejsce zamieszkania na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju (LSR) lub wykonuje działalność gospodarczą na tym obszarze, jeżeli mały projekt jest związany z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą albo z działalnością gospodarczą, którą ten podmiot planuje podjąć, chyba że będzie realizowany wyłącznie w zakresie określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia w pkt 2 lit. a lub pkt 5 lit. c."

- osobą prawną albo jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną, jeżeli posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze, z wyłączeniem województwa:
działającym na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze, lub utworzonym na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacjom albo stowarzyszeniom, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze.

Zakres pomocy: (zgodnie z obowiązującym Załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrazanie lokalnych strategii rozwoju" objętego PROW na lata 2007-2013)

1) podnoszenie jakości życia społeczności lokalnej na obszarze objętym LSR przez:

a) udostępnianie urządzeń i sprzętu, z wyłączeniem środków transportu napędzanych mechanicznie,
b) organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla podmiotów z obszaru objętego LSR innych niż realizowane w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, oraz z wyłączeniem szkoleń połączonych z promocją towarów lub usług określonego przedsiębiorcy,

c) organizację imprez kulturalnych, promocyjnych, rekreacyjnych lub sportowych związanych z promocją lokalnych walorów,
d) zagospodarowanie przestrzeni publicznej, z wyłączeniem pasów drogowych dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich;

2) rozwijanie aktywności społeczności lokalnej przez:
a) promocję i organizację lokalnej twórczości kulturalnej lub aktywnego trybu życia, z wyłączeniem remontu i budowy budynków mieszkalnych,
b) promocję lokalnej przedsiębiorczości,
c) remont połączony z modernizacją lub wyposażenie istniejących świetlic wiejskich oraz innych obiektów pełniących ich funkcję oraz zagospodarowanie terenu przylegającego do tych obiektów;

3) rozwijanie turystyki lub rekreacji na obszarze objętym LSR przez:
a) utworzenie lub zmodernizowanie punktów informacji turystycznej, bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych związanych tematycznie z ofertą turystyczną obszaru objętego LSR, przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych i promocyjnych dotyczących obszaru objętego LSR,
b) budowę, odbudowę, przebudowę, remont połączony z modernizacją, zagospodarowanie lub oznakowanie obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz wyposażanie obiektów pełniących funkcje turystyczne i rekreacyjne, z wyłączeniem hoteli, moteli, pensjonatów oraz bazy gastronomicznej;

4) promowanie, zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego, lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego, w szczególności obszarów objętych poszczególnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000;

5) promowanie, zachowanie lub oznakowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego przez:
a) odbudowę, renowację, restaurację albo remont lub oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków, z wyłączeniem budynków mieszkalnych,
b) remont lub wyposażenie istniejących muzeów lub innych obiektów pełniących ich funkcje,
c) kultywowanie:
– miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów,
– języka regionalnego i gwary,
– tradycyjnych zawodów i rzemiosła,
d) prowadzenie badań nad obszarem wdrażania LSR innych niż realizowane w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 23 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
e) promocję lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego,
f) urządzanie miejsc pamięci związanych z wydarzeniem historycznym, w tym przez budowę, odbudowę, renowację, restaurację albo remont lub oznakowanie obiektów budowlanych i zagospodarowanie terenu wokół nich;

6) inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług, których podstawę stanowią lokalne zasoby, tradycyjne sektory gospodarki lub lokalne dziedzictwo, w tym kulturowe, historyczne lub przyrodnicze, zwanych dalej "produktami lub usługami lokalnymi", albo podnoszenie jakości takich produktów lub usług przez:
a) udział w targach i konkursach produktów lub usług lokalnych,
b) promocję produktów lub usług lokalnych,
c) uzyskanie certyfikatów i uczestnictwo w systemach jakości innych niż realizowane w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o

wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,

d) budowę, adaptację lub wyposażenie niemieszkalnych obiektów budowlanych wykorzystywanych do prowadzenia sprzedaży produktów lub usług lokalnych,
e) budowę, adaptację lub wyposażenie niemieszkalnych obiektów budowlanych wykorzystywanych do tradycyjnego wyrobu produktów lokalnych,
f) badanie rynku produktów lub usług lokalnych

- z wyłączeniem działalności rolniczej;

7) wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawienia warunków prowadzenia działalności kulturalnej lub gospodarczej, w tym polegającej na wynajmie pokoi w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem działalności rolniczej.

Wysokość pomocy: na operacje z zakresu „małych projektów” wynosić będzie maksymalnie 80% kosztów kwalifikowanych operacji nie więcej jednak niż **50 tys. zł**; przy czym całkowity koszt operacji nie może być niższy niż 4,5 tys. zł oraz wyższy, niż 100 tys. zł w okresie realizacji programu (2009-2015)

Zasady składania wniosków do LGD

Wnioski powinny być zgodne z Lokalna Strategią Rozwoju. Termin naboru będzie ogłaszała Lokalna Grupa Działania. Wnioski do finansowania będzie wybierała społeczna Rada LGD. Leader będzie także finansować funkcjonowanie LGD:

- **Nabywanie umiejętności i aktywizacja**
  Pomoc przyznawana dla LGD w ramach działania może w szczególności dotyczyć:
  - badań nad obszarem objętym LSR;
  - informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR;
  - szkolenia kadr biorących udział we wdrażaniu LSR;
  - wydarzeń o charakterze promocyjnym związanych z obszarem działania LGD;
  - szkolenia lokalnych liderów
  - animowania społeczności lokalnych;
  - kosztów bieżących LGD,
- **Wdrożenie projektów współpracy**
- Wspólne przedsięwzięcia realizowane przez LGD

*Szczegółowe warunki uzyskania wsparcia regulują rozporządzenia:

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrazanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013 z późniejszymi zmianami.
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego PROW na lata 2007-2013 z późniejszymi zmianami.
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Róznicowanie w kierunku działalności nierolniczej” objętego PROW na lata 2007-2013 z późniejszymi zmianami.
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW na lata 2007-2013 z późniejszymi zmianami.

1. Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania (LGD) jako jednostki odpowiedzialnej za realizację Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR)

1.1 Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i nr w tym rejestrze

a) nazwa LGD: Lokalna Grupa Działania na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Gmin: Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina – Lider A4,

b) status prawny LGD: Stowarzyszenie które powstało w oparciu o art. 15 ustawy z 7 marca 2007r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 oraz z 2008r. Nr 98, poz. 634),

c) data wpisu do KRS: 16.07.2008,

d) numer KRS: 0000309833

1.2 Opis procesu budowania partnerstwa

a) przebieg budowania partnerstwa

Z inicjatywą założenia Lokalnej Grupy Działania mającej na celu wspieranie budowy kapitału społecznego w oparciu o wsparcie w ramach Osi IV Leader PROW 2007-2013 na terenach wiejskich Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina wyszedł w porozumieniu z samorządowcami z trzech ww. gmin Wójt Gminy Święta Katarzyna Jerzy Fitek. Duży wkład w opracowanie założeń i celów powoływanej LGD wnieśli przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz pracownicy urzędów gmin zajmujących się środkami europejskimi, przy znaczącej pomocy na poziomie konsultacji opracowywanych dokumentów założycielskich udzielonym przez istniejące już LGD oraz pracowników Urzędu Marszałkowskiego Woj. Dolnośląskiego. Po intensywnych konsultacjach z przedstawicielami lokalnych organizacji pozarządowych, organizacji skupiających przedsiębiorców, instytucje kultury oraz lokalnych liderów opinii w dniu 5 maja 2008 roku w UG Kobierzyce odbyło się zabranie założycielskie ,,LGD- Lider A4", W zebraniu założycielskim wzięło udział 20 osób (po 5 osób z każdej z Gmin) reprezentujących sektor publiczny, gospodarczy i społeczny. Po intensywnej dyskusji podjęły one decyzje o powołaniu Stowarzyszenia oraz przyjęły propozycję organizacji władz oraz Statut Stowarzyszenia. Zebrani członkowie- założyciele po przedstawieniu kilku propozycji zdecydowali się na wybranie nazwy nowotworzonej organizacji w brzmieniu: *„Lokalna Grupa Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina – Lider A4"*. Genezy nazwy Stowarzyszenia należy upatrywać w dążeniu z jednej strony do jak najsilniejszego zaznaczenia misji Stowarzyszenia jaką jest zgodnie z intencją członków- założycieli dążenie do zrównoważonego rozwoju tj. rozwoju który zaspokaja potrzeby obecne, nie zagrażając możliwościom zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń, a także odpowiednia identyfikacja terytorialna obszaru działalności Lokalnej Grupy Działania- jako taka została w drodze dyskusji została wybrana autostrada A4- przebiegająca przez większość gmin wchodzących w skład LGD i mająca niebagatelny wpływ na kształtowanie ich obrazu gospodarczego i społecznego.

U podstaw sprawnego i szybkiego procesu powołania, rejestracji Stowarzyszenia oraz realizacji prac merytorycznych mających na celu opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju leży poczucie odpowiedzialności oraz przyjęty konsensualny tryb działań zaangażowanych przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego, dzięki któremu zostały zagwarantowane równe korzyści, prawa i obowiązki dla wszystkich stron zaangażowanych w

powołanie LGD. Stanowi to dobrą prognozę dla przyszłych działań Lidera A4 w dalszej perspektywie czasowej. Członkowie założyciele Stowarzyszenia Lider A4 są przekonani iż Lokalne Grupy Działania stanowią na wyraz użyteczna formę wspierania budowy kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców terenów wiejskich. Główną wartością Osi IV Leader jest założona na wstępie współpraca trójsektorowa skupiająca przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego, co gwarantuje przyjęcie szerokiej perspektywy postrzegania potrzeb lokalnych społeczności. Dzięki temu Lokalna Grupa Działania może skupić się na wspieraniu narzędzi sprzyjających rozwojowi lokalnemu w szerokim wymiarze, umiejętnie uzupełniając działalność instytucji publicznych czy społecznych. Niebagatelnym wsparciem dla działalności Lokalnych Grup Działania są możliwe do uzyskania ze źródeł Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich środki finansowe, dzięki którym na terenach wiejskich będą miały szansę zaistnieć silne pod względem organizacyjnym i kadrowym organizacje pozarządowe mogące w znaczący sposób wesprzeć rozwój lokalny. Powinny one dla realizacji stworzonych Lokalnych Strategii Rozwoju aktywnie sięgać po inne środki finansowe- pochodzące zarówno ze źródeł krajowych jak i europejskich- np. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Dzięki temu Lokalne Grupy Działania będą miały możliwość realizacji większej ilości projektów wspierających rozwój lokalny odnajdując poprzez to swoje trwałe miejsce wśród niewielkich, lokalnych społeczności na terenach wiejskich.

Tabela 1 Zestawienie spotkań dotyczących powołania oraz prac bieżących LGD Lider A4

Lp.	Miejsce	Data	Ilość osób	Opis
1.	UG Święta Katarzyna	01.04.2008	Ok.10- przedstawiciele samorządu terytorialnego z Gmin Święta Katarzyna, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Żórawina , ngo’s, pełnomocnik ds. funduszy europejskich UG Święta Katarzyna, oraz przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.	Przedstawienie przez dyr. Czyszczonia z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego informacji na temat Osi IV Leadaer PROW 2—7-2-13 oraz ustalenie zasad współpracy i koordynacji pomiędzy poszczególnymi JST w celu powołania LGD na obszarze gmin Święta Katarzyna, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Żórawina.
2.	UG Żórawina	20.04.2008	Ok.14- przedstawiciele samorządu terytorialnego z Gmin Święta Katarzyna, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Żórawina, ngo’s plus specjaliści ds. funduszy europejskich UG Święta Katarzyna, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Żórawina.	Szczegółowe ustalenie zasad współpracy i koordynacji pomiędzy poszczególnymi JST w celu powołania LGD na obszarze gmin Święta Katarzyna, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Żórawina, podział zakresu prac pomiędzy przedstawicieli poszczególnych JST, zaproszenie do współpracy przy powołaniu LGD przedstawicieli sektora społecznego i gospodarczego w celu zapewnienia współpracy trójsektorowej w ramach LGD.
3.	UG Kobierzyce	05.05.2008	Ok. 26- członkowie założyciele LGD plus prawnik, specjaliści ds. funduszy europejskich UG Święta Katarzyna, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Żórawina	Powołanie Stowarzyszenia ”Lokalna Grupa Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina – Lider A4”. Dyskusja i ustalenie zapisów Statutu Stowarzyszenia opracowanego na podstawie dostępnych dokumentów przez specjalistów ds. funduszy europejskich UG Święta Katarzyna oraz Kobierzyce. Ustalenie zakresu prac związanych z rejestracją Stowarzyszenia.
4.	UG Święta Katarzyna	27.08.2008	Ok. 25_ członkowie założyciele LGD plus prawnik, specjaliści ds. funduszy europejskich UG Święta Katarzyna, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Żórawina	Wybór władz stowarzyszenia- Zarządu, Członków Rady, Komisji Rewizyjnej, pierwsze zebrania ww. organów, wybory osób funkcyjnych. Podczas dalszego toku zebrania przegłosowano: - o przystąpieniu do współpracy z Siecią Partnerstwa Polski Południowo – Zachodniej; - o ustanowieniu wysokości składki członka Stowarzyszenia w wysokości 10 PLN z wyłączeniem osób reprezentujących w Stowarzyszeniu Jednostki Samorządu Terytorialnego ; - o ustanowieniu wysokości składki członka reprezentującego w Stowarzyszeniu Jednostki Samorządu Terytorialnego w wysokości 1,00 PLN od mieszkańców gminy – przyjmując jako podstawę wyliczenia składki na poziomie liczby zameldowanych mieszkańców poszczególnych Jednostek Samorządu Terytorialnego na dzień 31.12.2007; - o wystąpieniu do przedstawicieli JST o powołanie zgodnie z § 27 pkt. 1,2,3 Statutu specjalistów ds. funduszy

				europejskich pracujących w Urzędach Gmin do Zespołu Roboczego ds. Funduszy Europejskich; - rozpatrzono warianty budżetu i średnich kwot pomocy stanowiącej załącznik do niniejszego Protokółu; Wszystkie ww. postanowienia zaakceptowano jednomyślnie w drodze głosowania jawnego. Po przerwie obiadowej odbyły się również prace merytoryczne związane z Lokalną Strategią Rozwoju prowadzone przez Fundację Zielona Akcja, w trakcie których przeprowadzono: weryfikację wizji, uzupełnienie listy działań do celów, rozpatrzono warianty budżetu i średnich kwot pomocy oraz lokalne kryteria wyboru projektów.

b) skład Lokalnej Grupy działania Lider A4. Założycielami i członkami stowarzyszenia są:

- 10 przedstawicieli sektora publicznego w szczególności gminy i jednostki im podlegające,
- 7 przedstawicieli sektora społecznego w szczególności osoby fizyczne, organizacje społeczne, kościół,
- 3 przedstawicieli sektora gospodarczego w szczególności przedsiębiorcy z obszaru LGD

1.3 Charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD

a) Charakterystyka członków Lokalnej Grupy Działania Lider A4

Tabela 2 Charakterystyka członków Lokalnej Grupy Działania Lider A4

Lp.	Imię i nazwisko	Sektor/ Instytucji	Rodzaj działalności	Funkcja w LGD Lider A4
1.	Milan Ušák	**SEKTOR PUBLICZNY** Gmina Siechnice	Burmistrz Gminy Siechnice	Członek Rady
2.	Andrzej Martynow	**SEKTOR PUBLICZNY** Zespół Opieki Zdrowotnej w Świętej Katarzynie	Dyrektor ZOZ	Członek Komisji Rewizyjnej
3.	Cezar Szeligiewicz	**SEKTOR PUBLICZNY** Gimnazjum im. Księżnej Anny z Przemyślidów w Siechnicach z Oddziałem Zamiejscowym w Świętej Katarzynie	Dyrektor Gimnazjum	Członek Rady- *Sekretarz Rady*
4.	Maria Banach	**SEKTOR PUBLICZNY** Gminne Centrum Kultury w Siechnicach	Dyrektor Gminnego Centrum Kultury	Członek Zarządu- *Prezes Zarządu*
5.	Jerzy Woźniak	**SEKTOR GOSPODARCZY** P.H.U „WiK" Jerzy Woźniak	Przedsiębiorca	Członek Rady
6.	Jan Żukowski	**SEKTOR PUBLICZNY** Gmina Żórawina	Wójt Gminy Żórawina	Członek Rady
7.	Jolanta Piasecka	**SEKTOR POZARZĄDOWY** Żórawina	Osoba Fizyczna	Członek Rady
8.	Tomasz Dobosz	**SEKTOR POZARZĄDOWY** Ochotnicza Straż Pożarna w Żórawinie	Naczelnik OSP Żórawina	Członek Rady
9.	Bożena Komarowska	**SEKTOR PUBLICZNY** Gminne Centrum Kultury w Żórawinie	Dyrektor Gminnego Centrum Kultury	Członek Komisji Rewizyjnej
10.	Piotr Koch	**SEKTOR POZARZĄDOWY** Stowarzyszenie KJ Black Pony	Osoba Prawna	Członek Zarządu- *Skarbniks Zarządu*

		Milejowice		
11.	Antoni Kopeć	**SEKTOR PUBLICZNY** Gmina Kąty Wrocławskie	Burmistrz Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie	Przewodniczący Rady
12.	Maria Mach	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Sekretarz Komisji Rewizyjnej
13.	Mieczysław Kowalczyk	**SEKTOR POZARZĄDWY** OSP SMOLEC	Prezes Zarządu	Sekretarz Zarządu
14.	Sławomir Hryniewicz	**SEKTOR GOSPODARCZY** EKO-MIX Company	Przedsiębiorca	Członek Rady
15.	Anna Schindler	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowazryszenia
16.	Ryszard Pacholik	**SEKTOR PUBLICZNY** Gmina Kobierzyce	Wójt Gminy Kobierzyce	Członek Rady
17.	Anna Kaszczuk	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Rady
18.	Piotr Frodyma	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Rady
19.	Jerzy Rzońca	**SEKTOR GOSPODARCZY Rzońca Jerzy**	Przedsiębiorca	Komisja Rewizyjna- *Przewodniczący*
20.	Małgorzata Żurawska	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Zarządu – *Wiceprezes Zarządu*
21.	Ewa Rodykow	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
22.	Wiesław Gaczyński	**SEKTOR POZARZĄDOWY** Stowarzyszenie Przedsiębiorców Ziemi Kobierzyckiej	Osoba Prawna	Członek Stowarzyszenia
23.	Marcin Czerepak	**SEKTOR POZARZĄDOWY** Parafia Małkowice,	Proboszcz Parafii Małkowice	Członek Stowarzyszenia
24.	Magdalena Dobosz	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
25.	Monika Kruczek	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
26.	Agnieszka Piasecka	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
27.	Małgorzata Wujciów	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Rady
28.	Irena Catewicz	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
29.	Anna Lasota	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
30.	Roman Nawrot	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
31.	Stanisław Dębski	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
32.	Leszek Michalak	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
33.	Marek Janiczek	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
34.	Wioletta Bigda	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
35.	Dagmara Pudlik	**SEKTOR PUBLICZNY** Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kątach Wrocławskich,	Pełnomocnik GOKiS	Członek stowarzyszenia
36.	Halina Waligórska	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
37.	Mirosław Stanisz	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
38.	Barbara Jarząbek	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia

39.	Krzysztof Kmiecik	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
40.	Andrzej Zajączkowski	**SEKTOR GOSPODARCZY**	Przedsiębiorca	Członek Stowarzyszenia
41.	Malwina Żurawska	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
42.	Maria Puchacz	**SEKTOR PUBLICZNY**	Dyrektor ZOZ w Żórawinie	Członek Stowarzyszenia
43.	Anna Wilisowska	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
44.	Magdalena Zając	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
45.	Elżbieta Grzywniak	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
46	Witold Porochoński	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
47	Maria Nowak	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
48	Grzegorz Roman	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
49	Krzysztof Banaś	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
50	Monika Szozda	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia

b) **liczba członków LGD – 50,**
c) **sposób rozszerzania lub zmiany składu określa statut stowarzyszenia w:** § 10 pkt 1,2; § 11 pkt 1,2 ,3 ,4 ,5 ,6; §13 pkt 1, 2, 3; §14 pkt 1,2 oraz §15 pkt 1

Lokalna Grupa działania jest organizacją otwartą. Posiada członków zwyczajnych, wspierających i honorowych. Głos stanowiący przysługuje wyłącznie członkom zwyczajnym Stowarzyszenia. Członkami zwyczajnymi mogą być osoby fizyczne i osoby prawne w tym jednostki samorządu terytorialnego.
Nabycie członkostwa zachodzi z chwilą podjęcia uchwały przez Walne Zebranie członków na wniosek Zarządu.

1.4 Statut LGD w załączeniu. Struktura Rady lub innego organu LGD do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia 1698/2005, zwanych dalej „organem decyzyjnym”

a) zakładana liczba członków organu decyzyjnego – nie mniej niż 12 osób
b) skład Rady

Tabela 3 Skład Rady Lokalnej Grupy Działania Lider A4

Lp.	Imię i nazwisko	Sektor/ Instytucji	Gmina	Rodzaj działalności	Funkcja w LGD Lider A4
1.	Milan Ušák	**SEKTOR PUBLICZNY** Gmina Siechnice 55-010 Święta Katarzyna, ul Żernicka 17	Siechnice	Burmistrz Gminy Siechnice	Członek Rady

2.	Cezar Szeligiewicz	**SEKTOR PUBLICZNY** Gimnazjum im. Księżnej Anny z Przemyślidów w Siechnicach z Oddziałem Zamiejscowym w Świętej Katarzynie ul. Świerczewskiego 40	Siechnice	Dyrektor Gimnazjum	Członek Rady- *Sekretarz Rady*
3.	Jerzy Woźniak	**SEKTOR GOSPODARCZY** P.H.U „WiK” Jerzy Woźniak 55-010 Żerniki Wr. ul. Polna7	Siechnice	Przedsiębiorca	Członek Rady
4.	Jan Żukowski	**SEKTOR PUBLICZNY** Gmina Żórawina 55-020 Żórawina ul. Kolejowa 6	Żórawina	Wójt Gminy Żórawina	Członek Rady
5.	Jolanta Piasecka	**SEKTOR POZARZĄDOWY** 55-020 Żórawina ul. Małowiejska 3	Żórawina	Osoba fizyczna	Członek Rady
6.	Tomasz Dobosz	**SEKTOR POZARZĄDOWY** Ochotnicza Straż Pożarna w Żórawinie	Żórawina	Naczelnik OSP Żórawina	Członek Rady
7.	Antoni Kopeć	**SEKTOR PUBLICZNY** Gmina Kąty Wrocławskie 55-080 Kąty Wrocławskie, Rynek Ratusz 1	Gmina Kąty Wrocławskie	Burmistrz Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie	Przewodniczący Rady
8.	Sławomir Hryniewicz	**SEKTOR GOSPODARCZY** EKO-MIX Company 55-080 Kąty Wrocławskie, ul. 1 Maja 11	Gmina Kąty Wrocławskie	Przedsiębiorca	Członek Rady
9.	Małgorzata Wujciów	**SEKTOR POZARZĄDOWY Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Kąckiej** 55-080 Kąty Wrocławskie ul. Zwycięstwa 23	Gmina Kąty Wrocławskie	Prezes Zarządu	Członek Rady
10.	Ryszard Pacholik	**SEKTOR PUBLICZNY** Gmina Kobierzyce, Al. Pałacowa1 55-040 Kobierzyce	Gmina Kobierzyce	Wójt Gminy Kobierzyce	Członek Rady
11.	Piotr Frodyma	**SEKTOR POZARZĄDOWY** 55-075 Bielany Wrocławskie ul. Kłodzka 4A1	Gmina Kobierzyce	Osoba fizyczna	Członek Rady
12.	Anna Kaszczuk	**SEKTOR POZARZĄDOWY**	Gmina Kobierzyce	Osoba fizyczna	Członek Rady

c) procentowy udział członków organu decyzyjnego LGD w poszczególnych sektorach:

- sektor publiczny (5 os.) 41,6 %
- sektor społeczny (5 os.) 41,6 %
- sektor gospodarczy (2 os.) 16,8 %

1.5 Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego

a) zasady powoływania członków organu decyzyjnego uregulowane są w statucie §25 pkt 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12. Członkowie są wybierani przez Walne Zebranie spośród członków tego zebrania. Liczba członków Rady ustalana jest każdorazowo przez Walne Zebranie w liczbie nie mniejszej niż 12 osób.

Co najmniej 50% członków rady powinno posiadać doświadczenie w zakresie realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków UE, co najmniej 50% powinno zamieszkiwać obszar objęty LSR, co najmniej jedna osoba powinna posiadać udokumentowaną znajomość języka roboczego UE, powinni posiadać wykształcenie wyższe lub średnie, powinni ukończyć szkolenia związane z rozwojem obszarów wiejskich,

b) zasady odwoływania poszczególnych członków organu decyzyjnego LGD uregulowane zapisami statutowymi §25 pkt 1, 11, 14,15.

Członkowie Rady odwoływani są przez Walne Zebranie członków.

Członkowie Rady nie mogą być członkami Komisji Rewizyjnej ani Zarządu. Nie mogą pozostawać z członkami Zarządu oraz członkami Komisji Rewizyjnej w związku małżeńskim ani też w stosunku powinowactwa i pokrewieństwa, nie mogą być skazani prawomocnym wyrokiem,

c) opis procedury funkcjonowania organu decyzyjnego w tym procedury wyłączenia członka od udziału w wyborze operacji zawarty jest w statucie LGD §25 pkt 8, 9, 10, 16, 17 oraz w regulaminie Rady stanowiącym załącznik do LSR.

Według statutu wybór operacji dokonywany jest w formie uchwały Rady podjętej zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania. Od tej uchwały przysługuje wnioskodawcy odwołanie do Walnego Zebrania członków za pośrednictwem Zarządu lub członka stowarzyszenia.
W przypadku zaistnienia uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności członków Rady, a w szczególności w przypadku ubiegania się przez członka Rady o wybór do dofinansowania w ramach LSR jego operacji w/w członek może być wykluczony z prac Rady. Uzasadniony pisemny wniosek w sprawie musi być zgłoszony do Komisji Rewizyjnej na 7 dni przed głosowaniem nad przyznaniem dofinansowania dla konkretnych operacji przez członka stowarzyszenia lub wnioskodawcy. Złożone wnioski w tej sprawie rozpatruje Komisja Rewizyjna w terminie 3 dni od daty otrzymania i wydaje pisemną decyzję o przyjęciu bądź odrzuceniu. Każdy z członków Rady podpisuje klauzule poufności i bezstronności. Szczegółowe procedury wyboru operacji zawiera pkt 9 LSR.
Żaden z członków organu decyzyjnego nie będzie zatrudniony w biurze LGD.

d) regulamin rady załącznik do LSR
e) procedura naboru pracowników LGD załącznik do LSR
f) opisy stanowisk precyzujących podział obowiązków i zakres odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach załącznik do LSR
g) opis warunków technicznych i lokalowych biura LGD załącznik do LSR

1.6 Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego.

Kwalifikacje i doświadczenie członków organu decyzyjnego opisane są w załączniku 11 do wniosku o wybór LGD:

- 5 osób posiada doświadczenie w realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich ze środków UE,
- 4 osoby posiadają wiedzę z zakresu rozwoju obszarów wiejskich i osi IV Leader PROW,
- 1 osoba posiada wiedzę z zakresu prowadzenia organizacji pozarządowych i pozyskiwania funduszy UE,

- 2 osoby nie posiadają potwierdzonej wiedzy.

1.7 Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

Tabela 4 Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

Nazwa członka	Realizowany projekt	Czas realizacji	Miejsce realizacji	Koszt
Gmina Kąty Wrocławskie	▪ Budowa kanalizacji sanitarnej w północnej części gminy Kąty Wrocławskie – etap I	2006-2007	Gmina Kąty Wrocławskie	20 074 560,00
	▪ Przebudowa polegająca na modernizacji drogi gminnej ul. Fabrycznej w Kątach Wrocławskich wraz z odwodnieniem	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	1 654 250,24
	▪ Budowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej 347 z drogą gminną relacji Sadków-Sadowice wraz z modernizacją nawierzchni	2006-2007	Gmina Kąty Wrocławskie	545 682,79
	▪ Budowa chodnika oraz parkingu w Gniechowicach.	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	90 770,09
	▪ Zakup systemów alarmowych dla OSP Małkowice i Gniechowice oraz nożyc do cięcia blachy.	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	20 838,25
	▪ Budowa hali sportowej wraz z zapleczem socjalnym i technicznym w Gniechowicach,	2005-2006	Gmina Kąty Wrocławskie	3 180 602,00
	▪ Budowa oświetlenia ul. Chłopska, Bukowa w Smolcu	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	371 152,45
	▪ Budowa odcinków sieci wodociągowej w Pietrzykowicach, Rybnicy, Gniechowicach	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	177.550
	▪ Remonty chodników (m in. w: Bogdaszowice, Krzeptów, Samotwór, Małkowice, Wszemiłowice, Kamionna, Kilianów, Czereńczyce, Mokronos Dolny, Mokronos Górny, Nowa Wieś Kącka, Sadków, Zachowice, Strzeganowice, Wojtkowice	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	531 854,67
	▪ Remont mostu w Czerńczycach	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	11 590,00
	▪ Zakup zestawów oraz pojedynczych urządzeń na place zabaw m.in. w: Smolec, Szymanów, Wszemiłowice, Sadków, Kilianów, Kamionna, Krzeptów, Górzyce	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	20658,44
	▪ Remonty świetlic min.w: Kamionna, Pietrzykowice, Skałka, Bogdaszowice, Nowa Wieś Kącka, Nowa Wieś Wrocławska, Małkowice, Romnów, Smolec, Strzeganowice, Wojtkowice	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	330 218,90
	▪ Budowa budynku z zespołem szatni wraz z pomieszczeniami sanitarnymi i salką do gry w ping ponga w Sadowicach	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	382 562,05
	▪ Budowa wodociągu sieciowego Cesarzowice- Zybiszów	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	216 581,64
	▪ Budowa kanalizacji sanitarnej w Krzeptowie	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	1 262 002,26
	▪ Zakupiono i zamontowano nowe urządzenia zabawowe w miejscowościach: Małkowice, Sadków, Gniechowice, Nowa	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	71 809,40

	Wieś Wrocławska, Stoszyce, Gądów Kębłowice, Baranowice, Czerńczyce			
	▪ Remont drogi gminnej ul. Chłopskiej w Smolcu	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	1 394 245,67
	▪ Remont chodników w miejscowościach: Bogdaszowice, Sadowice, Kębłowice, Romnów, Czereńczyce, Gądów. Zabrodzie, Małkowice, Wojtkowice, Kamionna, Zachowice, Górzyce.	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	537 714,20
	▪ Wykonano remonty świetlic m.in. w : Romnowie, Strzeganowicach, Nowej Wsi Wrocławskiej, Zachowicach, Małkowicach, Kamionnej, Bogdaszowicach, Sadowicach, Gniechowicach, Zachowicach	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	420 587,91
Gmina Kobierzyce	• Budowa zbiornika wody pitnej na stacji uzdatniania wody Krzyżowice w obrębie Gniechowice	2005 - 2006	Gmina Kobierzyce	253 179,48
	• Budowa dróg z oświetleniem, kanalizacją deszczową i zagospodarowaniem terenu w Bielanach Wrocławskich	2005 – 2006	Gmina Kobierzyce	1 148 903,91
	• Rozbudowa stacji uzdatniania wody w Biskupicach Podgórnych	2005 - 2006	Gmina Kobierzyce	579 016,86
	• Kompleksowy kurs operatorów wózków widłowych szansą na nowy start w życiu zawodowym osób odchodzących z rolnictwa	2006	Gmina Kobierzyce	234 396,96
	•			
	• Przebudowa ul. Ogrodowej w miejscowości Bielany Wrocławskie	2003	Gmina Kobierzyce	621 271,16
	• Przebudowa oświetlenia w miejscowości Bielany Wrocławskie ul. Ogrodowa, Kwiatowa, Świerkowa	2003	Gmina Kobierzyce	51 937, 38
	• Przebudowa drogi gminnej Budziszów – Tyniec n/ Ślężą	2004	Gmina Kobierzyce	281 639,18
Gmina Święta Katarzyna	• Rewitalizacja terenów parkowych	2005 - 2007	Gmina Święta Katarzyn**a**	1 100 00,00
	• Adaptacja poddasza w budynku świetlicy Gminnego Centrum Kultury w Żernikach Wrocławskich na cele kulturalne	2005 – 2008	Gmina Święta Katarzyn	700 000,00
	• Budowa infrastruktury w Gminnej Strefie Aktywności Gospodarczej w Siechnicach – drogi wraz z oświetleniem	2004 - 2006	Gmina Święta Katarzyn	5 850 000,00
	• Zakup nieruchomości i gruntów na cele inwestycyjne	2006	Gmina Święta Katarzyn	700 000,00
	• Budowa pawilonu świetlicy w Iwinach	2005 - 2007	Gmina Święta Katarzyn	1 600 000,00
	• Opracowanie projektu budowlanego modernizacji budynku byłego UG z przeznaczeniem m. in. na bibliotekę w Świętej Katarzynie	2005 - 2008	Gmina Święta Katarzyn	1 550 000,00
	• Termomodernizacja budynków ZOZ – ów w Siechnicach i Świętej Katarzynie	2006	Gmina Święta Katarzyn	1 900 00,00
Gmina Żórawina	▪ Budowa świetlicy Wiejskiej w Jaksonowie	2006-2007	Gmina Żórawina	993 165,47

	▪ Modernizacja ul. Kwiatowej w Polakowicach	2007	Gmina Żórawina	28 108,80
	▪ Modernizacja drogi gminnej w Galowicach	2007	Gmina Żórawina	38 430,00
	▪ Budowa Wodociągu Suchy Dwór	2008	Gmina Żórawina	30 500,00
	▪ Budowa oświetlenia ulicznego w m. Mnichowice, Suchy Dwór, Mędłów	2008	Gmina Żórawina	182 287,52

2. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

2.1 Wykaz gmin wchodzących w skład LGD albo będących jej partnerami

Tabela 5 Wykaz gmin

Gmina	Identyfikator jednostki podziału terytorialnego	Typ gminy	Obszar [km^2]	Ilość miejscowości	Ilość mieszkańców	Zasięg administracyjny
Kąty Wrocławskie	022304 3	miejsko-wiejska	177	40	17 852	Baranowice-Bliż, Bogdaszowice, Cesarzowice, Czerńczyce, Gądów- Jaszkotle, Gniechowice- Stary Dwór, Górzyce, Kamionna, Kębłowice, Kilianów, Kozłów, Krzeptów, Małkowice, Mokronos Dolny, Mokronos Górny, Nowa Wieś Kącka, Nowa Wieś Wrocławska, Pełcznica, Pietrzykowice, Romnów, Rybnica, Sadków- Sadkówek, Sadowice, Samotwór, Skałka, Smolec, Sokolniki, Sośnica- Różaniec, Stoszyce, Strzeganowice, Szymanów, Wszemiłowice-Jurczyce, Wojtkowice- Krobielowice, Zachowice-Stradów, Zabrodzie, Zybiszów
Kobierzyce	022305 2	Wiejska	149	33	13 560	Bąki, Bielany Wrocławskie, Biskupice Podgórne, Budziszów, Chrzanów, Magnice, Cieszyce, Dobkowice, Domasław, Damianowice, Jaszowice, Kobierzyce, Królikowice-Nowiny, Krzyżowice, Księginice, Kuklice, Małuszów, Owsianka, Pełczyce, Pustków Wilczkowski, Pustków Żurawski, Rolantowice, Solna, Ślęza, Szczepankowice, Tyniec Mały, Tyniec nad Ślęzą, Wysoka, Wierzbice, Żerniki Małe - Racławice Wielkie, Żurawice
Święta Katarzyna	022308 3	Wiejska	98,57	23	12 073	Biestrzyków – Radomierzyce, Bogusławice, Groblice - Durok, Grodziszów, Iwiny, Kotowice, Łukaszowice, Mokry Dwór, Ozorzyce, Radwanice, Siechnice, Smardzów, Sulimów, Sulęcin - Szostakowice, Święta Katarzyna, Trestno - Blizanowice, Zacharzyce, Zębice, Żerniki Wrocławskie
Żórawina	022309 2	Wiejska	120	32	7 906	Bogunów, Bratowice-Zagródki, Galowice, Jaksonów, Jarosławice, Karwiany-Komorowice, Krajków, Mędłów, Milejowice, Mnichowice, Nowojowice, Nowy Śleszów, Okrzeszyce-Rynakowice, Polakowice, Przecławice, Racławice Małe, Rzeplin-Szukalice, Stary Śleszów, Suchy Dwór, Turów, Węgry-Brzeście-Marcinkowice, Wilczków, Wilkowice, Wojkowice, Żórawina, Żerniki Wielkie.

2.2. Uwarunkowania przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe.

2.2.1 Uwarunkowania przestrzenne i geograficzne

Powierzchnia: 554,57 km^2
Położenie: Obszar LGD sąsiaduje od północy z miastem Wrocław od wschodu – z gminą Czernica i miastem Siechnice (powiat wrocławski), Oława i Domaniów (powiat oleśnicki), od południa z gminą Borów (powiat strzeliński), Jordanów Śląski, Sobótka (powiat wrocławski), od zachodu z gminą Mietków (powiat wrocławski), Kostomłoty i Udanin (powiat średzki ,śląski).
Sąsiadujące inne Lokalne Grupy Działania z terenem LGD Lider A4 to: od wschodu – LGD Starorzecze Odry, od południa – LGD Ślężanie i LGD Gromik, od zachodu – LGD Szlakiem Granitu.

Geografia, klimat, bogactwa naturalne.
Geografia
Obszar Partnerstwa obejmuje środkową część Równiny Wrocławskiej, wchodzącej w skład większej jednostki fizjograficznej Niziny Śląskiej. Obszar charakteryzuje się słabo zróżnicowaną rzeźbą terenu. Obszar ma charakter nizinno- pagórkowaty, płaski, monotonny o niewielkim zalesieniu. Przeważają tu wysokości 150- 200 m.n.p.m. Obszar przecinają rzeki Bystrzyca, Ślęza, Odra i Oława. Podłoże geologiczne stanowią piaski, żwiry, pospółki oraz iły. Na terenie LGD występują gleby brunatne i bielicowe oraz czarne ziemie i mady. Planowane jest założenie Parku Krajobrazowego Dolina Odry i Oławy. Oś krajobrazowo-turystyczną stanowi natomiast Park Krajobrazowy Dolina Bystrzycy.
Klimat
Obszar LGD pod względem klimatycznym jest charakterystyczny dla regionu przedgórza z dominującym wpływem gór i słabym modyfikującym wpływem oceanicznym. Podstawowe parametry charakteryzujące warunki klimatyczne LGD to: średnia temperatura roku + 8,0^{0}C

czas trwania zimy – 69 dni, czas trwania lata – 88 dni, liczba dni pogodnych – 55. Liczba dni z szatą śnieżną – 55-60, średnia wieloletnia suma opadów – ok. 600 mm, średnia prędkość wiatru – 3-3,5 m/s, dominują wiatry z kierunku zachodniego, południowego i południowo-zachodniego.

Gleby

Obszar LGD charakteryzuje się dużym areałem gleb urodzajnych. Gleby klasy I-III obejmują ok. 86 % powierzchni gruntów ornych terenu. Dominują gleby kwaśne i lekko kwaśne. Odczyn gleb wskazuje na konieczność wapnowania. W gminie Kąty Wrocławskie występują gleby brunatne i bielicowe oraz czarne ziemie. W obrębie gruntów ornych aż 97,3 % to gleby I– IV klasy. Na terenie gminy Kobierzyce występują czarne ziemie, gleby brunatne, pseudobielicowe i w dolinach rzecznych – mady. Udział gruntów urodzajnych, tj. klasy I – III wynosi 85,5 % powierzchni gminy. Czarne ziemie i mady występują głównie w gminie Święta Katarzyna. Lokalnie można spotkać również gleby bielicoziemne. Gleby klas I-III obejmują prawie 71 % areałów gruntów ornych gminy. W gminie Żórawina wykształciły się gleby brunatne i czarne ziemie. Gleby klasy I-III stanowią aż 92% powierzchni gruntów ornych gminy.

Bogactwa naturalne

Na terenie LGD rozpoznano znaczne zasoby piasków żwirów, pospółek oraz iłów. Większość z nich jest eksploatowana przemysłowo. Na terenie gminy Kąty Wrocławskie zinwentaryzowano 26 złóż kruszywa naturalnego, w tym m.in 16 złóż piasków, 4 złoża pospółek i 3 złoża iłów. Dwa złoża kruszywa naturalnego Siedlakowice I i Kilianów I są eksploatowane w części południowo-zachodniej gminy, natomiast w części południowej znajdują się złoża gliny i iłów do produkcji wyrobów ceramicznych m.in. Kąty Wrocławskie I, Sośnica, Zachowice. Natomiast na terenie gminy Kobierzyce występują surowce mineralne takie jak piaski drobno i średnioziarniste, żwiry, gliny i łupki kwarcytowe, a eksploatowane są dwa wyrobiska piasku: Rolantowice i Szczepankowice. Na terenie gminy Święta Katarzyna występują znaczne ilości gliny zwałowej oraz piasków i żwirów rzecznych. Żadne ze złóż nie jest eksploatowane. Na terenie gminy Żórawina nie odkryto złóż surowców na skalę przemysłową.

2.2.2 Uwarunkowania przyrodnicze

Łączna powierzchnia terenów leśnych LGD wynosi 2800 ha tj. 5,1 % powierzchni całego obszaru. Największy współczynnik zalesienia ma gmina Święta Katarzyna – 10,5% i gmina Kąty Wrocławskie – 7,5 %, natomiast gmina Kobierzyce ma 2,2 % a gmina Żórawina tylko 0,8 %. Gospodarka leśna prowadzona jest głównie przez Nadleśnictwo Miękinia i Oława.

Tereny LGD znajdują się w dorzeczu Odry i zlewni rzeki Ślęzy, Bystrzycy i Oławy. Rzeki te są uregulowane. Poza siecią naturalnych cieków obszar LGD przecinają liczne rowy melioracyjne. Główne dopływy rzek przebiegających przez LGD: Ślęza – Sławka, Czarna Sławka, Żórawka i Żalina, Bystrzyca – Strzegomka, Czarna Woda. Niewielkie stawy i oczka wodne znajdują się w wielu miejscowościach, m.in. w Tyńcu Małym - pow. 4,65 ha (gm. Kobierzyce), rejon Krobielowic (gm. Kąty Wrocławskie), rejon Pasterzyc (gm. Żórawina).

Na terenie LGD zlokalizowane są dwa zbiorniki przeciwpowodziowe, wchodzące w skład Wrocławskiego Węzła Wodnego: polder „Oławka" na rzece Oławka i polder „Blizanowice-Trestno" na rzece Odra.

Stan czystości wód płynących przez teren LGD nie jest zadowalający. Wg stanu na koniec roku 2006 rzeka Oława (Mokry Dwór w gm. Święta Katarzyna) niosła wody III klasy, rzeka Bystrzyca (poniżej ujścia Strzegomki – gm. Kąty Wrocławskie) – wody IV klasy, rzeka Strzegomka (ujście do Bystrzycy – gm. Kąty Wrocławskie) – wody klasy IV, rzeka Odra – III klasy. Na wpływ stanu czystości wód powierzchniowych na terenie LGD ma niezadowalający stopień skanalizowania terenów wiejskich oraz niski stopień świadomości ekologicznej

mieszkańców, czego skutkiem jest odprowadzanie ścieków komunalnych i rolniczych (gnojowica, odcieki z kompostowników) z pominięciem urządzeń oczyszczających lub uzdatniających.

Stan czystości powietrza na terenie LGD nie odbiega od średniej wojewódzkiej. Największymi emiterami podstawowych zanieczyszczeń powietrza są z gminy Kobierzyce – cukrownia „Pustków" w Pustkowie Żurawskim, „Cargill Polska" w Bielanach Wrocławskich, z gminy Święta Katarzyna – Elektrociepłownia Czechnica w Siechnicach, a gminy Żórawina – kotłownia zakładu rolnego w Wilczkowie. Innym źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na terenie LGD jest emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych. Najbardziej narażone na szkodliwe oddziaływanie komunikacyjne są tereny gminy Kąty Wrocławskie, Kobierzyce i Żórawina.

Formy ochrony przyrody

Na terenie LGD Lider A4 cenne obszary przyrodnicze objęto ochroną w formie jednego parku krajobrazowego, jeden obszar Natura 2000 oraz 11 drzew pomnikowych i głazów narzutowych.

Parki krajobrazowe

Park Krajobrazowy "Dolina Bystrzycy" (8570 ha). Powstał w 1998 roku. Celem ochrony jest część rzeki Bystrzycy oraz zbiornik Mietków jako obszary o bardzo wysokim wskaźniku różnorodności gatunkowej i liczebności organizmów żywych. Położony tylko częściowo na terenie LGD w gminie Kąty Wrocławskie.

Obszary Natura 2000

Specjalny Obszar Ochrony „Przeplatki nad Bystrzycą" (PLH020055) – gmina Kąty Wrocławskie. Obszar o powierzchni 834,57 ha. Celem ochrony jest obszar kluczowy dla zachowania populacji Euphydryas maturna w całej Polsce pd.-zach. – największa populacja w tym regionie (Malkiewicz, inf. ustna). Drugie co wielkości i jakości stanowisko łęgów olchowo-jesionowych, priorytetowego typu siedliska 91E0 w Polsce pd.-zach. W kościele w Milinie notowano kolonię rozrodczą Myotis myotis, zaś w Maniowie – Barbastella barbastellus. Uregulowane koryto rzeki tworzy bardzo niekorzystne warunki do życia dla płazów i ssaków związanych z siedliskami rzecznymi.

Specjalny Obszar Ochrony „Grądy Odrzańskie" (PLH020017) – gmina Święta Katarzyna. Obszar o powierzchni 19999,28 z czego tylko nieznaczna część na terenie LGD. Ochroną objęto odcinek Doliny Odry między Narokiem a Wrocławiem. Dolina pokryta jest lasami, łąkami, pastwiskami i polami uprawnymi. Jest to ostoja ptasia o randze europejskiej. Występują co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: dzięcioł zielonosiwy, kania czarna (PCK), muchołówka białoszyja, czapla siwa; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: bocian biały, bocian czarny, kania ruda (PCK), trzmielojad, bielik (PCK), sieweczka rzeczna, srokosz i dzięcioł średni (C7).

Obszar Specjalnej Ochrony „Grądy w dolinie Odry" (PLH020017) – gmina Święta Katarzyna. Obszar o powierzchni 7673,65 ha z czego tylko niewielka część jest na terenie LGD. Obszar obejmuje kilka kompleksów leśnych w dolinie Odry pomiędzy Wrocławiem a Oławą. W obszarze znajduje się jeden z większych kompleksów leśnych (grądów i łęgów) w dolinie Odry, wraz z terenami łąkowymi, charakteryzujący się też dużą różnorodnością siedlisk podmokłych. Łącznie zidentyfikowano tu 10 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 20 gatunków z Załącznika II tej dyrektywy. Obszar jest kluczowy dla zachowania w regionie kumaka nizinnego, traszki grzebieniastej, modraszka nausithos, modraszka telejus, czerwończyka nieparka i kozioroga dębosza, z siedlisk zaś - łąk zmiennowilgotnych i łęgów wiązowo-jesionowych. Szczególnie bogata jest roślinność wodna i mokradłowa. Na tym terenie znajduje się m.in. jedno z najlepiej zachowanych stanowisk kotewki orzecha wodnego Trapa natans w dolinie Odry.

Pomniki przyrody

Na terenie LGD ochroną objęto 11 drzew pomnikowych i głazów narzutowych. Na terenie Gminy Kąty Wrocławskie – 5 drzew (dęby szypułkowe), Kobierzyce – 3 drzewa (lipa drobnolistna, wiąz szypułkowy i dąb szypułkowy), Święta Katarzyna – 2 głazy narzutowe i Żórawina – 1 drzewo – dąb „Wilczek".

Turystyka

Obszar gmin Święta Katarzyna, Żórawina, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce leży pomiędzy Równiną Wrocławską a Przedgórzem Sudeckim i Masywem Ślęży, posiada charakter nizinny lub łagodny pagórkowaty. Na terenie partnerstwa istnieją sprzyjające warunki do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej i konnej. Szanse dla rozwoju na tym obszarze stanowią bliskie położenie miasta Wrocławia oraz głównych tras komunikacyjnych. Słabymi stronami tego

obszaru są przede wszystkim niewielka baza turystyczna, niewielka ilość funkcjonujących szlaków, brak tradycji uprawiania turystyki i słaba promocja istniejących walorów kulturowych i przyrodniczych, natomiast mocnymi stronami rozwijające się ośrodki jeździeckie, możliwość rozwoju kajakarstwa na rzekach Bystrzyca oraz Odra, bliskość Masywu Ślęży , Zalewu Mietkowskiego, Parku Krajobrazowego „Doliny Bystrzycy" oraz Doliny Rzeki Odry. Działania turystyczne doskonale mogą zostać wsparte przez renowację trasy kolejowej: Wrocław- Kobierzyce- Sobótka- Świdnica, Wrocław- Kąty Wrocławskie- Jaworzyna Śląska, Wrocław- Żórawina- Niemcza, Wrocław- Święta Katarzyna- Opole. Zagrożeniami dla wizerunku turystycznego LGD mogą być duże zakłady i sklepy sieciowe a szczególnie ich wygląd, niewiedza na temat walorów turystyczno- przyrodniczych LGD mieszkańców aglomeracji wrocławskiej, napływ nowych mieszkańców do małych miejscowości wymagający ich rozbudowy i pomniejszenia obszarów atrakcyjnych turystycznie, identyfikowanie obszaru jako miejsca zurbanizowanego kojarzonego z funkcjami przemysłowo- handlowymi.

Świadczenie usług turystycznych opiera się głównie na kilku hotelach i gospodarstwach agroturystycznych i niewielu restauracjach.

Usługi noclegowe, pensjonaty, agroturystyka, wynajem pokoi, gospodarstwa ekologiczne.

Hotele, usługi noclegowe, pensjonaty

1. Hotel i restauracja "Pod Dębami", ul. Wrocławska 33, 071 311 70 06, www: www.poddebami.info, e-mail: poddebami@o2.pl
2. Hotel Hacjenda, ul. Władysława Broniewskiego 2, 55-010 Radwanice, tel. 71 311 40 26
3. Pałac Krobielowice, 55-080 Kąty Wrocławskie, tel./fax: (071) 316 66 48 , (071) 316 61 14, e-mail: info@palackrobielowice.com, www.palackrobielowice.com.
4. CITI Sp. z o.o., ul. Osiedlowa 25, 55-011 Siechnice, tel. 71 311 53 42, www: www.noclegisiechnice.pl, e-mail: biuro@hotelsiechnice.pl
5. Hotel Azalia w Siechnicach
6. Energotel – Lucyna Klimentowicz, Gądów 15a
7. Hotel Bielany- ul. Klecińska 3, Bielany Wrocławskie
8. Lappo Hotel, ul. Polna 6 Biskupice Podgórne
9. Gościniec Pod Furą, ul. Kłodzka 4, Pustków Wilczkowski
10. Centrum Kształcenia Młodzieży, ul. Główna 2, Krzyżowice

Agroturystyka

1. Stadnina Koni Durok- agroturystyka, Durok 1, 55-010 Święta Katarzyna, tel.: 0 608 486 389, www.durok.vizz.pl
2. Gospodarstwo agroturystyczne, ul. Łąkowa 17, 55-011 Groblice, tel. 71 311 54 72
3. Gospodarstwo Agroturystyczne w Kotowicach u Bednarskich
4. Gospodarstw Agroturystyczne Leopold w Groblicach
5. Gospodarstwo Agroturystyczne, Ilnicki Kazimierz, Sadków, ul. Sadowa 12
6. Agroturystyka – Wioska Rekreacyjna, Andryszczyk Augusta, Zabrodzie 27,
7. Agroturystyka – Gospodarstwo Rolne „Szczęliwa Rodzina", Nowakowski Wieńczysław, Krzeptów, ul. Główna 1a,
8. „Zielone Sady" Gospodarstwo Agroturystyczne, Mirosław Głuszcz – Zabrodzie 26

Gospodarstwa konne i ekologiczne

1. Stadnina Koni Durok, Durok 1, 55-010 Święta Katarzyna, tel.: 0 608 486 389, www.durok.vizz.pl
2. Ośrodek Jeździecki "RANCHO" ul. Bolesława Prusa 41

Groblice/Zębice Wrocławskie tel. 71 311 55 75 tel. kom. 509 273 369 www: www.rancho-g.pl, www.ranchogroblice.horsesport.pl,

3. Gospodarstwo Rolne i Pensjonat dla Koni w Chrzanowie
4. Stadnina Koni w Magnicach
5. Gospodarstwo Ekologiczne w okresie przystosowywania do produkcji ekologicznej – uprawa warzyw , ul. Chłopska 20, Smolec
6. Stadnina Koni w Krzyżowicach

Gastronomia

1. Zajazd Wiejski, ul. Z. Krasinskiego 17, 55-010 Ozorzyce tel.: 71 311 61 13 , tel. kom.: 508 254 955, e-mail: zajazdwiejski@wp.pl
2. Karczma "Katarzyna", ul.Główna 28, 55-010 Święta Katarzyna, tel. 71 311 62 30
3. Restauracja "Pokusa", ul.Ciepłownicza 17, 55-011 Siechnice, tel. 71 311 50 85 , www: www.wiatrowski.ctip.com.pl
4. Restauracja "PATIO", ul.Osiedlowa 25, 55-011 Siechnice, tel. 609 27 08 38
5. TOSTERIA - fast food, ul. gen. Świerczewskiego 45, 55-011 Siechnice, tel. 071 311 59 82
6. Radwanice „Zajazd Pod Dębami" – Radwanice, ul. Wrocławska 30 tel. 071 311 70 06
7. Zajazd Azyl, ul. Popiełuszki 26, 55-080 Kąty Wrocławskie, 071 72 23 093, www.azyl.wroclaw.pl,
8. Pizzeria Arrio, ul. Witosa, Kobierzyce.
9. „Karczma w polu", Pełcznica 68 a,
10. Restauracja, ul. Łąkowa 7, Skałka,

11. „Alpi"s.c , ul. Dębowa 1, Sadków,
12. „Central Pub", Rynek Ratusz 1, Kąty Wrocławskie,
13. „ALYKI" s.c, ul. Bukowa 1, Smolec, (071 316 16 76,
14. Restauracja „Relaks", Pietrzykowice – autostrada,
15. „Roberto Duo", ul. 1Maja 42/U1, Kąty Wrocławskie,
16. „Bar Kącik", Kąty Wrocławskie Stacja PKP

Szlaki turystyczne

Szlaki turystyczne opisywanego obszaru związane są bezpośrednio z Masywem Ślęży i traktują go jako strefę łącznikową pomiędzy aglomeracją Wrocławską a Przedgórzem Sudeckim. Infrastruktura szlaków również znajduje się na niskim poziomie. Zauważany jest brak małej infrastruktury turystycznej (miejsc postojowych, biwakowych, wiat) oraz zagospodarowanych obszarów do rekreacji w sąsiedztwie zbiorników wodnych, starorzeczy i rzek. W chwili obecnej turyści swobodnie przemieszczają się przez ten obszar nie korzystając z żadnych usług. Szansą jest promocja istniejącego szlaku żółtego okalającego miasto Wrocław, jako jedyny przebiega przez wszystkie gminy wchodzące w skład LGD. Wyodrębnionymi szlakami nie powiązanymi z Masywem Ślęży są szlaki w gminie Kąty Wrocławskie, oraz szlaki rowerowe w gminie Święta Katarzyna. LGD posiada na swoim terenie dwa szalki międzynarodowe pieszy VIA REGIA - Droga św. Jakuba i rowerowy EuroVelo 9- Szlak Bursztynowy. Pomimo tradycji konnych nie wyznaczono żadnego szlaku konnego, jedynie jedną ścieżkę konną w Krzyżowicach. Należy również wspomnieć o przyrodniczych i regionalnych ścieżkach edukacyjnych. Na tym obszarze znajduje się jedna taka ścieżka w gminie Święta Katarzyna. Pomimo ciekawych walorów przyrodniczo-kulturowych obszar nie posiada jednolitej i wyróżniającej się oferty turystycznej. W chwili obecnej wyznaczone szlaki gminne, regionalne i międzynarodowe nie stanowią spójnego systemu z rozpoznawalnym widocznym oznakowaniem. Prowadzone często wzdłuż tras komunikacyjnych nie zapewniają komfortu poruszania się użytkownikom. Trudnością jest również słabe zintegrowanie tras i szlaków z Wrocławiem tj. brak czytelnych oznakowań i tablic informacyjnych, dostępnych materiałów informacyjnych.

Szlaki piesze[1]

Szlak niebieski: Wrocław Muchobór Wielki- Smolec- Sadków- Krobielowice- Zachowice- Siedlakowie- Kryształowice- Stary Zamek- Rogów Sobócki- Sobótka Dworzec PKP. Gmina: Kąty Wrocławskie.

Szlak zielony: Wrocław Leśnica- Samotwór- Bogdaszowice- Romnów- Małkowice- Sadowice- Kąty Wrocławskie- Dworzec PKP. Gmina: Kąty Wrocławskie

Szlak żółty- okalający Wrocław: Leśnica- Smolec- Tyniec Mały- Bielany Wrocławskie- Żerniki Wrocławskie- Święta Katarzyna- Czernica Wrocławska. Gminy: Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Żórawina, Święta Katarzyna.

Szlak żółty: Żórawina- Galowice- Wilczków- Jaksonów- Szczepankowice- Cieszyce- Solna- Olbrachtowice- Stary Zamek- Kunów- Świątniki- Strzegomiany- Sobótka. Gminy: Żórawina, Kobierzyce.

VIA REGIA - Droga św. Jakuba: Grodziszów, Zębice, Prawocin, Siechnice, Blizanowice, Trestno. Gmina: Święta Katarzyna.

Szlaki rowerowe[2]

Trasa A: Wrocław Gaj- Wrocław Ołtaszyn- Radomierzyce- Żerniki Wrocławskie- Smardzów- Święta Katarzyna- Siechnice- Blizanowice- Trestno- Wrocław Opatowice- Wrocław Nowy Dom- Wrocław- Bierdzany- Wrocław Rakowiec- Wrocław Tarnogaj- Wrocław Gaj- istnieją dwa warianty powrotów. Gmina: Święta Katarzyna.

Trasa B: Wrocław Gaj- Wrocław Tarnogaj- Wrocław Księże Małe- Wrocław Księże Wielkie- Wrocław Brochów- Wrocław Bieńkowice- Zachrzyce- Święta Katarzyna- Sulimów- Zębice- Groblice- Kotowice- Zakrzów- Kotowice- Siechnice- Blizanowice- Trestno- Wrocław Opatowice- Wrocław Nowy Dom- Wrocław Bierdzany- Wrocław Rakowiec- Wrocław Tarnogaj- Wrocław Gaj- istnieją dwa warianty powrotów. Gmina: Święta Katarzyna.

Kotowice- sieć szlaków. Gmina Święta Katarzyna.

Szlak niebieski: Wrocław Klecina- Zabrodzie- Nowa Wieś Wrocławska- Biskupice Podgórne- Tyniec Mały- Żerniki Małe- Krzyżowice- Królikowie- Wierzbice- Solna- Ręków- Stary Zamek- Kunów- Sobótka- Przełęcz pod Wieżycą- Wieżyca-

[1] Opracowanie własne na podstawie Map Bliskie Okolice Wrocławia, wydawnictwa PLAN.

[2] Opracowanie własne na podstawie Map Bliskie Okolice Wrocławia, Powiat Dzierżoniowski, Ślęża i okolice wydawnictwa PLAN

Źródło Św. Jakuba- Źródło Ślężan- Przełęcz Tąpadła, Trakt Bolka- Źródło Św. Joanny- Góra Stolna- Przełęcz pod Wierzycą. Gmina: Kobierzyce.

Szlak czerwony: Wrocław Park Południowy- Ślęza- Krwiany- Komorowie- Szukalice- Galowice- Wilczków- Pełczyce- Kuklice- Szczepankowie- Budziszów- Tyniec nad Ślężą- Wilczkowie- Nasławice- Sobótka-Przełęcz pod Wierzycą- Sady- Przełęcz pod Wierzycą. Gminy: Żórawina, Kobierzyce.

Szlakiem Doliny Rzeki Ślęży- Wrocław- Ołtaszyn Wzgórze Andersa- Wysoka- Krwiany- Szukalice- Galowice- Wilczków- Kuklice- Szczepankowie- Budziszów- Tyniec nad Ślężą- Pustków Wilczkowicki- Damianowie- Ręków- Nasławice- Sobótka. Długość: 49,6km. Gmina: Żórawina, Kobierzyce.

Szlakiem Pamiątek Architektury Sakralnej- Wrocław- Ołtaszyn Wzgórze Andersa- Ślęża- Krwiany- Komorowie- Szukalice- Galowice- Pasterzyce- Jaksonów- Przecławice- Tyniec nad Ślężą- Biskupice- Wilczkowie- Nasławice- Sobótka. Długość: 44,4km. Gmina: Żórawina, Kobierzyce. Gminy: Kobierzyce, Kąty Wrocławskie.

Szlakiem Pałaców- Sobótka- Kunów- Stary Zamek- Ręków- Solona- Wierzbice- Królikowie- Krzyżowice- Żerniki Małe- Tyniec Mały- Biskupice Podgórne- Nowa Wieś Wrocławska- Zabrodzie- Wrocław Klecina. Długość: 40,6 km. Gminy: Kobierzyce, Kąty Wrocławskie.

Szlakiem Nefrytów i Serpentynitów- Wrocław Klecina- Zabrodzie- Cesarzowice- Zybiszów- Jaszkotle- Gądów- Nowa Wieś Wrocławska- Biskupice Podgórne- Małuszów- Krzyżowice- Gniechowice- Żurawice- Solna- Ręków- Nasławice- Świątniki- Księginice Małe- Przemiłów- Sulistrowice. Długość: 43,7km. Gminy: Kobierzyce, Kąty Wrocławskie.

Szlakiem Parków Podworskich- Wrocław Klecina- Zabrodzie- Nowa Wieś Wrocławska- Tyniec Mały- Żerniki Małe- Krzyżowice- Nowiny- Królikowie- Kobierzyce- Kuklice- Szczepankowie- Rolantowice- Dobkowie- Domianowice- Ręków- Nasławice- Świątniki- Księginice Małe- Przemiałów- Sulistrowice. Długość 51km. Gminy: Kobierzyce, Kąty Wrocławskie.

EuroVelo 9- Szlak Bursztynowy- Gdańsk - Poznań - Wrocław - Ołomuniec - Brno –Wiedeń- Graz- Maribor- Pula, Długość 2000 km. Gminy: Kąty Wrocławskie, Kobierzyce

Ścieżki dydaktyczne i konne

1. Historyczna Ścieżka Edukacyjna. Gmina: Święta Katarzyna. Powstała w wyniku realizacji projektu „Dwie Ścieżki Czasu". Przedstawia najważniejsze punkty historyczne Miejscowości Święta Katarzyna, opiekuje się nią Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Świętej Katarzynie.

2. Krzyżowice- ścieżka konna. Ścieżka przechodzi przez drogi leśne i polne.

Ośrodki sportowo- rekreacyjne, kluby sportowe.

1. Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Świerczewskiego 40, 55-011 Siechnice, e-mail: osir@sw-katarzyna.pl

2. Gminny Ośrodek Kultury Sportu w Katach Wrocławskich ul. Zwycięstwa 23, 55-080 Kąty Wrocławskie, Tel. 71 316 61 41, fax. 71 316 61 www.gokis.katywroclawskie.com, biuro@gokis.katywroclawskie.com.

3. **Gminne Centrum Kultury i Sportu w Kobierzycach,** ul. Ludowa 7, 55-040 Kobierzyce tel./fax (071) 311 12 00, tel. 311 18 52, gckis@kultura-kobierzyce.pl, www.kultura-kobierzyce.pl.

Baza turystyczna

Baza turystyczna pomimo bliskości miasta Wrocławia jest niewielka w 2006 roku wynosiła 33 630 osób. Taki wynik wskazuje na problemy dotyczące słabej promocji regionu lub znikomej liczby punktów usługowych. Pomimo niewielkiej liczby usługodawców możemy zauważyć jej zróżnicowany charakter. Usługi noclegowe świadczą hotele, pokoje gościnne, gospodarstwa agroturystyczne i gospodarstwa konne. Baza turystyczna nie powiązana jest z infrastrukturą turystyczną regionu. Rozkład obiektów nie ma związków z obszarami przyrodniczo atrakcyjnymi (PK Dolina Bystrzycy, Projektowany PK Doliny Odry i Oławy).

Podsumowując na terenie LGD funkcjonują cztery hotele, dziewięć gospodarstw agroturystycznych, cztery gospodarstwa jeździeckie oraz osiem punktów gastronomicznych i jedno ekologiczne ubiegające się o rejestrację. Daje to łączną sumę 25 usługodawców świadczących usługi noclegowe i gastronomiczne. Infrastruktura turystyczna opiera się na pięciu szlakach turystycznych w tym szlaku międzynarodowym VIA REGIA- Droga Św. Jakuba. Wartym wskazania jest szlak pieszy okalający Wrocław, który łączy wszystkie gminy wchodzące w skład LGD. Szlaki rowerowe w liczbie 11 są głównie szlakami łącznikowymi miedzy Wrocławiem a Sobótką. Jedynie dwa z nich w gminie Święta Katarzyna są odrębnie powiązanymi szlakami z Wrocławiem. Podkreślić należy wagę międzynarodowych szlaków rowerowego Euro Velo 9- Szlak Bursztynowy i Szlakiem Św. Jakuba, które w przyszłości mogą stanowić międzyregionalne osie ruchu rowerowego. W obrębie obszaru LGD istnieją dwie ścieżki: historyczna i konna. Obszar posiada wyjątkowe tradycje sportowe, kontynuowane przez Ludowe Kluby Sportowe i inne tego typu organizacje, których łączna liczba na dzień dzisiejszy wynosi 52. Region pod względem turystycznym ma dużą szansę na rozwój. Działania w tym kierunku powinny skupić się na rozwoju infrastruktury turystycznej i

wykorzystaniu jego jako łącznika między Wrocławiem i Ślężą, Doliną Odry i Doliną Bystrzycy, który powinien zatrzymywać turystów, zsieciowaniu działań promujących turystykę oraz rozwój bazy gastronomiczno- noclegowej. LGD w swoim obszarze posiada również spławne rzeki dające możliwość organizowania spływów kajakowych oraz Park Krajobrazowy Dolina Bystrzycy w obrębie, którego można zbudować szeroką ofertę turystyczną dla przyrodników, wędkarzy i rowerzystów. Dodatkowym atutem obszaru są gospodarstwa konne jednak nie posiadają wytyczonych szlaków do uprawiania jazdy konnej. W chwili obecnej istnieją cztery gospodarstwa konne oraz trzy Kluby Jeździeckie, które w przyszłości mogą stanowić podstawę do rozwoju turystyki konnej tego obszaru. W obszarze działania LGD planuje się również utworzenie Parku Krajobrazowego Doliny Odry i Oławy. W celu rozwoju turystyki należało by nawiązać szeroką współpracę w tym zakresie z ościennymi LGD: Starorzecze Odry i Ślężanie. W przyszłości LGD Lider A4, Ślężanie i Starorzecze Odry mogą stworzyć jednolitą ofertę turystyczną dla mieszkańców aglomeracji Wrocławskiej. W ramach przygotowań do aplikowania o środki Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 gmina Święta Katarzyna wraz z gminami Czernica, Jelcz-Laskowice, Oława miejska, Oława wiejska, Powiatem Wrocławskim oraz Powiatem Oławskim podjęły się opracowania koncepcji subregionalnego produktu turystycznego w ramach *Subregionu Turystycznego Odra-wschód.* Głównym celem koncepcji jest dokonanie pogłębionej diagnozy potencjału turystycznego ww. obszaru oraz zidentyfikowanie inwestycji o charakterze infrastrukturalnym wspomagających jego rozwój. Podobną inicjatywę podjęły Gminy Żórawina oraz Kobierzyce i Kąty Wrocławskie w ramach *Subregionu Turystycznego Ślęza.*

2.2.3 Uwarunkowania historyczne i kulturowe

Przez dziedzictwo kulturowe rozumie się ogół dorobku społeczeństw w materialnym i niematerialnym wymiarze, wytworzonego w trakcie ich historycznego rozwoju i przekazywanego z pokolenia na pokolenie. Dziedzictwo kulturowe rozpatruje się w z reguły w powiązaniu z określonym obszarem, jako własność społeczną jego mieszkańców, budującą ich tożsamość. W opracowaniu pojęcie dziedzictwa historyczno–kulturowego zostało poszerzone o elementy historyczne poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD.

Historia

Historię obszaru, ludzi, rozwoju można rozpatrywać jedynie w zależności i odniesieniu do sąsiedztwa. Na tym terenie wymownymi znakami historycznego i kultowego rozwoju są góra Ślęża i miasto Wrocław. Z prastarej nazwy rzeki i góry wywiedziono najpierw nazwę Ślężan, jednego z plemion słowiańskich tu zasiedziałych, a później - określenie wielkiego regionu nad górną i środkową Odrą, dla którego głównymi ośrodkami kultowymi były święta góra Ślęża oraz Wrocław. Położony między tak silnymi i trwałymi centrami teren ulegać im musiał tym bardziej, że wyróżniające go żyzne czarnoziemy powodowały nieprzerwanie od neolitu największe zagęszczenie osadnicze całego Śląska. Rozwój gospodarczy podwrocławskiego regionu znaczą mnożące się od połowy XII w wzmianki źródłowe o wsiach, a w wieku XIII - o ich lokowaniu na prawie niemieckim i o powstaniu miast.

Gmina Kąty Wrocławskie

Wiejska sieć osadnicza ukształtowana w średniowieczu, skazana na sąsiedztwo Wrocławia i jego dominację, aż do XIX w. prawie się nie rozwijała. Kąty Wrocławskie w 1297 r. otrzymały prawa miejskie. W sporządzonym w r. 1353 dla cesarza Karola IV spisie wsi księstwa wrocławskiego widnieją niemal wszystkie dziś istniejące miejscowości. W pierwotnych układach zabudowy wiejskiej najliczniej występuje typ ulicówki, druga w kolejności rozpowszechniania jest owalnica. Na wsi o wiele dłużej niż w miasteczkach przetrwały znaczne grupy ludności polskiej. Badania wykazały, że wiejskie zaplecze

Wrocławia o wiele dłużej, niż dawniej sądzono, utrzymywało mowę polską. W najstarszym podziale administracyjnym teren między rzekami Bystrzycą a Oławą podporządkowany był zapewne kasztelaniom we Wrocławiu i Niemczy. Po dokonanych w końcu w. XIII podziałach Śląska terytorium to stanowiło trzon księstwa wrocławskiego, które w r.1327 stało się lennem czeskim, po śmierci ostatniego Piasta tej linii Henryka VI - bezpośrednio podległym koronie. Już w I połowie w. XIV zanikła w tym rejonie wielka własność książęca i aż do sekularyzacji w r.1810 większe posiadłości należały do biskupów i klasztorów wrocławskich. Przeważały jednak jedno lub parowioskowe majętności rycerzy i patrycjuszów Wrocławia. Budynki mieszkalne regionu, wiejskie i miejskie, wyjątkowo tylko sięgają swym pochodzeniem przed początek w. XIX. Najstarsze z domów mają formy neoklasycyzmu. Na wsi starsze domy nie przetrwały, przeważają zbudowane w w. XIX, murowane, często wzorowane na miejskich i dworskich. Charakterystycznym motywem krajobrazu podwrocławskich są kapliczki przydrożne i krzyże pokutne. W gminie Kąty Wrocławskie znajdują się: po północno-zachodniej stronie drogi do Kilianowa, na rozwidleniu dróg do Kątów Wrocławskich i Kilianowa. Są z granitu, należy je datować na okres średniowiecza, jakkolwiek zwyczaj ich ustawiania przetrwał na Śląsku do w. XIX. Już tylko w formie szczątkowego zabytku archeologicznego znajduje się na wzgórzu pod Kątami Wrocławskimi miejska szubienica z przełomu w. XVIII i XIX (cylindryczna kamienno-ceglana podbudowa). Życie Śląska zmieniła zasadniczo I wojna światowa, mimo, że działania wojenne nie objęły ziem śląskich. Wojna spowodowała poważne zaburzenia w gospodarce prowincji. W pierwszych miesiącach 1945 r. Dolny Śląsk po wiekach powrócił do Macierzy.

Ważniejsze zabytki gminy Kąty Wrocławskie:

Kościoły: najstarszy zachowany zabytek - kościół parafialny pod wezwaniem św. Piotra i Pawła w Kątach Wrocławskich, wzniesiony w I poł. XV w. na miejscu wcześniejszego z 1302 r. Północna cześć muru to fragment dawnych obwarowań miejskich wzniesionych w I poł. XIV w. Kościół pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Bogdaszowicach (XIV w.) i kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Pańskiego w Jaszkotlu (XV w.), kościół w Sośnicy z XV wieku.

Zabytki architektury dworskiej i pałacowej: Pałac w Krobielowicach sięga swoimi początkami lat 1570-1580. Obecnie odbudowany. Pałac posiada dziedziniec z krużgankami, marmurowe schody, kominki w pomieszczeniach, piękne arkady na słupach i kolumnach. Na południe od pałacu znajduje się staw i park. Pałac w Samotworze został wzniesiony w latach 1776-1781 według projektu K. G. Langhalsa. Wokół pałacu znajduje się park krajobrazowy ok. 3ha urządzony w końcu XVIII w., ale z zachowanym starszym drzewostanem, pałac w Kębłowicach z 1880 roku, barokowy pałac w Kamionnej (poł. XVIII w.)-ruina, pałac w Sadowicach z 1870 roku, Zabrodzie (Zweibrodt) - pierwotnie był tu zameczek myśliwski Habsburgów, w latach 1872-73 zbudowano nowy pałac. Zburzony w trakcie oblężenia Wrocławia. Zachowały się zabudowania dworskie i 4 ha park ze stawem, ruiny zamku renesansowego w Smolcu (I poł. XVI w.).

Zabytki architektury miejskiej: z 1879 r. pochodzi ratusz miejski. Do jego płd. – wsch. części przylega wieża ratuszowa z 1613 roku.

Gmina Kobierzyce

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie gminy pochodzą z czasów prehistorycznych. Bliskość Wrocławia, już od wczesnego średniowiecza spowodowała, iż tereny gminy pełniły funkcję najbliższego zaplecza rolniczego grodu, a potem podgrodzia i miasta. Utworzenie biskupstwa we Wrocławiu w 1000 roku i szybki rozwój miasta przyczyniły się do aktywizacji funkcji usługowej wobec miasta terenów dzisiejszej gminy. Stąd jedna z hipotez dotyczących pochodzenia nazwy zakłada, iż Kobierzyce pochodzą od „kobiernicy”, co miałoby związek albo z wytwarzaniem kobierców, albo z kobiercami zbóż. Obok położenia w sąsiedztwie Wrocławia, w przeobrażeniach i rozwoju ogromną rolę przypisać również należy położeniu w strefie starych traktów komunikacyjnych, wiodących ze wschodu na zachód i z południa na północ. Szczególnie ważny był trakt wiodący poprzez Bramę Kłodzką i przełęcz w rejonie Barda Śląskiego, którym znad Bałtyku do Imperium Rzymskiego przebiegał szlak bursztynowy. Drugi trakt prowadził ze wschodu, z Kijowa i pobrzeży Morza Czarnego poprzez Kraków i Wrocław do Norymbergii i Pragi. Prawdopodobnie jego równoległą odnogę utożsamiać można w przybliżeniu z przebiegiem dzisiejszej autostrady. Przez kolejne stulecia tereny gminy przechodziły burzliwe dzieje. Okres wojen religijnych po powstaniu luteranizmu (wojna trzydziestoletnia 1618-1648) zakończył się tragicznie – wszystkie ówczesne osady zostały zniszczone. Następne wojny, w tym wojna siedmioletnia i wojny

napoleońskie także spowodowały zniszczenia. Na początku XVII wieku tereny gminy stały się własnością rodziny von Königsdorf. Po roku 1788 zbudowano siedzibę majątku w Kobierzycach. W 1945 roku Kobierzyce znalazły się ponownie w granicach Polski.

Ważniejsze zabytki gminy Kobierzyce:

Kościoły: gotycki kościół w Domasławiu z I poł. XIII w.; późnogotycki kościół św. Andrzeja Apostoła z XVI w. w Bielanach Wrocławskich: murowany, jednonawowy kościół w Wierzbicach, zbudowany w stylu gotyckim w XV w. W połowie XVII wraz z przyległym cmentarzem ufortyfikowany, mur obronny zachował się do dziś. Na początku XVIII w. świątynię zbarokizowano. Z gotyckiego wyposażenia zachował się ołtarzowy tryptyk przedstawiający *Ostatnią Wieczerzę*; murowany kościół p.w. Wniebowzięcia NMP w Tyńcu Małym, zbudowany na początku XVI w. w stylu gotyckim, wnętrze barokizowane w II poł. XVIII w. Z czasów budowy pochodzi późnogotyckie sakramentarium z 1516. Na ołtarzu głównym najstarsza w Polsce figura Matki Boskiej Fatimskiej z 1936 roku; kościół komandorii joanitów w Tyńcu nad Ślężą, zbudowany przed 1189; w XVI wieku dobudowano do niego wieżę. Jest to najstarsza z zachowanych budowli historycznych w gminie Kobierzyce.

Zabytki architektury dworskiej i pałacowej: neorenesansowy pałac w Kobierzycach, obecnie siedziba władz gminy. W folwarku opodal pałacu powstało nowatorskie na owe czasy biodynamiczne gospodarstwo rolno-ogrodnicze, kładące nacisk na ochronę środowiska i zdrowe żywienie jako alternatywę rolnictwa przemysłowego; pałac w Wierzbicach, zbudowany na przełomie XVI/XVII w. w stylu renesansowym a rozbudowany i zbarokizowany na przełomie XVII/XVIII w.; barokowy pałac w Biskupicach Podgórnych z I poł. XVIII w., przebudowany i powiększony w wieku XIX. W latach 90-tych XX w. odnowiony i odrestaurowany przez prywatnego właściciela; pałac w Królikowicach przebudowany w stylu późnobarokowym, pałac klasycystyczny w Cieszycach; renesansowy dwór z XVI w. w Bielanach Wrocławskich. o konstrukcji szachulcowej, znacząco przebudowany w XIX w. oraz barokowy spichlerz z XVIII; ruiny barokowego pałacu w Solnej, figura św. Jana Nepomucena w Tyńcu nad Ślężą, jedna z najokazalszych na Śląsku, pochodząca z roku 1733.

Gmina Święta Katarzyna

Historia osadnictwa na terenie gminy sięga 4200 lat p.n.e. Pierwsze wzmianki o Świętej Katarzynie (łac. S. Katherine) pochodzą z 1257 r., zaś o Siechnicach (łac. Sechenice) z 1253 r. Tutaj dobra kuchenne posiadały zakony rycerskie szpitalników - joannici i krzyżowcy z czerwoną gwiazdą. W dobie podziału dzielnicowego Śląska teren gminy należał do księstwa wrocławskiego. Dokumenty historyczne nie odnotowują zniszczeń wojennych, aż do wojny trzydziestoletniej - kiedy to zniszczeniu uległa sama Święta Katarzyna. Przełom XIX i XX w. to szybki rozwój przemysłowy północnej części gminy (budowa w Siechnicach: huty, elektrowni i instytutu doświadczalnego). W latach 1945-47, tereny gminy zajęli przesiedleńcy z Kresów Wschodnich.

Ważniejsze zabytki gminy Święta Katarzyna:

Kościoły i budynki sakralne: kościół p.w. Św. Katarzyny Aleksandryjskiej z poł. XIII w. w Św. Katarzynie; kościół p.w. Matki Boskiej Niepokalanej w Trestnie z 1934 r., zbudowany w miejscu istniejącego tam od XVI w. drewnianego kościoła, neogotyckie zabudowania klasztoru i zakładu opiekuńczo-leczniczego, prowadzonego przez siostry ze Zgromadzenia Chrystusa Dobrego Pasterza w Św. Katarzynie, neogotycki budynek przedszkola, prowadzony przez siostry ze Zgromadzenia Św. Elżbiety (przełom XIX i XX w.) w Św. Katarzynie.

Zabytki architektury przemysłowej: budynki należące do huty i elektrowni z przełomu XIX i XX w.

Gmina Żórawina

Obszar gminy był zasiedlany od XII wieku. Nazwa pochodzi od gatunku leśnej jagody i stała się podstawą topograficznego określenia nazw rzecznych jak i miejscowych. Pierwsze zapisy nt. wsi pojawiły się w bulli papieskiej Hadriana IV w 1155 r. jako potwierdzenie własności biskupstwa wrocławskiego. Ok. 1300 r. powstała siedziba pańska, otoczony fosą zamek tzw. Wasserburg. Na przełomie lat 1428/29 w okolicy zjawili się husyci. W 1608 r. Żórawina otrzymała prawa miejskie z rąk cesarza Rzymu Rudolfa II. Ówczesny właściciel- Adam Hanniwald nigdy nie wprowadził ich w życie, brak jest też zapisu, że zostały cofnięte. XIX wiek to okres dynamicznego rozwoju. W 1870 r. Żórawina otrzymała połączenie kolejowe z Wrocławiem, co przyspieszyło dynamiczny rozwój, od 1897 powstają kolejno: fabryka cygar Karola Normanna, fabryka mebli Augusta Assiga i cukrownia.

Ważniejsze zabytki gminy Żórawina:

Kościoły i zabytki sakralne: kościół p.w. Św. Józefa Oblubieńca NMP w Żórawinie, kościół p.w. Św. Jadwigi w Węgrach, kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Jaksonowie, kościół p.w. Narodzenia NMP w Turowie, kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP w Wilczkowie, kościół filialny p.w. św. Katarzyny w Przecławicach, zespół kościelny o charakterze obronnym, fortyfikacje ziemne, cmentarz warowny, kościół Św. Trójcy - perła manieryzmu w Żórawinie.

Cmentarze i zespoły cmentarne: mauzoleum rodowe w Bogunowie; cmentarz, mur cmentarny z bramą w Węgrach, Przecławicach, Wilczkowie i Turowie.

Zespoły pałacowo – parkowe: park dworski w Bogunowie, pałac w Komorowicach, pałac w Galowicach, zespół pałacowy z parkiem w Żórawinie, dom ludowy w Żernikach Wielkich, zespół pałacowo – folwarczny w Polakowicach, Brześciu i Jaksonowie, park dworski w Nowym Śleszowie i Pasterzycach, ,
Zespoły dworsko – folwarczne: zespół dworsko – folwarczny i dwór z parkiem w Węgrach, zespoły folwarczne w Suchym Dworze, Bogunowie, Pasterzycach, Nowojowicach, Starym Śleszowie.
Krzyże pokutne: Bogunów, Jaksonów, Nowojowice, Przecławie, Węgry, Wilczków.

Przejawy kultury niematerialnej

Obecnie na terenach wiejskich Dolnego Śląska kultywuje się lub raczej odtwarza pewne elementy kultury ludowej. Są to relikty właściwe dla poszczególnych grup ludności napływowej. Na obszar objęty diagnozą ludność przybyła głównie z terenu Kresów Wschodnich, głównie ze wsi i miasteczek województwa lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego. Przybywali też osiedleńcy z Rzeszowszczyzny, Kielecczyzny oraz centralnej Polski. Miejscowa ludność niemiecka została wysiedlona na teren Niemiec do roku 1947. Z wielu przyczyn w okresie powojennym zaprzepaszczony został wielowiekowy dorobek kulturowy przedwojennej, niemieckiej wsi dolnośląskiej, związany z tradycjami wiejskimi, obrzędowością, folklorem czy strojami ludowymi.

Zespoły ludowe

Najbardziej wyrazistym przejawem kultury folklorystycznej (czyli świadomym nawiązaniu do dawnych tradycji) jest działalność zespołów ludowych, pieśni i tańca, grup śpiewaczych. Przy czym zespoły wokalne i taneczne nie zawsze odpowiadają pojęciu kultury folklorystycznej, ponieważ posiadają różnorodny repertuar: od pieśni ludowych i biesiadnych, przez religijne po patriotyczne czy popularne. Na obszarze objętym diagnozą zespołów ludowych jest niewiele. Być może w najbliższych latach, podążając za ogólnokrajowymi tendencjami renesansu kultury wiejskiej, kolejne zespoły ludowe będą się reaktywować lub powstawać od nowa.

Zestawienie zespołów ludowych w poszczególnych gminach:
W gminie Kobierzyce działa Śpiewaczy Zespół Ludowy „Jarzębina”, którego pierwotna nazwa brzmiała „Pustkowianki”, od nazwy miejscowości, w której zespół działał od wielu lat. Obecnie zespół działa w ramach GCKiS, liczy 20 osób, które zarówno strojem jak i repertuarem nawiązują do ludowej kultury Dolnego Śląska. W gminie Święta Katarzyna działają: zespół „Kantata”, zał. 1994, w którego skład wchodzi 15 pań. W swoim repertuarze mają one, jak większość, pieśni religijne, patriotyczne, ludowe, korzeniami nawiązujące do pieśni kresowych, biesiadne oraz nawet kabaretowe, a dodatkowo zajmują się odgrywaniem scenek rodzajowych z życia wsi i gminy. Obok zespołu „Kantata” prężnie działa Kabaret Seniorów, który zajmuje się działalnością literacko – poetycką we wsi. W gminie Żórawina ani gminie Kąty Wrocławskie nie działają typowe zespoły ludowe, jest natomiast sporo młodzieżowych zespołów wokalno – instrumentalnych.

Stroje ludowe i obrzędowość wiejska

Odświętne stroje kobiece i męskie, które noszono na Dolnym Śląsku w XVIII i XIX w., inspirowane były głównie odzieżą miejską. Ich używanie zaczęło zanikać już pod koniec XIX wieku. Później podejmowano próby ich reaktywacji, niestety bezskutecznie.
Gmina Święta Katarzyna stworzyła niedawno tzw. „strój herbowy”, odwołujący się do stroju dolnośląskiego (zawiera fartuch i chustę na ramionach) oraz barw gminy, tj. czerwony żółty, biały i czarny. Na chuście i fartuchu występuje haft śląski. Podobny strój herbowy powstał dla miasta Siechnice w gminie Święta Katarzyna. Obecnie opracowywany jest „pierwiastek wschodni” stroju, odwołujący się do korzeni większości mieszkańców gminy. Podobnie powstał strój dolnośląski z elementami gminy Kobierzyce, który noszony jest przez członków zespołu „Jarzębina” oraz pracowników GCKiS w czasie większych uroczystości gminnych.
Diagnozowany obszar nie charakteryzuje się żadnymi typowo lokalnymi zwyczajami czy obrzędami. Zwyczaje i obrzędy dawne są kultywowane w niewielu już rodzinach diagnozowanego obszaru, ale dzięki inicjatywom ośrodków kultury mają szansę przetrwać (min. Topienie Marzanny, Noc Świętojańska, Katarzynki, Andrzejki i Św. Mikołaj).

Produkt lokalny

Produkt lokalny, to wyrób rolny, spożywczy lub rzemieślniczy, wytwarzany na danym obszarze, przez lokalnych producentów (najczęściej mieszkańców, rolników) z surowców lokalnie dostępnych. Produkty lokalne winny wpisywać się w lokalny koloryt, poprzez odniesienie do tradycji, kultury oraz okoliczności przyrodniczych danego obszaru. Tradycje kultury wiejskiej stanowić mogą podłoże dla kreowania produktów lokalnych. Istotne jest, aby dany wyrób został, poprzez „wykreowanie”, jednoznacznie utożsamiony z danym terenem. Błędnym jest jednak utożsamianie produktów tradycyjnych z lokalnymi, mimo iż powstały na określonym terenie, jeśli nie posiadają cech wyróżniających - np. haft krzyżykowy, który nie posiada cech regionalnych (wyjątkiem na naszym terenie może być próba podejmowana przez rękodzielniczki z Siechnic (Gmina Święta Katarzyna) powrotu do tradycji haftu śląskiego). W gminie Święta Katarzyna, miejscu kojarzonym głównie z uprawami sadowniczo-ogrodniczymi produkuje się pomidory i ogórki, owoce sadownicze (Siechnice) kapusta kwaszona i ogórek kwaszony (Radwanice) winorośl i wino (Święta Katarzyna), Kultywacją i propagowaniem rękodzieła tradycyjnego, bez istotnych cech lokalnych, tj. hafty: krzyżykowy, richelieu, płaski, koronki, pisanki, kwiaty i ozdoby z bibuły itp. zajmuje się Klub Rękodzielników, skupiający ok. 60 osób. Ciekawym elementem kultury ludowej jest pojawienie się na diagnozowanym terenie dawnych haftów niemieckich, tj. praktycznie zapomniany haft symetryczny „hardynger”, mało znany haft wrocławski – płaski złożony z cienkich linijek czy haft dolnośląski. Gmina Żórawina, choć nie posiada kojarzonych ze swoim obszarem produktów lokalnych, ma potencjał tkwiący w nazwie do wykreowania takowych. W gminach Kąty Wrocławskie oraz Kobierzyce nie zaobserwowano dotychczas wyróżniających się produktów lokalnych. W gminie Święta Katarzyna reaktywowane zostało Koło Gospodyń Wiejskich w Kotowicach kultywujące tradycje wsi. W Gminie Kobierzyce powstaje Koło Gospodyń Wiejskich we wsi Szczepankowice, którego prowadzącą jest sołtys wsi. W gminach Kąty Wrocławskie i Żórawina nie powstało ani reaktywowało się do tej pory żadne Koło Gospodyń Wiejskich.

Współczesna działalność Domów Kultury i ośrodków upowszechniających kulturę

Krzewicielami kultury, w tym ludowej, na wsi są domy i centra kultury oraz ośrodki upowszechniania kultury. Współczesne ośrodki kultury, to nie tylko czytelnie, ale bogata oferta szkoleniowo – warsztatowo – rekreacyjna. Gminne i wiejskie ośrodki kultury na obszarze objętym diagnozą, poza zbiorami bibliotecznymi oferują inne ciekawe formy spędzenia wolnego czasu, organizują lub współorganizują imprezy wiejskie czy gminne, wielkanocne śniadania, wigilijne opłatki, spotkania z przedstawicielami świata kultury i sztuki, wieczorki z literaturą i poezją, muzyką, śpiewem, rzeźbą, malarstwem, hafciarstwem czy tkactwem. Ośrodki kultury pilnują pamięci o dawnych mieszkańcach i wydarzeniach w gminie, uczą młodzież i dzieci szacunku i przywiązania do przeszłości, historii, tradycji i do swojej małej ojczyzny, realizując liczne projekty, żywe lekcje historii, prelekcje oraz konferencje i interaktywne warsztaty, które służą budowaniu międzypokoleniowych pomostów. Bardzo często domy kultury wspierają istnienie wiejskich zespołów ludowych, teatrów dziecięcych, dofinansowują stroje, dekoracje, oraz wyjazdy na imprezy regionalne, przeglądy śpiewacze, targi i prezentacje zespołów ludowych. Dodatkowo do podwrocławskich gmin tj. Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna i Żórawina na przestrzeni ostatnich lat sprowadziło się i zamieszkało wielu artystów, przedstawicieli środowisk teatralnych, muzycznych, malarskich, którzy z chęcią angażują się w propagowanie kultury i sztuki wśród mieszkańców.

W gminie **Kąty Wrocławskie działa Gminny Ośrodek Kultury i Sportu**. W ramach GOKiS-u działają m.in. sekcje teatralne, muzyczne, plastyczne. Odbiorcami oferty ośrodka

kultury są przede wszystkim dzieci i młodzież, którym ośrodek oferuje ciekawe formy spędzenia wolnego czasu, nabycia nowych umiejętności, odkrycia i wspierania talentu. Organizuje również wiele imprez kulturalnych, we współpracy z władzami samorządowymi, w ramach których mieszkańcy mają szansę zapoznać się z repertuarem zespołów ludowych, tradycyjnymi pieśniami, strojami noszonymi dawniej, czy pożywieniem spożywanym na dawnych Kresach.

W gminie Kobierzyce funkcję tę pełni **Gminne Centrum Kultury i Sportu**. Prowadzi zajęcia w dziedzinie kultury w sekcjach tanecznych, tańca nowoczesnego, współczesnego, standardowego, sekcjach wokalnych – dziecięcych i młodzieżowych, muzycznych i instrumentalnych, teatralnych, językowej i plastycznej. Chętni mogą brać udział w zajęciach nauki gry na instrumentach, w tym pianinie, skrzypcach, gitarze, perkusji i wielu innych oraz rekreacji ruchowej w sekcjach: rytmiki, karate, pływackiej, piłki nożnej, szachowej oraz modelarstwa samochodowego. Organizuje imprezy kulturalne, będące inicjatywą własną lub na zlecenie Gminy Kobierzyce: wieczory literackie, koncerty, przeglądy, festiwale, rajdy, wycieczki po regionie, wystawy, konkursy w różnych dziedzinach sztuki współczesnej i dawnej. W dziedzinie działalności bibliotecznej GCKiS prowadzi 8 ośrodków bibliotecznych, w których w sposób szczególny kładzie nacisk na organizację działalności kulturotwórczej np.: wieczornice, wystawki, spotkania autorskie i poetyckie, konkursy i festiwale książek, pieśni i poezji oraz wydawniczej np.: tomik poetycko-plastyczny „Ja i Mój Świat” oraz kwartalnik –Biuletyn Kulturalno-Sportowy GCKiS. Podstawowym celem Gminnego Centrum Kultury i Sportu jest pozyskanie i przygotowanie społeczności lokalnej do aktywnego uczestnictwa w kulturze i współtworzenie jej wartości oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej w regionie, kraju i za granicą.

W gminie **Święta Katarzyna działa Gminne Centrum Kultury** z siedzibą w Siechnicach. GCK posiada swoje placówki – m.in. 6 bibliotek, które choć podlegają pod GCK w Siechnicach, posiadają pełną autonomię co do oferty kulturalnej skierowane do mieszkańców. Dodatkowo każda z bibliotek posiada swoją specyfikę i realizuje program w oparciu o temat wiodący, np. historyczny czy związany z tradycją miejscową. Poza bibliotekami w gminie Święta Katarzyna prężnie działają Klub „Relaks” w Siechnicach, oraz kluby w Radwanicach, Żernikach Wrocławskich, Świętej Katarzynie oraz świetlica w Groblicach. Każde z nich podejmują działania aktywizujące mieszkańców swoich małych społeczności, dając możliwość atrakcyjnego spędzenia wolnego czasu niedaleko od domu.

W gminie Żórawina kulturą zajmuje się **Gminne Centrum Kultury**. Organizuje cykliczne imprezy kulturalne, tj. przeglądy i festiwale, imprezy związane z ważnymi rocznicami, wystawy wielkanocne i bożonarodzeniowe, na których eksponowane są tradycyjne ozdoby świąteczne, wykonane przez uczniów, spotkania (np. opłatkowe, czy przy akompaniamencie płyt winylowych), imprezy sportowe i plenerowe.

Zestawienie bibliotek, świetlic wiejskich i środowiskowych w poszczególnych gminach:

Kąty Wrocławskie: jedyna biblioteka publiczna znajduje się w Kątach Wrocławskich. Kobierzyce: Biblioteka wchodzi w skład Gminnego Centrum Kultury i Sportu. Składa się z : biblioteki centralnej w Kobierzycach, filii bibliotecznych w Bielanach Wrocławskich, Tyńcu Małym, Wierzbicach, Jaszowicach, Pustkowie Wilczkowskim, punktów bibliotecznych w Tyńcu n/ Ślęzą i w Pustkowie Żurawskim Święta Katarzyna: biblioteka w Siechnicach oraz podległe jej autonomiczne biblioteki w Świętej Katarzynie, Radwanicach, Groblicach, Żernikach Wrocławskich oraz Kotowicach. Żórawina: Gminna Biblioteka Publiczna w Żórawinie, filie biblioteczne w Rzepilnie i Węgrach. Świetlice prowadzą działalność opiekuńczo-wychowawczą na terenie wsi oraz wynajem sal na imprezy okolicznościowe. Kąty Wrocławskie: 25 świetlic, Kobierzyce: 16 świetlic wiejskich w tym Gminne Centrum Kultury i Sportu prowadzi działalność w ramach świetlic profilaktyki środowiskowej w 10 ośrodkach świetlicowych wg autonomicznych programów profilaktyczno-wychowawczyc Święta Katarzyna: 3 świetlice, Żórawina: 10 świetlic.

Imprezy lokalne

Historię i tradycję regionu, zwyczaje i obrzędy dawne są kultywowane w niewielu rodzinach diagnozowanego obszaru ale dzięki inicjatywom samorządów, ośrodków kultury, poprzez organizację imprez plenerowych i spotkań, skierowanych głównie do mieszkańców, będących

jednak coraz częściej ciekawą ofertą dla turystów, gdyż organizowanym imprezom towarzyszy coraz większy rozmach i nagłośnienie w mediach. Imprezy lokalne winny również podkreślać to, co dla danego regionu ważne i wyjątkowe – wydarzenie z przeszłości, specyficzna uprawa, wyjątkowa roślina, postać, kultura czy historia lokalna.. Na diagnozowanym obszarze imprez o silnym lokalnych charakterze jest mało. Dominują obchody świąt patriotycznych, rocznicowych, kościelnych i rolniczych.

Zestawienie imprez organizowanych lub współorganizowanych przez ośrodki kultury wg gmin:

Kąty Wrocławskie: konkurs wiedzy o regionie „Rekreacyjna Szóstka", obchody dni Kątów Wrocławskich, obchody rocznicy wybuchu II wojny światowej, obchody dnia Odzyskania Niepodległości, ponadto wernisaże miejscowych artystów ,spotkania z literaturą, Dożynki Gminne, Ogólnopolskie Zimowe Spotkania Taneczne, spotkania z kombatantami, dla uczczenia rocznic: 3 maja, 1 września, 11 listopada oraz coroczne spotkania opłatkowe mieszkańców z władzami,

Kobierzyce: przedsięwzięcia przeznaczone dla mieszkańców gminy: Mikołaj Dzieciom (Dar Serca), eliminacje gminne, powiatowe i rejonowe Dolnośląskiego Konkursu Recytatorskiego, Gminny Konkurs Recytatorski dla uczniów szkół podstawowych, konkurs plastyczno-literacki „Ja i mój świat", Dolnośląski Festiwal Teatrów Amatorskich-ARLEKIN, Zaduszki Muzyczne, Poetyckie Walentynki, Święto Obojga Płci, Kobierczyka Liga Mistrzów o Puchar Wójta Gminy Kobierzyce-Turnieje Piłki Nożnej Drużyn Młodzieżowych GCKiS, Wiosenne i Jesienne Ogólnopolskie Eliminacje Mistrzostw Polski w Modelarstwie Samochodowym, Turniej Tańca Towarzyskiego o Puchar Wójta Gminy, Weekend w Kobierzycach-„Jadą Wozy Kolorowe", Kobierczyki Konkurs Samochodowy, Gminne Dożynki – Święto Chleba (w tym przegląd twórczości ludowej i prezentacje ludowej kultury i rzemiosła Gminy Kobierzyce), Wieczornica z okazji Odzyskania Niepodległości, Święto Wojska Polskiego oraz festyny wiejskie: Pustkowskie Granie Na Ludowo, Magnickie Malwy, Muzyka Świata w Bielanach Wrocławskich, Wysockie Baby, Wierzbickie Augustynki i wiele innych.

Święta Katarzyna: Estrada młodych talentów, " Teraz my" - spotkanie młodych artystów, Spotkanie autorskie z artystami (pisarzami, muzykami, rzeźbiarzami), Przegląd teatrzyków dziecięcych "Bom-Bel", konkurs recytatorski, dożynki gminne, festyny wiosenne i letnie, piknik historyczny „plebejskie harce", festyn sołecki „noc świętojańska", „ręką-dzieło" – galeria twórców ludowych, imprezy rocznicowe (święto uchwalenia Konstytucji 3-maja, Dzień Niepodległości), spotkania i wystawy wielkanocne i bożonarodzeniowe (tradycyjne potrawy i rękodzieło obrzędowe).

Żórawina: Przeglądy i konkursy: Gminny Przegląd Jasełek (styczeń), Gminny Konkurs Recytatorski (marzec) - jest to gminny etap Powiatowego Konkursu Recytatorskiego odbywającego się we Wrocławiu, Gminny Konkurs Piosenki (marzec) - konkurs muzyczny mający na celu wyłonienie młodych, utalentowanych wokalistów, którzy mają możliwość udziału w dalszych etapach konkursu piosenki oraz występów na imprezach okolicznościowych, Gminny Przegląd Form Teatralnych (kwiecień) - impreza o charakterze konkursu, szkolne zespoły teatralne przedstawiają różnorodne formy prezentacji teatralnej m.in. etiudy teatralne, przedstawienia pantomimiczne, kukiełkowe i inne. Imprezy rocznicowe: Światowy Dzień Książki połączony z kiermaszem książek i spotkaniami z mecenasami kultury u pisarzami (kwiecień), dożynki gminne (sierpień) - tradycyjna impreza plenerowa o charakterze ludowym, Obchody Dnia Niepodległości (listopad) - uroczystość o charakterze patriotycznym, połączona ze spotkaniem kombatantów. Ponadto festyny, pikniki historyczne, spotkania bożonarodzeniowe i wielkanocne.

2.3 Ocena społeczno – gospodarcza, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej.

2.3.1 Potencjał demograficzny

Gminy regionu zamieszkuje 53049 w roku 2006 mieszkańców przy czym najliczniejsza gmina to Kąty Wrocławskie (17852), najmniej osób mieszka w gminie Żórawina (7906). Potencjał demograficzny na przestrzeni analizowanego okresu ulega korzystnym zmianom. We wszystkich gminach w okresie 2002-2006 nastąpił wzrost ludności największy w gminie Święta Katarzyna (+1026) i Kąty Wrocławskie (+998). Ogółem populacja 4 gmin w ostatnich latach zwiększyła się o 3077 mieszkańców.

Obszar charakteryzuje się stosunkowo wysoką jak na obszary wiejskie gęstością zaludnienia. Najwyższy wskaźnik w gminie Święta Katarzyna 140 os./km^2, następnie Kąty Wrocławskie 102os./km^2, Kobierzyce 92 os./km^2 i Żórawina 66 os./km^2 przy średniej krajowej 122 os./km^2 i dla woj. dolnośląskiego 145 os./km^2.

Tabela 6 Stan ludności[3]

L.p.	Gmina	2002	2003	2004	2005	2006	2002 –

[3] Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS /www.start.gov.pl/bdr_n/, 2006

							2006
1.	**Kobierzyce**	12335	12386	12711	13014	13560	+ 897
2.	**Kąty Wrocławskie**	16854	16990	17223	17516	17852	+998
3.	**Żórawina**	7750	7795	7857	7856	7906	+ 156
4.	**Św. Katarzyna**	12705	12879	13076	13259	13731	+ 1026
5.	**Razem**	49644	50050	50867	51645	53049	+ 3077

Na stan ludności bezpośredni wpływ ma saldo migracji i przyrost naturalny. W trzech opisywanych gminach: Kąty Wrocławskie (+312), Kobierzyce (+68), Święta Katarzyna (+ 454) jest dodatni w ruchu wewnętrznym a ujemny w gminie Żórawina (-7).
Podobne wskaźniki odnoszą się do: przyrostu naturalnego są dodatnie dla Kątów Wrocławskich (51), Kobierzyc (36) i Świętej Katarzyny (33), ujemne zaś dla Żórawiny (-2).

Tabela 7 Saldo migracji[4]

Gmina	W ruchu wewnętrznym					Zagranica				
	2002	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**
Kobierzyce	275	89	109	86	68	0	0	1	1	- 5
Kąty Wrocławskie	133	158	248	260	312	- 2	- 5	1	-11	-27
Żórawina	30	- 10	19	- 2	- 7	0	3	1	0	- 8
Św. Katarzyna	140	218	179	203	454	- 12	- 3	- 5	- 2	-15

Tabela 8 Przyrost naturalny[5]

Gmina	2002	2003	2004	2005	2006
Kobierzyce	25	- 4	6	- 3	36
Kąty Wrocławskie	7	- 17	- 16	44	51
Żórawina	- 2	- 26	- 6	- 10	- 2
Św. Katarzyna	4	-41	23	- 18	33

W strukturze wiekowej mieszkańców dominuje ludność w wieku produkcyjnym przy czym największy udział tej grupy występuje w gminie Święta Katarzyna (67,1%) a najmniejszy w gminie Kąty Wrocławskie (65,1%).
Wszystkie gminy charakteryzuje niski udział ludności w wieku poprodukcyjnym a wysoki w grupie przedprodukcyjnej co przy dodatnim wskaźniku przyrostu naturalnego i dodatnim wskaźniku migracji aż w 4 analizowanych gminach świadczy o bardzo korzystnym i rozwojowym potencjale demograficznym. Przy negatywnych zjawiskach występujących na obszarach wiejskich w wielu rejonach kraju i województwa dolnośląskiego, obszar LGD omija ten problem. Wzrost populacji spowodowany osiedlaniem się mieszkańców Wrocławia tworzy stabilne podstawy do rozwoju gmin stanowiąc zdecydowanie mocną stronę.

Tabela 9 Struktura ludności[6]

Gmina	Wiek przedprodukcyjny %	Wiek produkcyjny %	Wiek poprodukcyjny %
	2006	**2006**	**2006**

[4] Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS /www.start.gov.pl/bdr_n/, 2006
[5] Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS /www.start.gov.pl/bdr_n/, 2006
[6] Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS /www.start.gov.pl/bdr_n/, 2006

Kobierzyce	21,9	66,1	12,02
Kąty Wrocławskie	21,2	65,1	13,6
Żórawina	20,2	66,4	13,4
Św. Katarzyna	19,2	67,1	13,8

2.3.2 Poziom zatrudnienia i lokalny rynek pracy.

Na obszarze LGD w analizowanym okresie obserwuje się stały spadek poziomu bezrobocia. Największa dynamika nastąpiła w ostatnich latach. W roku 2006 stopa bezrobocia dla powiatu wrocławskiego obejmującego gminy obszaru Lidera A4 wynosiła 11,1% przy średniej dla województwa dolnośląskiego 16,6%, a w 2007 analogicznie 9,8 % i dla województwa dolnośląskiego 14,6 %. Był to jeden z najniższych wskaźników dla powiatów województwa dolnośląskiego.

Bezrobocie obniża się zgodnie z tendencjami krajowymi także w liczbach bezwzględnych. W analizowanym okresie liczba bezrobotnych spadła o 1029 osoby. Największy spadek (775) nastąpił w gminie Kąty Wrocławskie a najmniejszy w gminie Żórawina (155). W strukturze bezrobotnych zdecydowanie przeważają kobiety (60,7% ogółu bezrobotnych) oraz osoby z wykształceniem zasadniczym, gimnazjalnym i niższym. Największą grupę stanowią osoby długotrwale bezrobotne często uchylające się lub niezainteresowane podjęciem pracy. Dzięki lokalizacji wielu dużych i znaczących ekonomicznie przedsiębiorstw w strefach aktywności gospodarczej oraz sąsiedztwu Wrocławia problem bezrobocia na terenie LGD Lider A4 jako zjawisko dotyczy tej grupy mieszkańców, która nie posiada odpowiednich kwalifikacji lub też podlega wykluczeniu ze względu na niechęć do stałego zatrudnienia lub trudną sytuację życiową.

Tabela 10 Stan bezrobocia[7]

	powiatu %		**woj. dolnośląskiego %**		**Krajowa %**	
lata	**2006**	**2007**	**2006**	**2007**	**2006**	**2007**
Powiat wrocławski	11,1	9,8	16,6	14,6	14,5	12

Tabela 11 Bezrobotni w gminach[8]

Gmina	**Ogółem**			**Mężczyźni**			**Kobiety**			
	2004	**2005**	**2006**	**2004**	**2005**	**2006**	**2004**	**2005**	**2006**	**2004 - 2006**
Kobierzyce	810	771	458	380	370	182	430	401	276	- 352
Kąty Wrocławskie	1 436	1 254	661	668	551	227	768	703	434	- 775
Żórawina	552	525	397	267	251	159	285	274	238	- 155
Św. Katarzyna	823	716	476	400	341	215	423	375	261	- 347

Według danych statystycznych na obszarze LGD zatrudnionych było 14554 osób, w tym więcej mężczyzn niż kobiet. Na terenie gmin Kobierzyce i Święta Katarzyna więcej osób zatrudnionych jest w przemyśle i budownictwie niż usługach rynkowych i nierynkowych.

[7] Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS /www.start.gov.pl/bdr_n/, 2006
[8] Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS /www.start.gov.pl/bdr_n/, 2006

Natomiast w gminach Kąty Wrocławskie i Żórawina zdecydowanie więcej osób pracuje w usługach niż w przemyśle i budownictwie.
Zwraca uwagę dobrze rozwinięty sektor prywatny reprezentowany przez 4840 podmioty gospodarcze. Przeważają podmioty prowadzone przez osoby zatrudniające do 9 osób – jest ich ogółem 3823 i jak na obszary wiejskie duża ilość spółek handlowych także z udziałem kapitału zagranicznego (476). Najwięcej podmiotów zlokalizowanych jest na terenie gminy Kąty Wrocławskie (1556) oraz Święta Katarzyna (1395).
W ostatnich latach widoczny jest we wszystkich analizowanych gminach stały wzrost ilości podmiotów gospodarczych. Małe podmioty gospodarcze prowadzą przede wszystkim działalność handlową, budowlaną, produkcyjną, transportową.

Tabela 12 Pracujący wg działów gospodarki[9]

	Ogółem		Z liczby ogółem		
Gmina	**ogółem**	**w tym kobiety**	**przemysł i budownictwo**	**usługi rynkowe**	**usługi nierynkowe**
Kobierzyce	7 361	3 262	4 093	2 676	428
Kąty Wrocławskie	3 941	1 579	1 985	1 178	648
Żórawina	703	368	144	270	187
Św. Katarzyna	2 549	1123	1 316	369	419

Funkcje wiodące w gospodarce regionu pełnią duże zakłady przemysłowe zlokalizowane na terenie stref aktywności gospodarczej głównie w gminie Kobierzyce i Święta Katarzyna.
Bardzo dogodne położenie wymienionych gmin przy autostradzie A4 i ważnych drogach krajowych oraz węźle komunikacyjnym aglomeracji wrocławskiej spowodowało lokalizację:
- Specjalnej Strefy Ekonomicznej TSS Europarki Wisłosan w Biskupicach Podgórnych, podstrefa Wrocław-Kobierzyce. Na terenie 280ha w ostatnich latach powstały zakłady produkcyjne międzynarodowych koncernów: LG, Philips LGD oraz poddostawcy LG Electronics, Toshiba i inne. W strefie działa 13 firm;
- Gminnej Strefy Aktywności Gospodarczej w gminie Święta Katarzyna. Jest to wydzielony obszar w mieście Siechnice, uzbrojony o pow. 80 ha z wjazdem z drogi krajowej nr 94 Wrocław – Opole. Na terenie Strefy działają m.in. firmy: Parker, Harmifin, Thyssen Polimer, Centrum Logistyczne Grupy Phoenix. W roku 2008 zostaną zakończone budowy kolejnych inwestycji.
Należy także podkreślić znaczenie Węzła Bielańskiego graniczącego bezpośrednio z Wrocławiem przez który przebiega autostrada A4. To jeden z największych i najbardziej znanych w Polsce obszarów inwestycyjnych. Już w latach 90 – tych ulokowały się tu duże przedsiębiorstwa produkcyjne Cadbury Wedel Polska, Cargill, Pepsi – Cola General Bottlers, Prologis Central Europa oraz handlowe: Castorama, Ikea, Tesco, Obi, Auchan, MediaMarkt, Leroy Merlin. Dzięki przyciągnięciu inwestorów powstało tysiące miejsc pracy a bezrobocie spadło w całym regionie przylegającym do aglomeracji Wrocławskiej. Wymienione przedsiębiorstwa także zatrudniają mieszkańców gmin LGD dzięki czemu bezrobocie nie stanowi tu poważnego problemu społecznego.
Inne wiodące firmy funkcjonujące na terenie gmin LGD: Elektrociepłownia Czechnica w Siechnicach należąca do zespołu Elektrociepłowni Wrocław, Przedsiębiorstwo Produkcji Ogrodniczej „Siechnice" Sp..Z o.o. , Zakład Produkcji Wody w Mokrym Dworze Miejskie

[9] Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS /www.start.gov.pl/bdr_n/, 2006

Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji we Wrocławiu, ARAJ Przedsiębiorstwo Produkcyjno Wdrożeniowe – Kąty Wrocławskie, Cedo – Kąty Wrocławskie, Grupa Schneider – Kąty Wrocławskie, Tibnor.

Należy również wspomnieć o inwestycjach na terenie gminy Żórawina w Węźle Krajków- jest to centrum logistyczne firmy Skalski Logistic.

Bardzo intensywnym inwestycjom gospodarczym towarzyszy rozwój budownictwa mieszkaniowego który ma wpływ na aktywizację gospodarczą mieszkańców. Jedną z większych tego typu inwestycji jest budowa osiedla mieszkaniowego w Karwianach – Komorowicach dla 4500 osób.

Na terenie gminy Kobierzyce i Kąty Wrocławskie funkcjonują organizacje wspierające rozwój podmiotów gospodarczych. Są to: Stowarzyszenie Przedsiębiorców Gminy Kobierzyce z siedzibą w Bielanach Wrocławskich oraz Stowarzyszenie Przedsiębiorców Kąteckich z siedzibą w Kątach Wrocławskich.

2.3.3 Rolnictwo

Gminy LGD niegdyś typowo rolnicze zmieniają swoje funkcje w kierunku przemysłowym. Dostępność miejsc pracy w dużych zakładach powstających od lat 90 – tych na terenie gmin LGD powoduje odchodzenie od działalności rolniczej wielu mieszkańców. Jest to typowa tendencja dla gmin wiejskich otaczających dużą aglomerację gdzie intensywne procesy gospodarcze i społeczne przekształcają tradycyjne źródła utrzymania ludności wiejskiej.

Obszar charakteryzuje się bardzo dobrymi warunkami do produkcji rolnej. Łagodny klimat i długi okres wegetacji, nizinne położenie oraz wysoko urodzajne gleby klas od I do III stwarzają świetne warunki do wysokowydajnej produkcji rolnej.

Gleby najlepszych klas obejmują ok. 86% powierzchni gruntów ornych terenu LGD przy czym największa powierzchnia gleb (92%) klas I – III występuje w gminie Żórawina. Przeważające uprawy to zboża, kukurydza, buraki, rzepak, ziemniaki. Pomimo tak dobrych warunków do produkcji na terenie LGD dominuje rozdrobniona struktura gospodarstw rolnych. Aż 6656 gospodarstw ma powierzchnię do 5ha co stanowi 81% ogółu gospodarstw. Tylko 22 gospodarstwa rolne mają areał powyżej 100ha. W ostatnich latach obserwowane jest zjawisko zwiększenia liczby gospodarstw do 5 ha i zmniejszenie gospodarstw o powierzchni 15ha. Powodem jest wzrost zainteresowania osadnictwem na terenie LGD i powiększenie liczby działek siedliskowych.

Na terenie LGD głównie w gminie Kąty Wrocławskie prowadzona jest produkcja sadownicza zlokalizowana we wsiach Samotwór, Cesarzowice, Mokronos Górny i Dolny i Nowa Wieś Wrocławska. Są tam prowadzone sady jabłoniowe i brzoskwiniowe. W Żernikach Wielkich prowadzona jest wielkotowarowa hodowla trzody chlewnej Instytutu Zootechniki z Krakowa.

Cechą charakterystyczną gmin LGD są istniejące zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego (piekarnie, masarnie, gorzelnie, przetwórstwo soków) oraz jednostki prowadzące usługi dla rolnictwa (skupy zbóż).

Na terenie Kobierzyc funkcjonuje od 1945 znany ośrodek nasiennictwa Przedsiębiorstwo Hodowli Roślin w Kobierzycach natomiast w Siechnicach Przedsiębiorstwo Produkcji Ogrodniczej prowadzące na wielu hektarach pod szkłem uprawy warzyw i kwiatów. Kobierzyce znane są z tradycji rolnictwa biodynamicznego. W 1925r. przebywał tu Rudolf Steiner twórca tej filozofii, który prowadził wykłady na temat zasad prowadzenia biodynamicznych upraw.

2.3.4 Poziom wykształcenia i dostęp do edukacji

Struktura wykształcenia ludności LGD na podstawie danych ze spisu powszechnego z 2002r. przedstawia się nieznacznie lepiej niż na terenie innych gmin wiejskich. Około 7,7% ludności ma wykształcenie wyższe przy średniej krajowej 4-5% natomiast ponad połowa

ludności 60,6% ma wykształcenie zawodowe, podstawowe, gimnazjalne i niepełne podstawowe (w kraju 56%), szczególnie w grupie wiekowej powyżej 50-tego roku życia.
Dane te ulegają zmianom dzięki wzrostowi poziomu wykształcenia osób młodszych i nowych mieszkańców osiedlających się na terenie gmin. Bezpośrednie sąsiedztwo dużego ośrodka szkolnictwa wyższego jakim jest Wrocław powoduje że młodzież ma szansę na zdobycie lepszego wykształcenia niż rodzice. Dzięki dobrze zorganizowanemu systemowi oświaty, dobrze wyposażonym placówkom oraz wysokiemu poziomowi przygotowania kadry nauczycielskiej dzieci i młodzież mają możliwość zakończenia edukacji na poziomie gimnazjalnym, potem mogą kontynuować naukę w blisko położonych szkołach średnich Wrocławia lub też w Zespole Szkół w Krzyżowicach.
Na terenie gmin funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Gmina Kąty Wrocławskie - 7 Szkół Podstawowych, Przedszkola- 2, Zespół Szkolno – Przedszkolny, 4 Gimnazja;
- Gmina Kobierzyce – Szkoła Podstawowa, Gimnazjum, Gminny Zespół Szkół, Zespół Szkół w Krzyżowicach;
- Gmina Św. Katarzyna – 4 Szkoły Podstawowe, Gminne Gimnazjum, 2 przedszkola oraz Szkoła Podstawowa w Kotowicach prowadzona przez Caritas Archidiecezji Wrocławskiej;
- Gmina Żórawina- 5 Zespołów Szkolno – Przedszkolnych, Gimnazjum Gminne.

Sieć dostosowana jest do aktualnej i prognozowanej sytuacji demograficznej. Część placówek jest nowa, część po gruntownej modernizacji. Uczniowie z reguły mają dostęp do boisk sportowych, sal gimnastycznych, mogą korzystać z szerokiej oferty zajęć dodatkowych od kół tanecznych, sportowych, plastycznych po teatralne i językowe.
Wspierani są również uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji rodzinnej. Gminy Kobierzyce i Żórawina uruchomiły programy stypendialne dla tej grupy.

2.3.5 Aktywność organizacji pozarządowych

Na terenie diagnozowanych gmin działa zróżnicowana ilość organizacji pozarządowych. Najwięcej na terenie gminy Kąty Wrocławskie i Kobierzyce. Najliczniej reprezentowane są kluby sportowe zajmujące się upowszechnianiem kultury fizycznej, biorące udział w rozrywkach ligi amatorskiej (głównie piłka nożna) oraz uczniowskie kluby sportowe (sekcje judo, siatkówki, piłki nożnej).
Szczególnym uznaniem cieszy się klub Piłki Ręcznej Gminy Kobierzyce, który dwukrotnie wziął udział w Finałach Mistrzostw Polski Młodziczek, wychowanki mają osiągnięcia w I lidze kobiet i reprezentacji Polski.
Kolejnym rodzajem aktywności są Ochotnicze Straże Pożarne działające w każdej gminie oraz stowarzyszenia i koła emerytów i rencistów, stowarzyszenia osób niepełnosprawnych, towarzystwa przyjaciół dzieci. W gminie Kąty Wrocławskie swoją aktywność zaznaczają stowarzyszenia działające na rzecz rozwoju miejscowości i propagowania działań ekologicznych. Cechą charakterystyczną jest brak aktywnych Kół Gospodyń Wiejskich które nie znalazły swojego miejsca w warunkach specyficznej podmiejskiej kultury i aktywności społecznej mieszkańców tego obszaru. Wyjątkiem jest reaktywowane koło Gospodyń Wiejskich w Kotowicach w gminie Święta Katarzyna. Wszystkie gminy wspierają organizacje pozarządowe poprzez dotacje w formie ogłaszanych konkursów w ramach programów współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi. Głównie są to dotacje do organizacji imprez, zakupu sprzętu i bieżącej działalności.
Interesującą forma promocji aktywności sektora pozarządowego jest Mapa Aktywności Lokalnej realizowana w gminie Kobierzyce. Mapa jest dokumentem opisującym różne formy aktywności i osiągnięć poszczególnych organizacji wraz ze wskazaniem adresów

kontaktowych; jest corocznie aktualizowana a informacje są dostępne na stronie internetowej gminy.
Różnorodne formy, wspierania sektora pozarządowego z obszaru LGD zaowocowały dużą aktywnością w obszarze sportu i kultury fizycznej i pożarnictwa. Brakuje organizacji sprawnych, działających poza sferą sportową, mających zaplecze organizacyjne i personalne, zdolnych do korzystania z różnych źródeł finansowania, nie nastawionych roszczeniowo. Potrzebne wsparcie liderów, animatorów życia społecznego w poszczególnych miejscowościach lub działających na rzecz określonych grup społecznych (niepełnosprawnych, osób starszych itd.)

Zestawienie organizacji pozarządowych:

- **Gmina Kąty Wrocławskie**

- Stowarzyszenie Przedsiębiorców Kąteckich
- Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń”
- Fundacja Barbary Piaseckiej – Johnson
- Związek Stowarzyszeń „Cicha Dolina”
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Kątecki Klub Koszykówki „Polkąty Maximus”
- Klub Sportowy MOTOBI Bystrzyca Kąty Wrocławskie
- Ludowy Zespół Sportowy „Ambrozja Bogdaszowice”
- Ludowy Klub Sportowy Casina Cesarzowice
- Stowarzyszenie Przyjaciół Gniechowic
- Ludowy Klub Sportowy „Błękitni” Gniechowice
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gniechowicach
- Stowarzyszenie pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Idźmy Razem”
- Stowarzyszenie „Rycerski Klub Golfowy Krobielowice”
- „Klub Miłośników Małkowic”
- Fundacja „Przedszkolaki”

- **Gmina Kobierzyce**

- Stowarzyszenie Klubów Sportowych
- Klub Piłki Ręcznej Gminy Kobierzyce
- Gminny Klub Sportowy Kobierzyce
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Błękitni”
- Klub Sportowy „Polonia Bielany”
- Ludowy Klub Sportowy „Polonia Jaszowice”
- Uczniowski Klub Sportowy „Bielik”
- Klub Jeździecki „Tarant”
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Chorych „SONICH”
- Zakład Opiekuńczo – Leczniczy w Wierzbicach
- Stowarzyszenie Krzewienia Abstynencji i Trzeźwości – „ISKRA”
- Towarzystwo Przyjaciół Gminy Kobierzyce
- świetlice profilaktyczne
- Stowarzyszenie Rolników Gminy Kobierzyce
- Stowarzyszenie Sołtysów Gminy Kobierzyce
- Stowarzyszenie Przedsiębiorców Gminy Kobierzyce
- Związek Wędkarski
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Chorych „SONICH”
- Zakład Opiekuńczo – Leczniczy w Wierzbicach

- **Gmina Św. Katarzyna**

- Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Siechnicach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Świętej Katarzynie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Siechnicch
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sulimów
-WTK Ślęza Lux-Truck Siechnice
-Europejski Klub Sportowy „Kolektyw” Radwanica
-Ludowy Klub Sportowy „Energetyk” w Siechnicach
-Ludowy Klub Sportowy „Orzeł” w Świętej Katarzynie
-Ludowy Klub Sportowy „Szaluna 1970” w Zębicach
-Ludowy Klub Sportowy „Olimpia” w Żernikach Wrocławskich
-Towarzystwo Sportowe MPWiK w Mokrym Dworze
- Ludowy Klub Sportowy "Odra" w Kotowicach
-Ludowy Klub Sportowy "WODOCIAGI" w Mokrym Dworze
- Koło PZW Zacisze w Siechnicach.
- Ludowy Klub Sportowy "Sokół" w Świętej Katarzynie
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy w Sadkowie
- Uczniowski Klub Sportowy „Orzeł” Sadków
- Ochotnicza Straż Pożarna w Małkowicach
- Stowarzyszenie „TU i TERAZ”
- „Ekologiczny Komitet Społeczny Budowy Infrastruktury Osiedla Ekologicznego Smolec”
- Ludowy Klub Sportowy „Sokół”
- Uczniowski Klub Sportowy „Tygrysy”
- Ochotnicza Straż Pożarna w Smolcu
- Stowarzyszenie „Krzyś”
- Klub jeździecki „Selena”
- Klub Sportowy Tytan Strzeganowice
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zachowicach
- Klub Sportowy LZS Zachowice
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Zachowice i Okolic
- Klub Sportowy „PUMA” Pietrzykowice
- Ludowy Klub Sportowy Sadowice

- Stowarzyszenie Krzewienia Abstynencji i Trzeźwości – „ISKRA”
- Towarzystwo Przyjaciół Gminy Kobierzyce
- świetlice profilaktyczne
- Ochotnicza Straż Pożarna Kobierzyce
- Ochotnicza Straż Pożarna Pustków Wilczkowski
- Ochotnicza Straż Pożarna Pustków Żurawski
- Młodzieżowa Drużyna Sportowo – Pożarnicza przy OSP Kobierzyce
- Gminne Koło Związku Emerytów i Rencistów
- Gminne Koło Kombatantów, Sybiraków i Więźniów Politycznych
- Stowarzyszenie Na Rzecz Dziecięcej Działalności Twórczej i Na Rzecz Sztuki
- Stowarzyszenie „DRZWI DO EUROPY”
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci

- Siechnicki Klub Karate w Mokrym Dworze
- Uczniowski Klub Sportowy "RELAKS" przy Gimnazjum w Siechnicach

- **Gmina Żórawina**
- Fundacja Gallen
- OSP Żórawina, Węgry, Jaksonów, Rzeplin
- Fundacja „Serce – Na pomoc chorym i potrzebującym dzieciom”
- Lokalne kluby sportowe:
- Ludowy Klub Sportowy „Iskra” Węgry
- Luks Zórawina
- Uczniowski Klub Sportowy Żórawina
- Klub Sportowy „Magnat” Karwiany
- Ludowy Klub Sportowy „UNIA” Jaksonów
- Klub Sportowy „Falko” Rzeplin
- Ludowy Klub Sportowy Stary Śleszów
- Gminny Klub Sportowy Żórawina

2.4 Specyfika obszaru

2.4.1 Specyfika geograficzna i środowiskowa

Obszar LGD położony na Równinie Wrocławskiej charakteryzuje się nizinnym i płaskim krajobrazem o mało zróżnicowanej rzeźbie terenu i słabym zalesieniu.
Obszar zaliczany do najcieplejszych rejonów w Polsce, ma łagodny klimat o długim okresie wegetacji 220-230 dni oraz gleby wysokiej urodzajności wykształcone w dolinach rzecznych.
Cały region położony jest w dolinach dwóch największych rzek Dolnego Śląska na północnym wschodzie Odry i równolegle płynącej Oławy, na zachodzie Bystrzycy lewobrzeżnego dopływu Odry a w środku doliny Ślęzy. Od północy obszar domyka aglomeracja Wrocławska a od południowego zachodu Przedgórze Sudeckie z masywem Ślęży.
Pozornie nieurozmaicony krajobraz przy bliższym poznaniu wyróżnia się ważnymi walorami związanymi z dolinami rzeki Odry, Oławy, Bystrzycy i Ślęzy.
Rzeka Bystrzyca to przykład urozmaiconej dobrze zachowanej doliny rzecznej z licznymi zabagnionymi starorzeczami, porośnięty prawie w 40% kompleksem leśnym o najwyższych walorach przyrodniczych łęgiem jesionowo – wiązowym oraz grądem o wysokim runie. Rzeka ze względu na swoje walory chroniona jest w formie Parku Krajobrazowego „Doliny Bystrzycy” i obszaru Natura 2000. Podobnie wysokie walory przyrodnicze posiada projektowany Park Krajobrazowy Odry i Oławy ciągnący się w stronę Jelcza – Laskowic a na terenie LGD obejmujący okolice Siechnic i Kotowic z ciekawymi starorzeczami i lasami łęgowymi. Tu znajdują się również obszary Natury 2000 „Grądy Odrzańskie” i „Grądy w Dolinie Odry” z dobrze zachowanym ekosystemem podmokłych łąk i łęgów wierzbowo – topolowych. Niską powierzchnię zalesień rekompensują liczne parki zabytkowe o ciekawych kompozycjach krajobrazowych w rożnym stanie zachowania. Najwięcej jest ich w gminie Kąty Wrocławskie (28) i Kobierzyce (16).
Dolina Ślęzy stanowi ważny walor krajobrazowy i wykorzystywana jest chętnie jako miejsca do biwakowania w okolicy Komorowic i Marcinkowic.
Dolina Odry uznane przez Wrocławian miejsce wycieczek rowerowych i pieszych może w przyszłości przy lepiej przygotowanej infrastrukturze zaoferować system tras i ścieżek tworzących ciekawą propozycje wypoczynku w otoczeniu przyrody. Podobnie Dolina Bystrzycy obecnie słabo znana i rozpropagowana.

2.4.2 Specyfika historyczna i kulturowa

Początki historii tego obszaru to ślady osadnictwa pochodzące z czasów prehistorycznych, najstarsze odkryte na terenie gminy Święta Katarzyna 4200lat p.n.e.
Bliskość Wrocławia spowodowała że teren gmin był bezpośrednio związany z historią miasta pełniąc rolę zaplecza rolniczego i usługowego. Ogromną rolę w rozwoju tego obszaru odegrało położenie w strefie starych traktów komunikacyjnych wiodących ze wschodu na zachód – trakt z Kijowa i pobrzeży Morza Czarnego przez Kraków i Wrocław do

Norymbergii i Pragi oraz szlak bursztynowy biegnący znad Bałtyku do Imperium Rzymskiego.
Od XIII wieku ziemie stanowiły trzon księstwa wrocławskiego, od XIV wieku posiadłości należały do biskupów, klasztorów wrocławskich, rycerzy i patrycjuszy miejskich.
Okres wojen religijnych 1618-1648, wojen napoleońskich dokonał znacznych zniszczeń i zahamował rozwój obszaru. XIX i XX wiek to rozwój majątków ziemskich i szybki rozwój przemysłowy w miejscowości Siechnice i Żórawina.

Elementy historii materialnej specyficzne dla tego obszaru to:

- jedne z najstarszych świątyń na Dolnym Śląsku – kościół komandorii Joannitów w Tyńcu nad Ślężą zbudowany ok. 1189 r. oraz kościół Katarzyny Aleksandryjskiej z ok. 1257r. otoczony wraz z cmentarzem murem obronnym położony w Świętej Katarzynie oraz kościół Św. Trójcy z Żórawinie z XIII wieku także pełniący funkcje obronne i otoczony fosą- perła manieryzmu europejskiego;
- duże nasycenie zabytkami kultury pałacowej i dworskiej, najokazalsze to zespół pałacowy w Krobielowicach, pałac w Samotworze, Kobierzycach, Biskupicach Podgórnych, dwór Lewaldów w Świętej Katarzynie, pałac w Komorowicach. Większość zespołów otoczona założeniami parkowymi nieraz kilkunastohektarowymi. Zabytkowych założeń parkowych na terenie LGD jest aż 64 co stanowi jedno z większych skupisk na Dolnym Śląsku;
- zabytki średniowiecznej jurysdykcji karnej na Śląsku – kilkanaście malowniczych krzyży pokutnych stojących na rozstajach dróg, w lasach, przy murach kościelnych oraz pręgierz w Żórawinie, z późniejszego okresu miejska szubienica której szczątki znajdują się na wzgórzu pod Kątami Wrocławskimi;
- ciekawe zabytki rozwijającej się kultury przemysłowej z których najciekawsze formy architektoniczne to budynki elektrociepłowni Czechnica z początku XX wieku.
- wymienione walory kultury materialnej wymagają lepszego wyeksponowania i wkomponowania w szerszą ofertę turystyczną regionu. To szczególnie ważne ponieważ mieszkańcy tego obszaru zachowali niewiele form kultury niematerialnej. Nieliczne zespoły ludowe, rzemiosło artystyczne, kulinaria są przejawami bardziej obecnych potrzeb niż kultywowania tradycji przesiedleńców czy tradycji przedwojennych.

2.4.3 Specyfika społeczna i gospodarcza

Obszar LGD Lider A4 od czasów historycznych do współczesnych rozwija się w powiązaniu z aglomeracją wrocławską. Związki te dotyczą uwarunkowań przestrzennych oraz gospodarczo – społecznych i wyróżniają ten region zdecydowanie pozytywnie na tle innych obszarów wiejskich Dolnego Śląska. Gminy które jeszcze na początku lat 90-tych miały charakter typowo rolniczy dzięki szeregu inwestycjom stworzyły kilkanaście tysięcy miejsc pracy w sektorze przemysłowym i handlowym dając zatrudnienie mieszkańcom nie tylko Wrocławia ale i całego regionu. Rolnictwo które niegdyś było głównym źródłem utrzymania miejscowej ludności stało się miejscem pracy dla niewielkiej liczebnie grupy. Specyficzne dla tego obszaru zjawiska to:

- odchodzenie od rolnictwa; dla wielu mieszkańców gospodarstwo rolne jest tylko dodatkowym niewielkim źródłem dochodów. Znaczna część mieszkańców znajduje zatrudnienie w przemyśle i usługach a wieś staje się miejscem zamieszkania, gdzie niegdzie pełniąc również funkcje infrastruktury społecznej;
- region ma najniższe wskaźniki bezrobocia w skali Dolnego Śląska. Nie występuje tu zjawisko wysokiego i ukrytego bezrobocia charakterystyczne dla wielu wsi oddalonych od aglomeracji miejskich;

- część wsi pełni funkcje podmiejskich osiedli z rozwiniętym budownictwem jedno- i wielorodzinnym, gdzie obok mieszkańców zakorzenionych od kilkudziesięciu lat funkcjonują „osiedleńcy” z miasta słabo utożsamiający się ze środowiskiem lokalnym;
- inwestycje w infrastrukturę techniczną, bazę edukacyjną w połączeniu ze spokojem i wiejskością powodują, że obszar ten stał się atrakcyjny pod względem zamieszkania, a wyznaczone w planach zagospodarowania tereny będą przyciągały nowych mieszkańców z Wrocławia co wpłynie pozytywnie na sytuację demograficzną obszaru;
- szybko zachodzące zmiany społeczne i gospodarcze powodują że mieszkańcy mają rozbudzone aspiracje cywilizacyjne nie zawsze współgrające z rzeczywistymi możliwościami gmin.

Cechą charakterystyczną dla obszaru jest również duża ilość małych podmiotów gospodarczych zainteresowanych rozwojem w kierunku usług i wytwórczości. Przedsiębiorczość mieszkańców w przypadku stworzenia odpowiednich warunków może zaowocować aktywnością w tworzeniu usług i produktów opartych o zasoby regionu. Obecna oferta turystyczna jest ograniczona poprzez słabą bazę noclegową, gastronomiczną, brak sieci szlaków, punktów postojowych czy odpowiedniego oznakowania w terenie. Niewątpliwym potencjałem do wykorzystania jest dobra baza sportowa i ciekawa oferta imprez o tym charakterze. Również spora różnorodność organizacji pozarządowych przy odpowiednio ukierunkowanym wsparciu może zaowocować większą aktywnością na polu lokalnym.

3. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR; wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy

SWOT to angielski skrót pochodzący od nazw: strenghts – siły, weaknesses – słabości, opportunities – szanse, threats – zagrożenia. Analiza SWOT umożliwia przeprowadzenie analizy zasobów zasobów wewnętrznych (teraz obecnie). Stawiając na mocne strony i wykorzystując szanse skutecznie można niwelować słabości i unikać zagrożeń. Analiza SWOT jest techniką porządkującą informacje dotyczące zasobów tego obszaru. Została wykonana na podstawie informacji uzyskanych w diagnozie. Uczestnicy warsztatów wykorzystali przeprowadzoną analizę SWOT do sformułowania celów i przedsięwzięć strategii.

Tabela 16 Analiza SWOT

MOCNE	SŁABE
▪ Położenie obszaru w bezpośrednim sąsiedztwie Wrocławia – mocne związki gospodarczo - przestrzenne ▪ Przebieg najważniejszych dróg komunikacyjnych Dolnego Śląska ▪ Atrakcyjność inwestycyjna ▪ Aktywność małych podmiotów gospodarczych ▪ Duże zakłady dające zatrudnienie ▪ Napływ mieszkańców wpływa korzystnie na rozwój usług ▪ Dobrze rozwinięta sieć dróg ▪ Duża aktywność kulturalna	▪ Zbyt mała ilość organizacji pozarządowych ▪ Słaba aktywność społeczna ▪ Zły stan wielu zabytków ▪ ,,Roszczeniowa” postawa mieszkańców ▪ Słaba identyfikacja mieszkańców napływowych (wymagania dotyczące infrastruktury) z miejscem zamieszkania ▪ Wiele miejscowości- sypialniami dla Wrocławia ▪ Przewaga małych gospodarstw rolnych ▪ Niewystarczająca baza turystyczna ▪ Słaba infrastruktura turystyczna w

▪ Aktywność sportowa ▪ Niskie bezrobocie ▪ Znane ośrodki rolnicze: Ośrodek Nasiennictwa w Kobierzycach, Przedsiębiorstwo Ogrodnicze w Siechnicach, tradycje biodynamiczne ▪ Wysoka jakość gruntów rolnych ▪ Interesujące zabytki kultury materialnej: pałace, kościoły, krzyże pokutne	terenie ▪ Mała ilość gospodarstw agroturystycznych ▪ Niskie zainteresowanie mieszkańców podnoszeniem kwalifikacji, wychodzeniem z wykluczenia. Duże obszary wykluczenia społecznego. ▪ Niewystarczająca integracja mieszkańców z niepełnosprawnymi ▪ W gminach Żórawina, Św. Katarzyna, Kobierzyce niski stopień kanalizacji ▪ Niska świadomość ekologiczna ▪ Krajobraz o słabym urozmaiceniu ▪ Niski stopień zalesienia, brak atrakcji przyrodniczych ▪ Niski poziom wykształcenia ▪ Lokalny charakter wielu przedsięwzięć społecznych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
▪ Aktywność świetlic ▪ Wymiana doświadczeń pomiędzy gminami ▪ Wykorzystanie turystyczne Odry, Bystrzycy, Ślęzy ▪ Wykorzystanie dorobku kulturowego poprzez połączenie potencjału poszczególnych gmin ▪ Ciągły napływ ludności wymagający rozwoju infrastruktury ▪ Zainwestowanie w miejsca do wypoczynku ▪ Promocja produktów lokalnych ▪ Wypoczynek weekendowy- stworzenie oferty dla mieszkańców gmin i Wrocławia ▪ Rozwój aktywności organizacji ▪ Upowszechnienie tradycji biodynamicznego rolnictwa na bazie Kobierzyc. ▪ Wykorzystanie bliskości Wrocławia jako rynku zbytu, ośrodka kształcenia ▪ Wykorzystanie przebiegu szlaków turystycznych, Eurovelo 9, szlaku Odry, Szlaku Wrocław – Ślęża ▪ Integracja projektów realizowanych w ramach Leader PROW z projektami o innym źródle finansowania	▪ Niskie bezpieczeństwo ruchu komunikacyjnego, hałas, zanieczyszczenie środowiska, korki na drogach ▪ Słaby stopień asymilacji napływowych mieszkańców. ▪ Urbanizacja terenów wiejskich ▪ Zbyt duże dochody na mieszkańca eliminują gminy z ubiegania się o środki UE ▪ Słabe włączenie organizacji w nurt rozwoju gmin i LGD ▪ Zanieczyszczenie środowiska z powodu słabej infrastruktury komunalnej ▪ Skomplikowane przepisy prawne ▪ Trwałość w kontynuacji przedsięwzięć, projektów po zakończeniu finansowania z UE

Wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy SWOT

Obszar LGD to cztery gminy: Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna i Żórawina okalające Wrocław od zachodu i południa, leżące w bezpośrednim sąsiedztwie miasta.
Silne i bezpośrednie związki gospodarczo – przestrzenne oraz przebieg najważniejszych tras komunikacyjnych Dolnego Śląska (międzynarodowych i krajowych) w tym autostrady A4 to bardzo mocne strony mające wpływ na szybki rozwój gospodarczy gmin i lokalizowanie dużych przedsiębiorstw w strefach aktywności gospodarczej gmin. Najbardziej znane to największe w Polsce centrum produkcyjno – handlowe Węzeł Bielański oraz Park Technologiczny LG w gminie Kobierzyce.
Dzięki rozwijającym się inwestycjom gospodarczym, funkcjonowaniu dużych przedsiębiorstw i sąsiedztwu Wrocławia na terenie całego obszaru od wielu lat występuje niski poziom bezrobocia.
Region pomimo bardzo dobrych gleb i dogodnych warunków klimatycznych charakteryzuje się mieszanymi funkcjami, rolniczymi i przemysłowymi. Dobrze rozwinięte tradycje wysokowydajnej produkcji rolnej podtrzymują wiodące ośrodki: Ośrodek Nasiennictwa w Kobierzycach, Przedsiębiorstwo Ogrodnicze w Siechnicach.
Mocne strony to także rozwijające się budownictwo rodzinne – dzięki osiedlaniu się mieszkańców Wrocławia jest duży popyt na usługi budowlane, handlowe, transportowe.
Gminy charakteryzują się również dużą aktywnością ośrodków kultury, klubów i zespołów sportowych, a mieszkańcy chętnie uczestniczą w imprezach rekreacyjnych i sportowych.
Mocną, specyficzną stroną są liczne wartościowe zabytki kultury sakralnej i dworskiej które wzbogacają krajobraz wiejski.
Mocnym stronom towarzyszą słabości które są istotnymi barierami rozwoju społecznego tego obszaru. To przede wszystkim nowe negatywne zjawiska związane z osiedleniem napływowej ludności. Wiele miejscowości staje się sypialniami; osobom napływowym trudno się zintegrować z miejscową ludnością.
Pomimo dobrej dostępności miejsc pracy są grupy społeczne nie zainteresowane podnoszeniem kwalifikacji i wychodzeniem z bezrobocia. Mieszkańców często charakteryzuje postawa roszczeniowa i słabe zainteresowanie sprawami rozwoju własnej miejscowości i gminy. Mała ilość samodzielnych organizacji pozarządowych większość to te które korzystają przede wszystkim z dotacji gmin.
Gminy nie wykorzystują swojego potencjału do rozwoju funkcji rekreacyjnych i wypoczynkowych dla mieszkańców LGD i Wrocławia. Słaba infrastruktura w terenie, skąpa baza gastronomiczna, noclegowa, istotne braki w oznakowaniu szlaków i tras nie zachęcają do wypoczynku na łonie natury. Istniejące atrakcje: zabytki, ciekawe obiekty przyrodnicze są albo w złym stanie albo nie oznakowane.
W przyszłości obszar ma możliwość skorzystania z wielu szans, pojawiających się w otoczeniu i wewnątrz obszaru. Są to szanse dotyczące wykorzystania w rozwoju turystycznym dolin, rzek o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych Odry, Bystrzycy, Ślęzy, przebieg szlaków transregionalnych, które dzięki dobremu oznakowaniu mogą zostać włączone w system tras rowerowych LGD.
Stworzenie ciekawej oferty wypoczynku weekendowego, aktywnego i opartego o lokalne wiejskie przysmaki, rękodzieło i imprezy propagujące tradycje to niewątpliwa szansa. Podobnie promocja i sprzedaż wiejskich produktów dla mieszkańców Wrocławia i regionu.
Współpraca gmin i wymiana doświadczeń w przyszłości z pewnością da efekt synergii bo „razem łatwiej działać niż osobno”.
Zagrożenia które LGD powinno brać pod uwagę to pogłębiające się zanieczyszczenie środowiska przez słaby poziom skanalizowania miejscowości oraz rosnące uciążliwości dla miejscowości położonych przy głównych trasach z powodu korków, zanieczyszczenia i hałasu. Zagrożeniem jest również postępująca urbanizacja obszarów wiejskich, zlewanie się granic wsi z miastem i słaby stopień asymilacji napływowych mieszkańców.

4. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

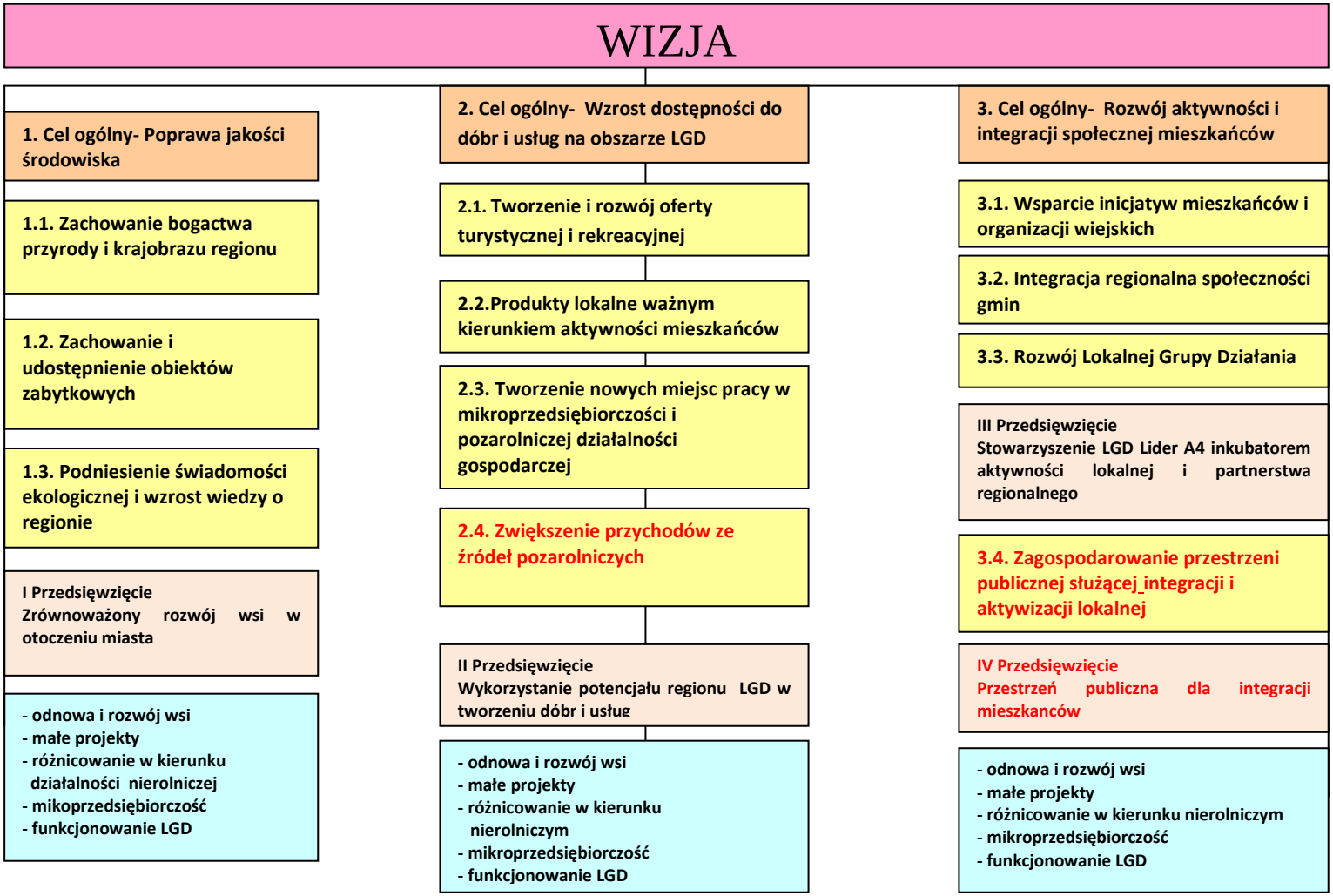

Rysunek 1 Struktura celów, przedsięwzięć i operacji

1. Cel ogólny: Poprawa jakości środowiska	
Cele szczegółowe	**Przedsięwzięcie I Zrównoważony rozwój wsi w otoczeniu miasta**
1.1 Zachowanie bogactwa przyrody i krajobrazu regionu	▪ Rewitalizacja i zachowanie parków (koncepcje odtworzeń, nasadzenia uzupełniające, mała architektura) ▪ Wsparcie tworzenia nowych obszarów zielonych (aleje, stawy, skwery, centra miejscowości) ▪ Dbałość o zadrzewienia śródpolne oraz wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz obiektów przemysłowych (program nasadzeń i edukacji w tym zakresie) ▪ Wspieranie tworzenia obiektów i obszarów chronionych wraz z ich oznakowaniem ▪ Tworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych z punktami stałego odpoczynku wraz z opracowaniem materiałów edukacyjnych ▪ Waloryzacja obiektów przyrodniczych i cennych form krajobrazu ▪ Zachowanie ładu przestrzennego – LGD jako partner konsultacji planów zagospodarowania przestrzennego ▪ Organizacja konkursów na najciekawsze rozwiązania architektoniczne krajobrazu wsi (budynki, centra miejscowości) ▪ Oznakowanie istniejących walorów przyrodniczych (obszary Natura 2000, użytki ekologiczne, pomniki przyrody itp.) ▪ Opracowanie dokumentów i analiz dot. zasobów środowiskowych LGD
1.2 Zachowanie i udostępnienie obiektów zabytkowych	▪ Baza danych o obiektach zabytkowych ważnych dla regionu (prowadzenie badań, gromadzenie danych i ich aktualizacja) ▪ Zabezpieczenie, budowa, przebudowa, remont i oznakowanie, obiektów zabytkowych istotnych dla rozwoju turystyki i na potrzeby społeczne ▪ Koncepcje wykorzystania zabytków na cele turystyczne, społecznie użyteczne ▪ Organizacja konkursów na najlepsze wykonanie restauracji obiektów dawnej architektury ▪ Promocja walorów historycznych LGD (imprezy, materiały informacyjno-promocyjne i inne) ▪ Odbudowa lub renowacja, zabezpieczenie i uporządkowanie i oznakowanie niewielkich obiektów kulturowych i historycznych ważnych lub charakterystycznych dla danej miejscowości, gromadzenie o nich danych ▪ Odnawianie, uporządkowanie i oznakowanie prywatnych budynków i obiektów charakterystycznych dla budownictwa i krajobrazu LGD ▪ Tworzenie ścieżek historyczno – kulturalnych w miejscach prezentujących dziedzictwo obszaru ▪ Gromadzenie i eksponowanie pamiątek związanych z historią regionu i kultywowanie tradycji wiejskich
1.3 Podniesienie świadomości ekologicznej i wzrost wiedzy o regionie	▪ Wsparcie edukacji ekologicznej w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami, wodą, energią ▪ Program edukacji przyrodniczej i regionalnej dla szkół i przedszkoli (odkrywanie historii, konkursy wiedzy regionie, materiały edukacyjne o regionie dla szkół i ośrodków kultury, i inne) ▪ Edukowanie mieszkańców o obszarach Natury 2000 ▪ Konkursy wiedzy o regionie obejmujące gminy LGD ▪ Organizacja LIGI GMIN (wyłonienie charakterystycznych dla danej Gminy i regionu potraw, zabaw, rzemiosł)

Opis przedsięwzięć

Przedsięwzięcie I – Zrównoważony rozwój wsi w otoczeniu miasta

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:
- **celu ogólnego 1**: „Poprawa jakości środowiska"
- **celu szczegółowego 1.1 „**Zachowanie bogactwa przyrody i krajobrazu regionu"
- **celu szczegółowego 1.2** „Zachowanie i udostępnienie obiektów zabytkowych"
- **celu szczegółowego 1.3** „Podniesienie świadomości ekologicznej i wzrost wiedzy o regionie"

Uzasadnienie przedsięwzięcia i celu ogólnego (okres realizacji 2009-2014)
Obszar LGD to teren o zróżnicowanych walorach środowiska od obszarów zurbanizowanych i podlegających dużej antropopresji po bezcenne ekosystemy dolin rzecznych mające znaczenie dla zachowania gatunków środowisk podmokłych. Te najcenniejsze środowiska związane z korytarzem ekologicznym doliny rzeki Bystrzycy i doliny rzeki Odry zostały uznane za miejsca wyróżniające się pod względem różnorodności i liczebności gatunkowej. Charakterystyczne starorzecza, podmokłe łąki oraz jedne z ostatnich w Europie dobrze zachowane lasy łęgowe chronione są w formie Parku Krajobrazowego Doliny Bystrzycy położonego na terenie gminy Kąty Wrocławskie i obszaru Naturowego „Przeplatki nad Bystrzycą" a w dolinie Odry obszaru Naturowego „Grądy Odrzańskie" i „Grądy w dolinie Odry" w gminie Święta Katarzyna od miejscowości Kotowice po Trestno.
Obszary posiadające walory krajobrazowo – przyrodnicze to liczne założenia parkowe mające swój początek w XVIII, zasobne w ciekawe okazy drzew często o charakterze pomnikowym, w różnym stanie zachowania z reguły wymagające prac rewitalizacyjnych.
Wymienione tereny posiadają walory rekreacyjne wykorzystywane obecnie w niewielkim stopniu.
W przyszłości mogą stanowić doskonały potencjał do rozwoju funkcji turystyczno – rekreacyjnych rozwijanych w sposób zrównoważony przy zachowaniu istniejących walorów przyrodniczych.
Postępująca presja zabudowy mieszkalnej i usługowo – przemysłowej jak również oddziaływanie intensywnie użytkowanych tras komunikacyjnych powoduje znaczne negatywne oddziaływanie na środowisko i komfort życia mieszkańców. To co stanowi o atrakcyjności środowiska i krajobrazu wiejskiego za moment może bezpowrotnie zniknąć.
Dodatkowym problemem dla kondycji środowiska jest presja samych mieszkańców, tj. nieodpowiedniego postępowania ze ściekami komunalnymi i rolniczymi czy odpadami. Niski stopień czystości rzeki Bystrzycy, Ślęzy, Odry także z powodu niezadawalającego stopnia skanalizowania obszarów wiejskich powoduje że korytarze ekologiczne tych rzek uznane za istotne dla ochrony zasobów przyrody na Dolnym Śląsku i kraju mogą ulec degradacji. Trudno też o rekreacyjne wykorzystanie – niski poziom czystości rzek praktycznie eliminuje te funkcje. Bardzo ważnym czynnikiem ochrony interesującego krajobrazu wiejskiego jest dbałość o obiekty zabytkowe i charakterystyczne dla tradycji budownictwa i otoczenia tych budowli na obszarze LGD. Region charakteryzujący się ciekawą i bogatą historią dysponuje jedynymi w swoim rodzaju zabytkami kultury materialnej. Liczne pałace, obiekty sakralne, pamiątki średniowiecznego prawa w różnym stanie zachowania, słabo wyeksponowane i udostępniane nie stanowią obecnie atrakcji.
Stąd też postawione cele w przedsięwzięciu „Zrównoważony rozwój wsi w otoczeniu miasta" koncentrują się na zachowaniu i odpowiednim wykorzystaniu istniejących walorów przyrodniczych i kulturowych które tworzą ważną otulinę i bufor dla rozrastającego się miasta. Tworzenie harmonijnych warunków dla przyrody, mieszkających tu ludzi

i rozrastającej się gospodarki to ważne zagadnienie którym będzie się zajmować LGD Lider A4.

- **Cel szczegółowy 1.1 „Zachowanie bogactwa przyrody i krajobrazu regionu"**

Z uwagi na dominującą monokulturę pól, znaczne wylesienie gmin (lasy zajmują od 0,8 % - 7 % powierzchni gmin) konieczne jest podjęcie takich działań, które z jednej strony ochronią istniejące cenne ekosystemy a z drugiej wzbogacą środowisko o dodatkowe powierzchnie zalesień, zadrzewień i zakrzaczeń pełniących ważną rolę siedliskową, wiatrochronną, mikroklimatyczną.
Działania w tym celu będą się koncentrowały na odpowiednim rozpoznaniu środowiska, tj. waloryzacji obiektów przyrodniczych i cennych form krajobrazu oraz opracowaniu niezbędnych dokumentacji w celu objęcia ich ochroną. Jedną z możliwości może być wprowadzenie ochrony w formie użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, pomników przyrody podejmowanych przez Rady Gmin.
Mieszkańcy obszaru zainteresowani są także tworzeniem nowych zielonych obszarów w miejscowościach (skwery, zieleńce, aleje, centra wsi) oraz posadzeniem i uzupełnieniem zadrzewień i zakrzaczeń alei i dróg śródpolnych i ciągów komunikacyjnych. Niegdyś na terenie Dolnego Śląska wiejskie społeczności zasadzały przy drogach szpalery drzew owocowych, które wzbogacały krajobraz pól i stanowiły ważny element bioróżnorodności wśród monokultury gruntów ornych. Istotne jest również otoczenie stref przemysłowych i dużych obiektów gospodarczych strefami zieleni wysokiej.
Ważnym kierunkiem będzie również rewitalizacja i zachowanie istniejących zabytkowych parków i założeń parkowych, których na terenie LGD jest 64 a mogą one stanowić miejsce wypoczynku w otoczeniu pięknej przyrody i obiektów architektonicznych nieraz sięgających swym rodowodem XVII i XVIII wieku.
W miejscach interesujących pod względem przyrodniczym będą tworzone ścieżki dydaktyczne oraz punkty dydaktyczne umożliwiające edukację dzieci, młodzieży i osób dorosłych bezpośrednio w terenie, w kontakcie z naturą.
Zaplanowano powołanie Ośrodka Edukacji Ekologicznej, który także będzie promować energie odnawialne. Zostaną zorganizowanie konkursy dla wsi promujące najciekawsze rozwiązania architektoniczne krajobrazu wsi.

- **Cel szczegółowy 1.2 „Zachowanie i udostępnienie obiektów zabytkowych"**

Zintegrowanie środowiska naturalnego z ciekawą przeszłością historyczną regionu to bardzo ważne kolejne zadanie realizowane w ramach Leader PROW. Dorobek kulturowy regionu to wartościowe zabytki sakralne, dwory, pałace związane z kulturą ziemską, ciekawe zabytki architektury przemysłowej czy przedwojenne obiekty hydrologiczne, których interesującym przykładem jest Śluza Ratowice.
Ich stan i wykorzystanie jako atrakcji jest bardzo różne. Dobrym przykładem wartym upowszechnienia jest ścieżka edukacyjno – historyczna po miejscowości Święta Katarzyna w ramach której opisano najciekawsze obiekty na trasie proponując wycieczkę śladami historii własnej miejscowości.
Ten dobry przykład zostanie wykorzystany przy tworzeniu innych ścieżek eksponujących dziedzictwo miejscowości które mogą być praktycznym elementem szkolnej edukacji regionalnej. Pojawiają się także pojedyncze inicjatywy gromadzenia pamiątek związanych z przed- i powojenną historią tych ziem. W ramach działań Leader będą mogły być wsparte miejsca ekspozycji w formie minimuzeów czy Izb Tradycji Lokalnej czy też inicjatyw dotyczących odtwarzania dawnych zwyczajów. Tu przykładem jest strój herbowy odwołujący się do stroju dolnośląskiego stworzony w gminie Święta Katarzyna. Tego typu

przedsięwzięcia eksponujące obrzędowość wiejską i lokalne zwyczaje zanikające na obszarze LGD a podejmowane przez mieszkańców otrzymają wsparcie z działań Leader.
Zostanie przygotowana baza danych o obiektach zabytkowych ważnych dla regionu i na tej podstawie będą opracowane materiały promocyjne wykorzystywane podczas imprez i wydarzeń.
Istotne będzie także zidentyfikowanie obiektów historycznych ważnych dla dziedzictwa regionu, którym będzie można przypisać nowe funkcje społeczne, turystyczne, promocyjne oraz w ramach dostępnych środków remonty i oznakowanie obiektów zabytkowych, także charakterystycznych dla danej miejscowości.

- **Cel szczegółowy 1.3 „Podniesienie świadomości ekologicznej i wzrost wiedzy o regionie”**

Z uwagi na niski stan wiedzy o regionie, jego walorach historycznych i środowiskowych założono przygotowanie programu edukacji przyrodniczej i regionalnej dla szkół, przedszkoli i ośrodków kultury w ramach, którego zostaną:
- opracowane materiały edukacyjne o regionie (wyczerpujące informacje o przyrodzie, zabytkach, historii, legendach wraz z propozycjami scenariuszy zajęć, zabaw, przygotowanie nauczycieli)
- będą prowadzone konkursy wiedzy o regionie.

Ma to przybliżyć młodemu pokoleniu specyficzne zjawiska, wydarzenia, obiekty, zachęcić do odkrywania regionu, budować większe poczucie tożsamości i przynależności do „Małej ojczyzny”. Będą także realizowane działania integrujące aspekty tradycji i dziedzictwa polegające na organizacji konkursu na potrawę, zabawę, rzemiosło regionu.
To szczególnie ważne w aspekcie ujednolicania kultury i zaniku tradycji i więzi, czyli tych wartości, które stanowią podstawę społeczną kultury wsi.
Ze względu na niski stopień czystości rzek, występujące miejscowo dzikie wysypiska, spalanie śmieci i różny poziom zaangażowania mieszkańców w selektywną zbiórkę odpadów.
Założono również wsparcie wszelkich działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców uświadamiających potrzebę prawidłowego postępowania z wodą, ściekami i odpadami, oraz energetyką odnawialną.

Grupy docelowe beneficjentów:
Samorządy i jednostki nim podległe, organizacje pozarządowe, mieszkańcy i członkowie LGD, organizacje kościelne i związki wyznaniowe, rolnicy i przedsiębiorcy zainteresowani ochroną bioróżnorodności i zachowaniem obiektów zabytkowych.

Lista rekomendowanych operacji

Operacje	Minimalna ilość operacji	Preferowany zakres operacji
Odnowa i rozwój wsi	**4**	– budowa**,** przebudowa**,** remont i wyposażenie obiektów służących podtrzymywaniu i promocji kultury, tradycji, produktów lokalnych, – rewitalizacja budynków zabytkowych i obiektów małej architektury, odnawianie lokalnych pomników historycznych miejsc pamięci, – zakup, odnowienie obiektów charakterystycznych dla regionu lub tradycji budownictwa i adaptacji na cele publiczne – odnawianie elewacji zewnętrznych i dachów obiektów zabytkowych architektury sakralnej, – wyburzenia i rozbiórki zdewastowanych budynków i budowli – zakup towarów służących kultywowaniu tradycji, – budowa, przebudowa, remont ścieżek rowerowych, pieszych, placów zabaw, miejsc rekreacji, miejsc stałego odpoczynku, ośrodków i punktów edukacyjnych – zagospodarowanie zbiorników i cieków wodnych – zakup materiału siewnego lub nasadzeniowego roślin wieloletnich – zakup sprzętu służącego realizacji operacji,
Małe projekty	**9**	– organizacja szkoleń i warsztatów o charakterze edukacyjnym – zachowanie, zabezpieczenie cennego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego, – organizacja imprez kulturalnych , rekreacyjnych, sportowych, – promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturowej, artystycznej, – kultywowanie miejscowych tradycji, tradycyjnych zawodów i rzemiosła, – budowa, odbudowa, oznakowanie małej infrastruktury turystycznej – odbudowa, odnowienie, oznakowanie zabytkowych obiektów małej architektury – zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie oznakowanie obiektów kulturowych i historycznych, – odnowienia prywatnych budynków (domy, elewacje, dachy) charakterystycznych dla budownictwa i krajobrazu regionu- remont i wyposażenie świetlic wiejskich – remont lub wyposażenie muzeów, – wykorzystanie energii odnawialnej przy prowadzeniu działalności kulturalnej lub gospodarczej, – promowanie i wykorzystanie energii odnawialnej
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	**1**	– usługi turystyczne oraz związane ze sportem rekreacja i wypoczynkiem – roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne – usługi transportowe – usługi komunalne – inne określone w działaniach osi 4.1 Leader wynikające z potrzeb i celów
Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	**1**	– usługi turystyczne oraz związane ze sportem rekreacja i wypoczynkiem – roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne – usługi transportowe – usługi komunalne – inne określone w działaniach osi 4.1 Leader wynikające z potrzeb i celów

Funkcjonowanie LGD		– szkolenia i animowanie społeczności lokalnych, – badania i analizy obszaru. – wsparcie imprez i publikacji promujących obszar LGD -szkolenia pracowników LGD oraz Zespołów Roboczych, Zarządu, Rady LGD.

Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia I – „Zrównoważony rozwój wsi w otoczeniu miasta" oraz celu ogólnego 1 i celów szczegółowych 1.1; 1.2; 1.3

Wyszczególnienie	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia i celów LSR	Źródła weryfikacji
Cel ogólny	**1. Poprawa jakości środowiska**	Wskaźniki oddziaływania: 1.Wzrost ilości zrewitalizowanych obiektów zabytkowych, 2.Wzrost poziomu komfortu życia w związku z poprawą warunków środowiskowych 3. Wzrost świadomości z zakresu ochrony środowiska	Dane w siedzibie LGD (gromadzenie dokumentacji i badania ankietowe)
Cele szczegółowe Wskaźniki rezultatu	**1.1 Zachowanie bogactwa przyrody i krajobrazu regionu;**	- Ilość działań na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego gmin (min. 15 do 2015r.),	Dane w siedzibie LGD (dane z j.s.t, szkół, organizacji, instytucji)
	1.2 Zachowanie i udostępnianie obiektów zabytkowych;	- Ilość zrewitalizowanych obiektów (min. 2 do 2015r.),	
	1.3 Podniesienie świadomości ekologicznej i wzrost wiedzy o regionie	- Ilość osób zaangażowanych w działania ekologiczne, konkursy (min. 100 do 2015r)	
Cele szczegółowe Wskaźniki produktu	**1.1 Zachowanie bogactwa przyrody i krajobrazu regionu;**	min. **6** zrealizowane operacje	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
	1.2 Zachowanie i udostępnianie obiektów zabytkowych;	min. 4 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w siedzibie LGD
	1.3 Podniesienie świadomości ekologicznej i wzrost wiedzy o regionie	min. **5** zrealizowanych operacji	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
Funkcjonowanie LGD	Wskaźniki rezultatu: -stworzenie i aktualizacja strony internetowej LGD; -przeprowadzenie min 5 szkoleń dla członków LGD do roku 2015 - przeprowadzenie min. 10 szkoleń dla 100 mieszkańców do 2015r., - wydanie min. 2 publikacji w nakładzie 4 000 egzemplarzy do 2015r., - opracowanie min. 2 dokumentacji do 2015r., - organizacja lub współorganizacja min. 5 wydarzeń promocyjnych do 2015r.		Dokumentacja w siedzibie LGD

2. Cel ogólny: Wzrost dostępności do dóbr i usług na obszarze LGD	
Cele szczegółowe	**Przedsięwzięcie II Wykorzystanie potencjału regionu LGD w tworzeniu dóbr i usług**
2.1 Tworzenie i rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej	▪ Tworzenie ofert turystycznych (weekendowa, aktywna, edukacyjna, kulturowa) ▪ Realizacja inwestycji budowlanych podnoszących atrakcyjność turystyczną terenu działania LGD Lider A4 ▪ Tworzenie projektów nadających nowe funkcje turystyczne i rekreacyjne obiektom i obszarom LGD (wykorzystanie obiektów zabytkowych, rekreacja w dolinach rzek Bystrzyca, Odra, Ślęża, wykorzystanie wiejskich parków , inne) ▪ Ujednolicone oznakowanie atrakcji miejscowości ▪ Wymiana turystyczna ▪ Wsparcie tworzenia małej infrastruktury w terenie ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań sieciowych oraz miejsc stałego odpoczynku ▪ Stworzenie wspólnego systemu tras rowerowych, pieszych, konnych, ścieżek, szlaków kajakowych, spacerowych na obszarze LGD z uwzględnieniem koncepcji Subregionu Turystycznego Odra-wschód oraz koncepcji Subregionu Turystycznego Ślęza połączenie z Masywem Ślęży i Wrocławiem, włączenie w teransregionalny Szlak Odry, wyeksponowanie trasy Eurovelo 9 i szlaków tematycznych (opracowanie koncepcji i realizacja) ▪ Przygotowanie i druk materiałów promujących walory i zasoby turystyczne LGD ▪ Wsparcie rozwoju miejsc służących aktywności fizycznej mieszkańców (boiska, place, ścieżki zdrowia) ▪ Przygotowanie planu promocji LGD mieszkańcom Wrocławia ▪ Przygotowanie wspólnego projektu oferty turystycznej przez LGD Lider A4, Ślężanie, Starorzecze Odry
2. 2 Produkty lokalne ważnym kierunkiem aktywności mieszkańców	▪ Wsparcie doradcze wytwórców produktów lokalnych, rękodzielników i drobnego rzemiosła ▪ Identyfikacja i promocja produktów lokalnych i tradycyjnych (miód, soki, nalewki, rzemiosło artystyczne) konkurs na produkt LGD ▪ Wsparcie przetwórstwa produktów lokalnych i tradycyjnych ▪ Pomoc w rejestracji produktów tradycyjnych ▪ Tworzenie miejsc ekspozycji i sprzedaży produktów ▪ Udział w jarmarkach, targach i festynach w kraju i zagranicą ▪ Upowszechnienie idei , tradycji i produktów rolnictwa biodynamicznego (cykle spotkań, wydawnictw)
2. 3 Tworzenie nowych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczej działalności gospodarczej	▪ Szkolenia dla mikroprzedsiębiorców z zasad rynkowego funkcjonowania ▪ Szkolenia dla mieszkańców z zakresu realizacji projektów współfinansowanych ze źródeł UE i innych źródeł zewnętrznych ▪ Szkolenia z zakładania działalności gospodarczej oraz tworzenia biznesplanów i inne ▪ Wsparcie dla drobnych usług na obszarach wiejskich oraz pomoc w promocji produktów ▪ Promowanie mikroprzedsiębiorczości poprzez udzielanie dotacji inwestycyjnych ▪ Baza oferty usługowej i produkcyjnej mikroprzedsiębiorców i pozarolniczej aktywności gospodarstw ▪ Doradztwo LGD w zakresie rozwoju usług i produktów potrzebnych na obszarze LGD ▪ Promocja zanikających tradycyjnych zawodów ▪ Wsparcie dla gospodarstw agroturystycznych, ośrodków konnych, usług turystycznych, rzemieślniczych realizowanych przez gospodarstwa rolne

	▪ Konkurs na mikroprzedsiębiorcę LGD oraz najlepsze gospodarstwo różnicujące działalność ▪ Wsparcie dla przetwórstwa rolno – spożywczego (piekarnie, masarnie, wyrób napojów, przetwórstwo warzyw i owoców)
2.4 Zwiększenie przychodów ze źródeł pozarolniczych	▪ inwestycje w tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw na ternie LGD generujących przychód ze źródeł pozarolniczych ▪ wzrost kompetencji kadr przedsiębiorstw i organizacji w zakresie wdrażania nowych przedsięwzięć inwestycyjnych, organizacyjnych, innowacji. ▪ wdrażanie innowacyjnych, proekologicznych rozwiązań w działalności gospodarczej

Opis przedsięwzięć

Przedsięwzięcie II Wykorzystanie potencjału regionu LGD w tworzeniu dóbr i usług

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- **celu ogólnego 2** „Wzrost dostępności do dóbr i usług na obszarze LGD”
- **celu szczegółowego 2.1:** „Tworzenie i rozwój oferty turystycznej i edukacyjnej”
- **celu szczegółowego 2.2**: „Produkty lokalne ważnym kierunkiem aktywności mieszkańców”
- **celu szczegółowego 2.3:** „Tworzenie nowych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorczości i poradniczej działalności gospodarczej
- **celu szczegółowego 2.4** „Zwiększenie przychodów ze źródeł pozarolniczych”

Uzasadnienie przedsięwzięcia i celu ogólnego (okres realizacji 2009-2014)

Jeśli chodzi o walory turystyczne obszar LGD nie stanowi tak atrakcyjnej oferty jak blisko położony Masyw Ślęży, Kotlina Kłodzka, Karkonosze czy Kotlina Kamiennogórska. Jednak dzięki swym atutom tj.. położeniu w bezpośrednim sąsiedztwie Wrocławia, położeniu przy najważniejszych trasach komunikacyjnych i posiadaniu atrakcji umożliwiających przygotowanie osiowych produktów turystycznych ma szanse na rozwój tego kierunku aktywności gospodarczej.

Dodatkowym atutem są liczni odbiorcy, mieszkańcy obszaru i Wrocławia zainteresowani wypoczynkiem i rekreacją w bliskim sąsiedztwie miejsca zamieszkania.

Uzupełnieniem oferty wypoczynku w otoczeniu wiejskiego krajobrazu w przyszłości mogą być produkty kulinarne i spożywcze wytwarzane w oparciu o tradycyjne receptury wyróżniające się jakością i dobrym smakiem, dostępne w sieci lokalnych sklepów, gastronomii, gospodarstw agroturystycznych i na imprezach lokalnych. Mieszkańcy dużych miast coraz częściej poszukują właśnie takich produktów nie wytwarzanych w sposób masowy, nawet, jeśli są one droższe od dostępnych w sieci handlowej. Obsługa turystów i gości odwiedzających region może w przyszłości stanowić pewien kierunek aktywności gospodarczej mieszkańców , podmiotów gospodarczych, osób prowadzących gospodarstwa rolne, zainteresowanych dodatkowym źródłem dochodów.

Obecnie z powodu istotnych braków w infrastrukturze i bazie turystycznej , braku różnych ofert spędzania wolnego czasu, region nie jest postrzegany jako atrakcyjne miejsce do wypoczynku na łonie natury i w otoczeniu miasta. Mieszkańcy obszaru nie postrzegają tego kierunku jako możliwości na zarobkowanie i tworzenie miejsc pracy.

Należy zwrócić uwagę na jeszcze jeden ważny aspekt rozwoju mikroprzedsiębiorczości na terenie LGD Lider A4.
Rozwijające się inwestycje gospodarcze i zmieniający się charakter wsi, gdzie mieszkańcy potrzebują określonych usług, tworzy obszary aktywności gospodarczej dla małych podmiotów z różnych branż. Pomoc LGD w zakresie promocji, szkoleń, integrowania środowiska może być nieocenionym wsparciem w rozwoju tych mikroprzedsięwzięć gospodarczych.

- **Cel szczegółowy 2.1 „Tworzenie i rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej**."

W chwili obecnej na obszarze 4 gmin LGD funkcjonuje 25 podmiotów świadczących usługi noclegowe i gastronomiczne w tym 9 gospodarstw agroturystycznych i 4 stadniny koni. Wyznaczone szlaki turystyczne słabo oznaczone i rozpropagowane, użytkowane w niewielkim stopniu, a obszary predestynowane do funkcji turystycznych PK Dolina Bystrzycy czy projektowany PK Doliny Odry i Oławy są wykorzystane turystycznie tylko na terenie gminy Święta Katarzyna pomiędzy Trestnem i Kotowicami. Dodatkowym utrudnieniem jest brak spójności pomiędzy szlakami rowerowymi, pieszymi i tematycznymi i potraktowanie wyznaczonych tras przez gminy jako tylko i wyłączenie łączników pomiędzy Wrocławiem a Przedgórzem Sudeckim.
Gminy LGD powinny wykorzystać swoje atuty koncentrując rozwój na produktach osiowych związanych z obszarami o atrakcyjnych walorach przyrodniczych i kulturowych:

- dwie główne osie pomiędzy którymi rozlokowane są 4 gminy LGD to okolice rzeki Bystrzycy przepływającej przez gminę Kąty Wrocławskie, posiadającej doskonałe walory krajobrazowe oraz Dolina Odry wraz z doliną Oławy dopływającą do Wrocławia przez gminę Święta Katarzyna. Wymienione doliny rzeczne są obszarami chronionymi w formie Parku Krajobrazowego Doliny Bystrzycy i obszarów naturowych w Dolinie Odry. Wspaniałe lasy łęgowe, starorzecza, malownicze łąki stwarzają doskonałe warunki do aktywnego wypoczynku pieszo, na rowerach, kajakowania, wędkowania, obserwacji przyrody;
- trzecia oś oparta o dolinę rzeki Ślęzy prócz wyznaczonego szlaku wzdłuż doliny może po odpowiednim przygotowaniu zaoferować miejsca do biwakowania w okolicach Komorowic i Marcinkowic;
- wykorzystanie przebiegu szlaków międzynarodowych Eurovelo 9 i Via Regia Szlak Św. Jakuba oraz wpięcie w szlak Odry i jego planowane zagospodarowanie od strony wschodniej gminy Św. Katarzyna i poprzez północny kraniec gminy Kąty Wrocławskie;
- wykorzystanie zabytków kultury materialnej w ożywieniu szlaków tematycznych, Szlaku Pałaców i Szlaku Parków Podworskich, Szlaku Pamiątek Architektury Sakralnej; Wykorzystanie ścieżek historycznych, przyrodniczych i punktów edukacyjnych do uzupełnienia oferty szlaków;
- wykorzystanie już rozwijającej się infrastruktury agroturystycznej i konnej w tworzeniu lokalnych, specjalnych ofert aktywnego wypoczynku i wypoczynku na wsi.
- Zintegrowanie oferty LGD Lider A4 z koncepcjami Subregionalnych Produktów Turystycznych Doliny Odry- wschód i Ślęzy stanowiących element Programu Rozwoju Turystyki dla Dolnego Śląska.

Powyższe kierunki będą wymagały wsparcia bazy noclegowej i gastronomicznej, przygotowania infrastruktury w terenie (jednolitego oznakowania, tablic, miejsc postojowych, wiat itd.), skomunikowania i zintegrowania tras z aglomeracją wrocławską, opracowania ofert turystycznych (weekendowej, aktywnej, edukacyjnej, kulturowej, wędkarskiej) i wypromowania ich wśród mieszkańców Wrocławia i LGD.

W tworzeniu oferty aktywnego wypoczynku warto wykorzystać istniejącą i planowaną infrastrukturę sportową oraz ofertę imprez rozwijających kulturę fizyczną.

- **Cel szczegółowy 2.2 Produkty lokalne ważnym kierunkiem aktywności mieszkańców**

Produkty lokalne wytwarzane w niewielkich ilościach i z dostępnych lokalnie surowców, mogą stać się doskonałym, uzupełnieniem oferty turystycznej i rekreacyjnej na obszarze LGD. Mogą być również chętnie nabywane przez samych mieszkańców jako lokalne przysmaki lub niepowtarzalne wyroby rzemiosła artystycznego.
Na podstawie zebranych danych nie stwierdzono występowania specyficznych produktów związanych z tradycyjnymi sposobami wytwarzania lub starymi recepturami. Warto jednak wspomnieć o istniejącym potencjale związanym z produktami rolniczymi. Są to uprawy sadownicze, ogrodnicze w gminie Św. Katarzyna i Kąty Wrocławskie, z których pochodzą pomidory, ogórki, kapusta kwaszona, ogórek kwaszony, jabłka i brzoskwinie, a także winorośl i wino ze Świętej Katarzyny i Żórawinówka z Żórawiny. To wystarczająco smaczne produkty możliwe do sprzedaży na lokalnych jarmarkach, festynach, imprezach. Inne interesujące przykłady: hafty, koronki, pisanki, ozdoby z bibuły wytwarzane przez Klub Rękodzielników w gminie Św. Katarzyna.
Produkty te wymagają dalszej identyfikacji, a także stworzenia systemu wsparcia i promocji poprzez pomoc w rejestracji produktów tradycyjnych, tworzenie miejsc sprzedaży i ekspozycji, umożliwienie lokalnym wytwórcom brania udziału w targach, jarmarkach, festynach.
Ważnym kierunkiem może być pomoc dla przetwórstwa produktów lokalnych związanych z tradycjami upraw warzywniczych i sadowniczych.
Produkty te na terenie LGD nie będą znaczącym dochodem dla ludności, ale z uwagi na tworzenie związków i tożsamości, kultywowanie tradycji i budowanie wizerunku obszaru wiejskiego warto wspomagać wytwórców, artystów, rzemieślników.

- **Cel szczegółowy 2.3 Tworzenie nowych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczej działalności gospodarczej**

Obszar LGD charakteryzuje się wysoką ilością małych podmiotów gospodarczych z reguły prowadzonych przez osoby fizyczne zatrudniające do kilku osób.
Ponieważ jest to źródło utrzymania kilku tysięcy osób kondycja i wsparcie tego sektora jest ważnym zadaniem dla gmin, jak również dla LGD. LGD może wspierać poprzez dofinansowanie odpowiednich projektów oraz poprzez integrowanie tego sektora, podnoszenie wiedzy o zasadach rynkowego funkcjonowania, tworzenia bazy danych i promowania mikroprzedsiębiorczości.
W ramach pomocy Leader PROW będą preferowane projekty dotyczące rozwijania usług niezbędnych na obszarze LGD jak również inwestowania w przetwórstwo rolno - spożywcze nie mające charakteru masowego(masarnie, piekarnie, przetwórstwo warzyw i owoców).
Jeśli chodzi o różnicowanie działalności w kierunku nierolniczym pomoc zostanie przede wszystkim udzielona tym przedsięwzięciom, które będą dotyczyły rozwoju usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem, przetwórstwa produktów rolnych lub leśnych pochodzących z terenu LGD, sprzedaży produktów wytworzonych lokalnie, rzemiosła i rękodzieła.
Przewiduje się również prowadzenie doradztwa dla osób i podmiotów zainteresowanych rozwojem swojej działalności w zakresie usług i produktów potrzebnych na obszarze LGD szczególnie w aspekcie wyznaczonych celów w strategii. W celu upowszechnienia dobrych przykładów mikroprzedsiębiorczości oraz gospodarstw rozwijających alternatywną działalność zostanie zorganizowany konkurs na najciekawsze przedsięwzięcie gospodarcze LGD Lider A4.

- **Cel szczegółowy 2.4 Zwiększenie przychodów ze źródeł pozarolniczych** odzwierciedla specyfikę obszaru LGD, który obejmuje prężnie rozwijające się gospodarczo obszary wiejskie wchodzące w skład aglomeracji Wrocławskiej. Jak wykazuje wynik ewaluacji przeprowadzonej przez biuro LGD po 3 latach funkcjonowania rozwój działalności generujących przychody ze źródeł pozarolniczych szczególnie działalności gospodarczej jest nurtem, który wyraźnie wzbiera w ostatnim czasie, mieszkańcy aktywizują się w tym kierunku, większość podmiotów korzystających z konsultacji w biurze LGD zasięga wiedzy właśnie z tej dziedziny.
  Wnioskodawcy zainteresowani są również realizacją przedsięwzić innowacyjnych w nowy sposób wykorzystujących surowce lub stosujących nowe metody lub wprowadzających nowe produkty lub usługi. Aby zainteresować wnioskodawców składaniem wniosków innowacyjnych biuro LGD zastosuje dodatkowe wsparcie merytoryczne wnioskodawców i indywidualną pracę z każdym wnioskiem mającym innowacyjny potencjał. Szczególne wsparciem objęte będą operacje wprowadzające innowacjne metody działania w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu. W odniesieniu do mikroprzedsiębiorst jest to innowacja na skalę ponadregionalną. Koncepcja, według której przedsiębiorstwa na etapie budowania projektu dobrowolnie uwzględniają interesy społeczne i ochronę środowiska, a także relacje z różnymi grupami interesariuszy. W nurcie społecznej odpowiadzielności biznesu realizują swoje strategie korporacje ideea wciąż jest obca dla mikrofirm dlatego też Konkurs w ramach działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorst ogłoszony będzie ze wskazaniem zakresu tematycznego dot. innowacji, a biuro Stowarzyszenia będzie pomagać budować planowane do realizacji operacje w oparciu o tego rodzaju innowacyje. Jest to uzasadnione gdyż firmy szczególnie mikro firmy stanowią ważny element partnerstwa LGD (sektor gospodarczy) wdrażanie idei społecznej odpowiedzialności biznesu na tym terenie może zaowocować wzmocnieniem i rozwojem Lokalnej Grupy Działania. Dodatkową motywacją dla wnioskodawców do spełnienia innowacyjności jest wprowadzenie kryterium innowacyjności przy wyborze operacji w odniesieniu do obszaru LGD, województwa lub poza obszarem województwa .
  LGD ocenia, iż szczególnie wsparcie powinny być objęte następujące grupy docelowe: kobiety, osoby poniżej 26. roku życia, osoby powyżej 50. roku życia, ze względu na występujący w ich przypadkach dodatkowe bariery, stereotypu i zagrożenie wykluczeniem społecznym. Istsotną grupą ważna z punktu widzenia rozwoju aktywności lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego są organizacje pozarządowe, które także zgodnie z prawem polskim mogą prowadzić działalność odpłatną i gospodarczą, co jest niezbędne dla ich rozwoju i trwałości.
  Wymieniony cel szczegółowy zostanie osiągnięty w okresie 2013-2015

Grupy docelowe beneficjentów:
Rolnicy, przedsiębiorcy zainteresowani inwestowaniem w turystykę produkty lokalne i usługi, samorządy i jednostki im podległe, organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, związki wyznaniowe, mieszkańcy i członkowie LGD, kobiety, osoby poniżej 26. roku życia, osoby powyżej 50. roku życia.

Lista rekomendowanych operacji:

Operacje	Minimalna ilość operacji	Preferowany zakres operacji
Odnowa i rozwój wsi	**3**	– inwestycje w zakresie ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, miejsc rekreacyjnych, punktów stałego odpoczynku, obiektów sportowych, świetlic i klubów wiejskich – budowa, przebudowa lub remont małej i dużej infrastruktury turystycznej – opracowanie koniecznej dokumentacji technicznej i projektowej – budowa, przebudowa lub remont obiektów na cele promocji lokalnych produktów i usług, rozwoju funkcji turystycznych, – zagospodarowanie cieków i zbiorników na rzecz rekreacji, – zakup towarów służących kultywowaniu tradycji społeczności lokalnych lub tradycyjnych zawodów – zakup sprzętu, materiałów, usług służących realizacji operacji, – zakup towarów służących kultywowaniu tradycji społeczności lokalnych lub tradycyjnych zawodów
Małe projekty	**19**	– kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła, – kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów, zwyczajów, – budowa/ odbudowa małej infrastruktury turystycznej, – utworzenie, modernizacja bazy informacji turystycznej, stron www, publikacji – organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych, – szkolenia dla mieszkańców LGD, – inicjowanie powstawania, przetwarzania, wprowadzenia na rynek produktów i usług opartych na zasobach lokalnych – wykorzystanie energii odnawialnej przy prowadzeniu działalności kulturalnej lub gospodarczej, – inwestycje w tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw na ternie LGD generujących przychód ze źródeł pozarolniczych – wzrost kompetencji kadr przedsiębiorstw i organizacji w zakresie wdrażania nowych przedsięwzięć inwestycyjnych, organizacyjnych, innowacji. – wdrażanie innowacyjnych, proekologicznych rozwiązań w działalności gospodarczej
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	**7**	– rozwój usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem, – sprzedaż hurtowa lub detaliczna, magazynowanie lub przechowywanie towarów – doradztwo, rachunkowość, usługi informatyczne – przetwórstwo produktów rolnych lub leśnych, -rzemiosło lub rękodzielnictwo, – roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne – usługi transportowe, usługi komunalne – wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy -pozostałe operacje ujęte w Osi III PROW „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – inwestycje w tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw na ternie LGD generujących przychód ze źródeł pozarolniczych

Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	**15**	– rozwój usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem, – sprzedaż hurtowa lub detaliczna, magazynowanie lub przechowywanie towarów – doradztwo, rachunkowość, usługi informatyczne – przetwórstwo produktów rolnych lub leśnych, -rzemiosło lub rękodzielnictwo, – roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne – usługi transportowe, usługi komunalne – wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy – -pozostałe operacje ujęte w Osi III PROW „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”. – inwestycje w tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw na ternie LGD generujących przychód ze źródeł pozarolniczych – wdrażanie innowacyjnych, proekologicznych rozwiązań w działalności gospodarczej
Funkcjonowanie LGD		– doradztwo, szkolenia dla LGD – badania i analizy – studia i plany wykonalności dla przedsięwzięć – wydarzenia i wydawnictwa o charakterze promocyjnym

Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia II – „Wykorzystanie potencjału A4 w tworzeniu dóbr i usług” oraz celu ogólnego 2 i celów szczegółowych 2.1; 2.2; 2.3

Wyszczególnienie	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia i celów LSR	Źródła weryfikacji
Cel ogólny	**2. Wzrost dostępności do dóbr i usług na obszarze LGD**	Wskaźniki oddziaływania: 1. wzrost poziomu przedsiębiorczości mieszkańców, 2. wzrost zainteresowania turystów obszarem LGD 3. wzrost ilości miejsc noclegowych	Dane w siedzibie LGD (badania, pozyskanie danych z j.s.t. i DOT)
Cele szczegółowe Wskaźniki rezultatu	**2.1 Tworzenie i rozwój oferty turystycznej;**	Wskaźniki rezultatu: - Ilość osób które ukończyły szkolenia (min. 100 do 2015r.), - Ilość utworzonych punktów małej infrastruktury turystycznej (min. 20 do 2015r.), - liczba imprez promocyjnych organizowanie lub uczestnictwo (min. 5 do 2015r.)	Dane w siedzibie LGD (dane z j.s.t., organizacji i instytucji)
	2.2 Produkty lokalne ważnym kierunkiem aktywności mieszkańców;	- ilość osób biorących udział w konkursach, wystawach (min. 20 do 2015r.), - Ilość ofert/opisów nowych produktów lokalnych (min. 10 do 2015r.), - liczba imprez promocyjnych organizowanie lub uczestnictwo (min. 5 do 2015r.)	

	2.3 Tworzenie nowych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczej działalności gospodarczej	- Ilość pozarolniczych miejsc pracy (utworzenie min. 10 do 2015r.), - Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (min. 10 do 2015r.),	
	2.4 Zwiększenie przychodów ze źródeł pozarolniczych	- Zwiększenie przychodów ze źródeł pozarolniczych podmiotów działających na obszarze LGD (5 do 2015 r) - Stworzenie nowych miejsc pracy na obszarze LGD (5 do 2015 r) - Zwiększenie ilości podmiotów które podniosły kompetencje kadr (3 do 2015 r)	Dane w siedzibie LGD (dane z j.s.t., organizacji i instytucji)
Cele szczegółowe Wskaźniki produktu	**2.1 Tworzenie i rozwój oferty turystycznej;**	Wskaźniki produktu: min. **14** zrealizowane operacji	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
	2.2 Produkty lokalne ważnym kierunkiem aktywności mieszkańców;	Wskaźniki produktu: min. **11** zrealizowanych operacje	Dokumentacja w siedzibie LGD
	2.3 Tworzenie nowych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczej działalności gospodarczej	min. 11 zrealizowanych operacji	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
	2.4 Zwiększenie przychodów ze źródeł pozarolniczych	8 zrealizowanych operacji do 2015r. w tym liczba operacji o charakterze innowacyjnym na poziomie wykraczającym poza poziom województwa 4	Dokumentacja w siedzibie LGD, IW
Funkcjonowanie LGD	Wskaźniki rezultatu: - przeprowadzenie min. 4 szkoleń dla 100 mieszkańców do 2015r., - wydanie min. 4 publikacji w nakładzie 1 000 egzemplarzy do 2015r., - ilość odwiedzin serwisu internetowego LGD - 200 000 wejść do 2015r.		Dokumentacja w siedzibie LGD

3. Cel ogólny: Rozwój aktywności i integracji społecznej mieszkańców	
Cele szczegółowe	**Przedsięwzięcie III Stowarzyszenie LGD Lider A4 inkubatorem aktywności lokalnej i partnerstwa regionalnego**

3.1 Wsparcie inicjatyw mieszkańców i organizacji wiejskich	▪ Wsparcie grup nieformalnych i organizacji pozarządowych działających na terenie LGD ▪ Wyszukiwanie i wzmocnienie liderów lokalnych (spotkania, konkursy, szkolenia, doradztwo itp.) ▪ Budowa, modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich oraz tworzenie Sieci współpracy między nimi ▪ Wsparcie realizacji inicjatyw lokalnych na rzecz integracji społeczności wiejskiej (imprez, wydarzeń, zajęć, warsztatów) ▪ Utworzenie Wiejskiego Ośrodka Edukacyjnego pod którego szyldem będą się odbywały zajęcia dla mieszkańców (edukacja osób starszych, wsparcie projektów młodzieżowych, wsparcie dla rodzin i inne)
3.2 Integracja regionalna społeczności gmin	▪ Wymiana dobrych praktyk (seminaria, spotkania, publikacje, wyjazdy i inne) ▪ Opracowanie wspólnego kalendarza imprez oraz organizacja imprez międzygminnych (np. turnieje, wystawy, konkursy, festyny, rozgrywki sportowe itp.) ▪ Opracowanie aktualne Mapy Inicjatyw Lokalnych na stronach www. LGD
3.3 Rozwój Lokalnej Grupy Działania	▪ Wsparcie eksperckie i prawne ▪ Badania i opracowania dot. zasobów LGD ▪ Udział w wizytach studyjnych w kraju i zagranicą ▪ Udział w sieciach LGD i wymiana dobrych praktyk ▪ Udział w warsztatach, szkoleniach i konferencjach pracowników biura LGD, Zarządu, Rady, członków Zespołów Roboczych. ▪ Opracowanie multimedialnej bazy zasobów LGD ▪ Opracowanie i bieżąca aktualizacja serwisu www LGD oraz innych form informujących mieszkańców o LGD (np. biuletyn, opracowania multimedialne, artykuły w prasie gminnej,lokalnej regionalnej) ▪ Promocja w mediach elektronicznych ▪ Promocja w mediach drukowanych ▪ Wypromowanie wizerunku i logo grupy ▪ Wsparcie dla punktów konsultacyjnych dla Osi 4 Leader powołanych przy Urzędach Gmin Kobierzyce, Święta Katarzyna, Kąty Wrocławskie, Żórawina
3.4 Zagospodarowanie przestrzeni publicznej służącej integracji i aktywizacji lokalnej	▪ Zagospodarowanie centrów miejscowości i miejsc stanowiących wizytówki miejscowości ▪ Rewitalizacja lub tworzenie nowych miejsc wypoczynku i integracji mieszkańców ▪ Wspolne upiększanie miejscowości ▪ Urządzanie miejsc i punktów widokowych służących wypoczynkowi mieszkańców

Opis przedsięwzięć

Przedsięwzięcie III Stowarzyszenie LGD Lider A4 inkubatorem aktywności lokalnej i partnerstwa regionalnego.

Przedsięwzięcie IV Przestrzeń publiczna dla integracji mieszkańców.

Przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji:

- **celu ogólnego 3** „Rozwój aktywności i integracji społecznej mieszkańców”
- **celu szczegółowego 3.1** „Wsparcie inicjatyw mieszkańców i organizacji wiejskich”
- **celu szczegółowego 3.2 „**Integracja regionalna społeczności gmin”
- **celu szczegółowego 3.3 „**Rozwój Lokalnej Grupy Działania”
- **celu szczegółowego 3.4 „**Zagospodarowanie przestrzeni publicznej służącej integracji i aktywizacji lokalnej”

Uzasadnienie przedsięwzięcia i celu ogólnego.

Obszar LGD charakteryzuje się różnorodną aktywnością mieszkańców i organizacji pozarządowych. Sektor pozarządowy najliczniej reprezentowany jest w gminie Kąty Wrocławskie i Kobierzyce, najmniej organizacji funkcjonuje w gminie Żórawina. Mieszkańcy najchętniej angażują się w działalność klubów sportowych, Ludowych Zespołów sportowych czy sekcji sportowych działających przy szkołach. Organizowaniu aktywności sportowej sprzyjają boiska sportowe, liczne rozgrywki, turnieje, imprezy w trakcie, których rywalizują młodsi i starsi mieszkańcy.

Inne pola aktywności to organizacje działające na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych, dzieci, integracji europejskiej czy stowarzyszenia rozwoju miejscowości.

Pomimo systematycznie realizowanych w gminach programów współpracy samorządu z sektorem pozarządowym zjawisko aktywności i zaangażowania społecznego dotyczy niewielkich grup ludności.

Organizacje i społeczności lokalne charakteryzuje wiele barier ograniczających rozwój tego ważnego dla wsi potencjału:

- słabe merytoryczne przygotowanie liderów i osób zaangażowanych w działalność stowarzyszeń (nieumiejętność pozyskiwania środków finansowych, rozliczania dotacji, zarządzania zespołami ludzkimi),
- niedomagania prawne i formalne (nieuregulowany status prawny, brak siedziby, nieznajomość przepisów),
- niewiedza jak zorganizować grupę wokół celu i zarejestrować stowarzyszenie,
- roszczeniowość mieszkańców i liderów wynikająca z przeświadczenia że dobra sytuacja finansowa gmin powinna rzutować na dobrą finansową sytuację organizacji.

Problemem jest również słaba asymilacja napływowych mieszkańców z rdzennymi mieszkańcami co rzutuje dezintegracją więzi społecznych na poziomie małych miejscowości, szczególnie tych położonych bliżej Wrocławia.

Ważnym zjawiskiem bezpośrednio związanym z sytuacją demograficzną w gminach jest wzrost potrzeb w zakresie zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży, osób starszych rodzin z małymi dziećmi. Tu dobre zaplecze może stanowić różnorodna oferta ośrodków kultury wzbogacona o rozwiniętą o ofertę świetlic wiejskich stanowiących miejsca aktywności i integracji mieszkańców. Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy gminami i budowanie sieci współpracy i więzi pomiędzy społecznościami to ważne zadanie dla LGD na lata 2009-2015.

- **Cel 3.1 „Wsparcie inicjatyw mieszkańców i organizacji wiejskich”**

W celu tym założono szerokie wsparcie aktywności mieszkańców grup nieformalnych, organizacji pozarządowych istniejących i planowanych do założenia oraz wzmocnienie liderów lokalnych w zakresie pozyskiwania środków finansowych, pisania projektów, zarządzania zespołami ludzkimi.

Ta wiedza i umiejętności powinny procentować lepszym zorganizowaniem sektora pozarządowego, pełniejszą integracją mieszkańców i szerszym włączeniem się w nurt rozwoju gmin. Zaplanowano także działania związane z organizacją Wiejskiego Ośrodka Edukacyjnego pod szyldem którego w gminach LGD będzie realizowana oferta zajęć dla mieszkańców od edukacji osób starszych po wsparcie inicjatyw młodzieżowych i propozycję wsparcia rodzin , np. matek z małymi dziećmi.

Oferta zagospodarowania czasu wolnego będzie realizowana poprzez rozwój świetlic wiejskich w miejscowościach LGD.

Dla potrzeb realizacji tego celu szczegółowego preferowane będą operacje składane przez wnioskodawców których rezultatem będzie wzrost aktywności i integracji społecznej mieszkańców na poziomie lokalnym, przygotowanie obiektów pełniących szerokie funkcje społeczne, informacja, promocja aktywności społecznej, szkolenia i animowanie mieszkańców.

Cel 3.2 Integracja regionalna społeczności gmin

Lokalna Grupa Działania Lider A4 jest partnerstwem młodym powołanym do życia w maju 2008r. Wcześniejsze doświadczenia współpracy dotyczyły inwestycji, zagospodarowania przestrzennego, infrastruktury komunikacyjnej i technicznej i realizowane były w ramach Powiatu Wrocławskiego i aglomeracji wrocławskiej. Idea powołania partnerstwa zrodziła się z potrzeby współdziałania na rzecz aktywizacji i budowania kapitału społecznego w gminach sąsiadujących ze sobą, mających podobne cele rozwojowe i podobne problemy środowiskowe, gospodarcze i społeczne.

Każda z gmin ma swoje doświadczenia dotyczące rozwoju wsi. W ramach partnerstwa LGD Lider A4 założono wymianę dobrych praktyk poprzez wspólne seminaria, spotkania, publikacje, wyjazdy, opracowanie kalendarza imprez wspólnego dla obszaru LGD, wsparcie organizacji imprez międzygminnych wiodących w skali regionu ukazujących jego specyfikę. Tu bardzo ważne znaczenie będzie miało wykreowanie nowych wydarzeń promujących region LGD lub też wykorzystanie znanych imprez gminnych i propagowanie ich pod wspólnym szyldem LGD. Mieszkańcy obszaru i Wrocławia mogą stanowić liczną rzeszę odbiorców takiej oferty kulturalnej.

Przedsięwzięciem integrującym gminy będzie również opracowanie bazy danych o organizacjach, przedsięwzięciach i liderach tych inicjatyw. Informacje zostaną opracowane na bazie doświadczeń gminy Kobierzyce realizującej Mapę Aktywności Lokalnej. W przyszłości Mapa Aktywności może inicjować opracowanie wspólnych projektów poprzez kilka organizacji.

W tym celu preferowane będą operacje realizowane w ramach funkcjonowania LGD oraz małych projektów poprze finansowanie imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych oraz szkoleń i warsztatów dla mieszkańców.

Cel 3.3 Rozwój Lokalnej Grupy Działania

Lokalna Grupa Działania jako forma prawna i organizacja zaczęła funkcjonować po zarejestrowaniu w latem 2008r. Jako stowarzyszenie o bardzo krótkim stażu potrzebuje wzmocnienia i wyposażenia w odpowiednią wiedzę o warunkach funkcjonowania działań Leader i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Stąd też zaplanowano, szczególnie w okresie początkowym warsztaty i szkolenia podnoszące wiedzę członków Stowarzyszenia, Rady i innych partnerów. Przewiduje się wsparcie dla punktów konsultacyjnych dla Osi IV Leader powołanych przy Urzędach Gmin Kobierzyce, Święta Katarzyna, Kąty Wrocławskie, Żórawina.

Na serwisie LGD Lider A4 zaplanowano bieżącą promocję działań partnerstwa oraz informacje o naborze wniosków. Zostanie opracowana multimedialna baza zasobów LGD (projekty, inicjatywy mieszkańców, przykłady imprez, produktów lokalnych).

W celu szybkiej wizualnej identyfikacji grupy zostanie opracowane logo i wizerunek LGD wraz z materiałami graficznymi (nadruki, koperty, pisma, itd.). W ramach tego celu przewidziano również prowadzenie badań i opracowań dla obszaru (studia, analizy, monografie) oraz wsparcie eksperckie i prawne dla rozwoju LGD oraz partnerów społecznych. Przewidziana jest także promocja w mediach drukowanych oraz elektronicznych.

Cel ten głównie będzie realizowany poprzez działania z zakresu funkcjonowania LGD

3.4 „Zagospodarowanie przestrzeni publicznej służącej integracji i aktywizacji lokalnej”

Cel sformuowany na warsztatach Lokalnej Grupy Działania poświęconych analizie ewaluacji wdrażania LSR. W istocie brak w strategii celu w ramach, którego możnaby tworzyć i rewitalizować infrastrukturę wspierającą rozwijanie i wzacnianie więzi międzyludzkich na elementarnym lokalnym, sąsiedzkim poziomie. Tego rodzaje wiezi są podstawą społeczeństwa obywatelskiego, działań lokalnych, a także bezpieczeństwa i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Stąd też niezwykle ważne jest tworzenie takich miejsc w przestrzeni publicznej które umożliwią integrację i wypoczynek mieszkańców poprzez wspolne spotkania , wspólne upiększanie miejscowości czy urządzanie centrow miejscowości lub miejsc i punktów widokowych dla mieszkańców. Innowacyjne podejście polegać będzie na uspołecznieniu procesu projektowania inwestycji w ramac działania Odnowa i Rozwój Wsi. Spowoduje to wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poczucia sprawczości wpływu i odpowiedzialności za zasoby lokalne. Mieszkańcy będą się identyfikować z inwestycją co pozytywnie wpłynie na trwałość celu operacji. Planowanie partycypacyjne to innowacyjna metoda na skale krajową, znajduje swoje zastosowanie, kiedy przedmiotem podejmowania decyzji jest kształt fizyczny i program jakiejś przestrzeni np.: rewitalizacja jakiegoś obszaru, budowa, aranżacja przestrzeni publicznej. Koncepcję tworzy się w oparciu o analizę potrzeb i oczekiwań różnych grup interesariuszy, a projektowanie i zatwierdzaniekoncepcji przebiega z udziałem wszystkich stron procesu. Dodatkową motywacją dla wnioskodawców do spełnienia innowacyjności jest wprowadzenie kryterium innowacyjności przy wyborze operacji w odniesieniu do obszaru LGD, województwa lub poza obszarem województwa. Warunek zapewnienia innowacyjności w oparciu o tę metodę będzie określony w ogłoszeniu o naborze w ramach Odnowu i Rozwoju Wsi.

Działania adresowane są w sposób szczególny do następujących grup sołecznych: kobiety, osoby poniżej 26. roku życia, osoby powyżej 50. roku życia lub organizacje pozarządowe, gdyż są to grupy dodelowe, które najliczniej i najintensywniej korzystać będą z utworzonej w ramach niniejszego celu infrastruktury.

Wymieniony cel będzie realizowany w okresie 2013-2015

Grupy docelowe beneficjentów:

Organizacje pozarządowe, organizacje kościelne i związki wyznaniowe, KGW, OSP, KL, grupy nieformalne, liderzy lokalni, Rady Sołeckie, Samorządy i jednostki im podległe, mieszkańcy i członkowie LGD, kobiety, osoby poniżej 26. roku życia, osoby powyżej 50. roku życia.

Lista rekomendowanych operacji:

Operacje	**Minimalna ilość operacji**	**Preferowany zakres operacji**
Odnowa i rozwój wsi	**8**	– budowa, przebudowa, remont i wyposażenie

		obiektów przeznaczonych na cele społeczno – kulturowe, wypoczynku i rekreacji – Zagospodarowanie centrów miejscowości i miejsc stanowiących wizytówki miejscowości – Rewitalizacja lub tworzenie nowych miejsc wypoczynku i integracji mieszkańców – Wspólne upiększanie miejscowości – Urządzanie miejsc i punktów widokowych służących wypoczynkowi mieszkanców
Małe projekty	**35**	– organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych – promocja lokalnej twórczości kulturalnej, – kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła, – wykorzystanie energii odnawialnej przy prowadzeniu działalności kulturalnej i gospodarczej, – remont i wyposażenie świetlic wiejskich – udostępnianie urządzeń i sprzętu komputerowego – Zagospodarowanie centrów miejscowości i miejsc stanowiących wizytówki miejscowości – Rewitalizacja lub tworzenie nowych miejsc wypoczynku i integracji mieszkańców – Wspólne upiększanie miejscowości – Urządzanie miejsc i punktów widokowych służących wypoczynkowi mieszkanców
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	**1**	– usługi informatyczne – doradztwo
Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	**1**	– usługi informatyczne – doradztwo

Funkcjonowanie LGD		– szkolenia i animowanie społeczności lokalnej i LGD – informowanie o obszarze działania – wydarzenia o charakterze promocyjnym – wsparcie dla Zespołów Roboczych LGD

Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia III– Stowarzyszenie LGD Lider A4 inkubatorem aktywności lokalnej i partnerstwa regionalnego” oraz celu ogólnego 3 i celów szczegółowych 3.1; 3.2; 3.3

Wyszczególnienie	Opis	Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia i celów LSR	Źródła weryfikacji
Cel ogólny	**3. Rozwój aktywności i integracji społecznej mieszkańców**	Wskaźniki oddziaływania: 1. wzrost poziomu aktywności społecznej mieszkańców – wzrost liczby NGO na obszarze LGD, 2. Wzrost liczby osób bezpośrednio działającej na rzecz wdrażania LSR, (członkowie, wnioskodawcy, pracownicy, wolontariusze)	Dane w siedzibie LGD
Cele szczegółowe Wskaźniki rezultatu:	**3.1 Wsparcie inicjatyw mieszkańców i organizacji;**	- Ilość osób które ukończyły szkolenia (min. 100 do 2015r.), - Ilość zmodernizowanych/wyposażonych świetlic wiejskich lub innych obiektów służących rozwojowi integracji i aktywości mieszkańców (min. 4 do 2015r.), - Ilość osób biorących udział w imprezach (min. 600 do 2015r.),	Dane w siedzibie LGD (dane z j.s.t. organizacji i instytucji)
	3.2 Integracja regionalna społeczności gmin;	- Ilość imprez międzygminnych (min. 2 do 2015r.)	
	3.3 Rozwój Lokalnej Grupy Działania	- wzrost liczby członków LGD (od 20 do 60 członków do 2015r.),	
	3.4 Zagospodarowanie przestrzeni publicznej służącej integracji i aktywizacji lokalnej	- Wzrost potencjału miejscowości w zakresie zaspokajania potrzeb integracji i wypoczynku mieszkańców (4 miejscowości do 2015r.) - Wzrost liczby ofert wypoczynku i integracji dla mieszkańców na obszarze miejsca zamieszkania (4 oferty do 2015r.)	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
Cele szczegółowe Wskaźniki produktu	**3.1 Wsparcie inicjatyw mieszkańców i organizacji;**	Wskaźniki produktu: min. **35** zrealizowane operacje do 2015r.	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD

	3.2 Integracja regionalna społeczności gmin;	Wskaźniki produktu: min. 1 zrealizowanych operacji do 2015r.	Dokumentacja w siedzibie LGD
	3.3 Rozwój Lokalnej Grupy Działania	Wskaźniki produktu: min. 1 zrealizowana operacja do 2015r.	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD
	3.4 Zagospodarowanie przestrzeni publicznej służącej integracji i aktywizacji lokalnej	Wskaźniki produktu: 8 zrealizowanych operacji do 2015r. w tym liczba operacji o charakterze innowacyjnym na poziomie wykraczającym poza poziom województwa 4	Dokumentacja w j.s.t. i siedzibie LGD, IW
Funkcjonowanie LGD	Wskaźniki rezultatu: - przeprowadzenie min. 6 szkoleń dla 100 członków LGD do 2015r., - ilość odwiedzin serwisu internetowego LGD - przygotowanie min. 2 opracowań o zasobach LGD do 2015r.,		Dokumentacja w siedzibie LGD

5. Określenie misji i wizji LGD

Wizja

Wizja to pożądany obraz danego obszaru w perspektywie kilku lub kilkunastu lat. Wizja w Lokalnej Strategii Rozwoju tworzy ramy do wyznaczenia celów strategicznych, pełni tez funkcję integrującą procesy rozwojowe z marzeniami mieszkańców. Uczestnicy warsztatów określili ramy czasowe Strategii na okres 2009-2015, stąd też tworzona Wizja dotyczy tej perspektywy czasowej.

Wizja Obszaru LGD Lider A4

Lokalna Grupa Działania Lider A4 obejmująca zasięgiem gminy Kobierzyce, Świętą Katarzynę, Kąty Wrocławskie i Żórawinę to obszar rozwijający się w sposób zrównoważony przy zachowaniu walorów wiejskiego, czystego środowiska, ładu przestrzennego w zabudowie i krajobrazie wsi.

Estetyczne i zadbane miejscowości połączone siecią dróg i komunikacji alternatywnej zapewniają wygodne poruszanie się w obrębie całego obszaru.

Dobra infrastruktura techniczna i społeczna, dostęp do różnego typu usług zapewniają codzienną jakość funkcjonowania.

Dobrze zachowane walory przyrodnicze i kulturowe, dostępne turystycznie zabytki, kultywowane elementy tradycji wiejskiej i atrakcyjna oferta wypoczynku zachęca do spędzania wolnego czasu w regionie LGD.

Mieszkańcy korzystają w pełni z potencjału gospodarczego własnych gmin i blisko położonego Wrocławia rozwijając także własne pomysły aktywności gospodarczej i tworzenia pozarolniczych źródeł dochodu w oparciu o lokalne zasoby.

Mieszkańcy czują się bardziej zintegrowani i związani z miejscem swojego zamieszkania, dumni z zachowania wiejskiego charakteru środowiska, są aktywni w działaniach lokalnych, chętnie realizują swoje pomysły przy współpracy różnych partnerów, pozyskując na te cele dostępne środki.

Misja

Misja określa system wartości łączący partnerów LGD dążących do osiągnięcia wizji i celów strategicznych. Misja ma określić deklarowany sposób działania oraz filozofię grupy.

Misja Obszaru LGD Lider A4

Lokalna Grupa Działania powołana dla wdrożenia działań Leader na obszarze gmin Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina, Kąty Wrocławskie to forma współpracy gmin, mieszkańców, organizacji i przedsiębiorców z tego obszaru. Zmieniamy rzeczywistość naszych gmin mając na względzie potrzeby lokalnych społeczności i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Nasze działania są zauważalne. Cieszymy się zaufaniem bo jesteśmy blisko ludzi i działamy otwarcie, efektywnie, profesjonalnie przy aktywnym zaangażowaniu wspólnot lokalnych. Blisko współdziałamy w realizacji naszej strategii i pozyskiwania środków finansowych. Jawność, apolityczność i współpraca partnerska służy integracji naszych gmin i mieszkańców.

6. Wskazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR

6.1 Spójność środowiskowa przyrodnicza i kulturowa

Obszar LGD Lider A4 charakteryzujący się rolniczym i słabo urozmaiconym krajobrazem na mapie Dolnego Śląska jest jednym z najbardziej nizinnych regionów. Bardzo niska powierzchnia zalesień oraz niewielka powierzchnia i różnorodność obiektów chronionych wraz ze skromną siecią hydrograficzną w gminie Kobierzyce i Żórawina oraz postępującym uprzemysłowieniem obszaru stawia poważne wyzwania rozwojowe dla mieszkańców i gmin Lider A4. Poważne wyzwania to również postępująca presja Wrocławia związana z zabudową i ruchem komunikacyjnym związanym z aglomeracją. To co niegdyś stanowiło o wartości otaczających gmin – wyraźne oddzielenie obszaru wiejskiego od miasta strefą pól, łąk i zadrzewień w ostatnich 20 latach ulega postępującej urbanizacji.

Wymienione problemy są spójnymi elementami dla tego obszaru, który chce się rozwijać zachowując swoje funkcje i wartości wiejskie w otoczeniu miasta.

Spójnikami dla tego obszaru jest nie tylko położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Wrocławia, ale również lokalizacja w widłach dwóch kluczowych rzek Dolnego Śląska – od północnego wschodu Doliny Odry a od północnego zachodu Doliny Bystrzycy. Zostały one uznane jako istotne korytarze ekologiczne niezbędne dla zachowania siedlisk i gatunków dolin rzecznych. Wykorzystanie tych niewątpliwych walorów przyrodniczych w aktywizowaniu turystycznym obszaru to ważne zadanie dla Stowarzyszenia Lider A4, jednak pod warunkiem szczególnie troskliwej ochrony tych terenów i rozwijaniu zrównoważonego użytkowania wypoczynkowego i rekreacyjnego.

Podobne cele dotyczą podnoszenia bioróżnorodności na obszarze LGD poprzez ochronę niewielkich siedlisk i obiektów o walorach przyrodniczych po promowanie i zwiększenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych wzdłuż ciągów komunikacyjnych i stref przemysłowych.

Spójnikiem historycznym dla obszaru są interesujące przykłady architektury sakralnej, parki, pałace i zabudowania dworskie, oraz krzyże pokutne. Obiekty te rozsiane są po całym obszarze tworząc klimat krajobrazu wiejskiego i łącząc współczesność z ciekawą historią tych ziem.

Te cechy łączące region umożliwiły sformułowanie ważnych celów LSR: celu ogólnego „Poprawa Jakości środowiska wraz z przedsięwzięciem „Zrównoważony rozwój wsi w otoczeniu miasta” oraz celami szczegółowymi: „Zachowanie bogactwa przyrody i krajobrazu regionu”, „Zachowanie i udostępnienie obiektów zabytkowych”, „Podniesienie świadomości ekologicznej i wzrost wiedzy o regionie ”

6.2 Spójność gospodarcza

Obszar LGD posiada ważny potencjał dla rozwoju turystyki weekendowej i rekreacji w otoczeniu miasta. Bliskość Wrocławia zamieszkałego przez ponad 632 tyś populację, dostępność komunikacyjna regionu i możliwość wykorzystania dolin rzeki Odry, Bystrzycy i Ślęży jako osiowych produktów turystycznych wraz z uzupełnieniem tej oferty przez agroturystykę, ośrodki konne i smakowitą propozycję kulinariów to poważne atuty do wykorzystania. Jednym z ważnych priorytetowych działań LGD będzie integracja turystyczna obszaru oraz sąsiadujących terenów – Doliny Odry i okolic Ślęży.
Dodatkowe atuty to położenie pomiędzy Wrocławiem i Masywem Ślęży tradycyjnym miejscem wypoczynku mieszkańców pobliskich aglomeracji oraz położenie na ważnych transregionalnych szlakach turystycznych Eurovelo 9, VIA Regia – Droga Św. Jakuba, Szlak Odry. Ukierunkowanie mieszkańców w ten obszar aktywności gospodarczej to szansa na tworzenie miejsc pracy w oparciu o ciekawe zasoby obszaru.
Przedsiębiorczość na terenie wszystkich gmin LGD jest wysoka a podmioty gospodarcze i gospodarstwa rolne przy stworzeniu dogodnej infrastruktury turystycznej będą zainteresowane tworzeniem usług noclegowych, gastronomicznych, obsługi wypoczynkowej, rekreacyjnej dla gości odwiedzających region. Ważnym czynnikiem dla rozwoju mikroprzedsiębiorczości i różnicowania działalności w kierunku nierolniczym jest rosnące zapotrzebowanie na różnego rodzaju usługi. Stąd sformułowano następujące cele LSRu.:
cel ogólny „Wzrost dostępności do dóbr i usług na obszarze LGD ” oraz cele szczegółowe „Tworzenie i rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej”, „Produkty lokalne ważnym kierunkiem aktywności mieszkańców”, „Tworzenie nowych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczej działalności gospodarczej. Tworzą one przedsięwzięcie „Wykorzystanie potencjału regionu w tworzeniu dóbr i usług ”.

6.3 Spójność społeczna

Obszar LGD jest również spójny społecznie. Występują tu podobne zjawiska społeczne:

- mieszkańcy mają dostęp do pracy, infrastruktura społeczna (edukacja, opieka zdrowotna, kultura, sport) świadczona jest na wyższym poziomie niż na innych obszarach wiejskich Dolnego Śląska;
- różnorodna oferta ośrodków kultury wsparta siecią świetlic i bibliotek zapewnia warunki do rozwoju zainteresowań i aktywności mieszkańców;
- działające organizacje pozarządowe szczególnie kluby sportowe zapewniają możliwości rozwoju sportu i kultury fizycznej i są wspierane przez samorządy gmin. Jednocześnie obserwuje się niepokojące tendencje które w dłuższym okresie czasu mogą stać się barierami społecznymi dla tego obszaru:
- niskie zainteresowanie części mieszkańców podnoszeniem kwalifikacji i wychodzeniem z wykluczenia na rynku pracy,
- roszczeniowość mieszkańców i słabe uczestnictwo w rozwoju własnej gminy i miejscowości,
- słaba aktywność na poziomie miejscowości kierowana na tworzenie więzi, budowanie poczucia tożsamości i integracji mieszkańców,
- powolne wykorzenianie kultury i tradycji wiejskiej – brak kół gospodyń wiejskich, niewielka ilość grup kultywujących tradycje i lokalne zwyczaje.

Stąd też cele sformułowane w tym obszarze koncentrują się na rozwiązaniu tych problemów, odwróceniu negatywnych tendencji i wykorzystaniu synergii współpracy. Sformułowano następujący cel ogólny „Rozwój aktywności i integracji społecznej mieszkańców ” oraz cele szczegółowe:„Wsparcie inicjatyw mieszkańców i organizacji wiejskich”, „Integracja

regionalna społeczności gmin”, „Rozwój Lokalnej Grupy Działania”. Cele spojone są przedsięwzięciem „Stowarzyszenie Lider A4 inkubatorem aktywności lokalnej i partnerstwa regionalnego”.

7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSRu

W ramach LSRu uwzględniono zintegrowane podejście w zakresie celów, przedsięwzięć i operacji. Tworzą one spójną i logiczną całość dając efekt synergii.

- Zintegrowane podejście dotyczy również tworzenia związków pomiędzy sektorami i ich angażowania jako grup docelowych:
  - sektor publiczny, społeczny i gospodarczy został zaangażowany na etapie tworzenia LGD oraz na etapie tworzenia dokumentu Lokalnej Strategii Rozwoju; wymienione sektory będą uczestniczyły w realizacji działań LSRu oraz będą zaangażowane w aktualizację dokumentu;
  - samorządy lokalne, instytucje publiczne, społeczności, organizacje pozarządowe i osoby fizyczne będą zaangażowane w realizację przedsięwzięć związanych z zachowaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego obszaru;
  - mikroprzedsiębiorcy, właściciele gospodarstw, samorządy, organizacje, instytucje będą zaangażowane w przedsięwzięcia związane z rozwojem turystyki, produktów lokalnych i mikroprzedsiębiorczości na obszarze LGD;
  - organizacje pozarządowe, mieszkańcy, samorządy będą zaangażowani w rozwój potencjału społecznego na obszarze LGD;
  - wymienione przedsięwzięcia wpłyną na rozwój potencjału i współpracę tych grup, spowodują także pozytywne zmiany w społeczności lokalnej.

- Zintegrowane wykorzystanie zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych obszaru:
  - zintegrowane wykorzystanie zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych obszaru nastąpi w przedsięwzięciu pn. „Wykorzystanie potencjału regionu LGD w tworzeniu dóbr i usług”. W oparciu o walory przyrodnicze, kulturowe i produkty lokalne zostaną przygotowane oferty turystyczne. Również rozwój mikroprzedsiębiorczości i różnicowania działalności w kierunku nierolniczym będzie mógł się oprzeć na zasobach lokalnych obszaru;
  - wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych nastąpi w działaniach związanych z ochroną tych zasobów i ich wykorzystaniem przy podnoszeniu wiedzy mieszkańców o obszarze;
  - zasoby kulturowe i aktywność lokalna zostaną wykorzystane w działaniach dotyczących rozwoju potencjału społecznego regionu.

8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR

- Innowacyjne niestosowane wcześniej na danym obszarze rozwiązania w ramach realizowanych operacji wraz z wykorzystaniem lokalnych zasobów:

- gminy z obszaru LGD nie współpracowały ze sobą wcześniej w ramach struktury stowarzyszeniowej łączącej 3 sektory, skupiającej się na rozwoju obszarów wiejskich

i budowaniu kapitału społecznego wsi. Innowacyjnością jest zidentyfikowanie wspólnych problemów, znalezienie wspólnych celów i rozwiązań optymalnych dla regionu a nie dla pojedynczych gmin;
- wspólne przygotowanie oferty turystycznej i rekreacyjnej łączącej region i opierającej się o produkty turystyczne związane z dolinami rzeki Odry, Bystrzycy, Ślęży, połączenie regionu systemem szlaków i tras które już istnieją ale przebiegają od Wrocławia w kierunku południowym , południowo wschodnim i południowo zachodnim a powinny spajać 4 gminy LGD równoleżnikowo;
- wykorzystanie istniejącej aktywności organizacji sportowych i bazy sportowej w tworzeniu oferty imprez przyciągających turystów, również oferty ośrodków kultury które poprzez wspólną promocję imprez, produktów lokalnych, tradycji mogą przyciągnąć gości i zintegrować mieszkańców;
- przygotowanie programu edukacji przyrodniczej i regionalnej podnoszącego wiedzę mieszkańców o dziedzictwie przyrodniczo – kulturowym regionu;
- promowanie najlepszych rozwiązań architektonicznych dla krajobrazu wsi i najlepszych restauracji obiektów zabytkowych poprzez organizację konkursów dla obszaru LGD;
- dbałość o zachowanie krajobrazu poprzez promocję i stosowanie nasadzeń śródpolnych na terenach zurbanizowanych oraz włączenie LGD w proces konsultacji planów zagospodarowania przestrzennego.

- Powiązanie zaproponowanych innowacyjnych rozwiązań z wykorzystaniem lokalnych zasobów:

- wykreowanie produktów lokalnych na bazie jabłek i brzoskwiń z sadów oraz pomidorów, ogórków, kapusty i winorośli z Siechnic, a przede wszystkim żurawiny z gminy Żórawina na bazie której można wykreować ważny produkt lokalny który niewątpliwie będzie cieszył się bardzo dużą popularnością wśród okolicznych mieszkańców.

Wszystkie wymienione wyżej rozwiązania powiązane są z wykorzystaniem lokalnych zasobów.

- Możliwość stosowania zaprezentowanych innowacyjnych rozwiązań na innych obszarach:

- plan promocji obszaru wiejskiego, jego uroków, zalet i oferty mieszkańcom dużego miasta;
- utworzenie mobilnego „latającego” Wiejskiego Ośrodka Edukacyjnego który będzie realizować wspólną ofertę zajęć rozwijających aktywność i integrację mieszkańców według ustalonego harmonogramu poprzez sieć świetlic, bibliotek, ośrodków kultury
- opracowanie i aktualizowanie Mapy Inicjatyw Lokalnych, czyli bazy danych o organizacjach, inicjatywach i liderach oraz umieszczanie jej na stronach internetowych gmin i LGD. W przyszłości Mapa Inicjatyw będzie służyć wyszukiwaniu partnerów do wspólnych przedsięwzięć na obszarze LGD.

- Nowe sposoby zaangażowania lokalnej społeczności w proces rozwoju:

- Mapa Inicjatyw Lokalnych integrująca organizacje LGD,
-Organizacja Ligi Gmin poprzez zaangażowanie mieszkańców w wyłonienie charakterystycznych dla regionu potraw, zabaw, rzemiosł,
- Zaangażowanie mieszkańców, organizacji, podmiotów w zazielenianie LGD (program nasadzeń śródpolnych, wzdłuż dróg).

9. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach

działania „wdrażanie LSR”, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów.

W celu stworzenia sprawnego i czytelnego dla potencjalnych beneficjentów systemu przyznawania wsparcia z budżetu LGD, opracowano następujący zestaw procedur:

- procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR;
- procedura wyboru operacji:
  a) ocena zgodności operacji z LSR,
  b) ocena operacji na podstawie lokalnych kryteriów wyboru, w tym lokalne kryteria wyboru operacji dla różnych działań;
  c) Lokalne Kryteria Wyboru;
- procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru
- procedura wyłączenia członka Rady od udziału w wyborze operacji w razie zaistnienia okoliczności podważających bezstronność w procesie oceny;
- procedura odwoławcza od decyzji Rady;

Rada dokonuje oceny zgodności operacji z LSR w oparciu o ustaloną procedurę oraz z zastosowaniem lokalnych kryteriów wyboru, określających priorytety LGD jako instytucji finansującej. Procedura przeprowadzania głosowania zawarta jest w Regulaminie Rady, stanowiącym załącznik do niniejszej Strategii.

9.1 Procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR

1. LGD wspólnie z Samorządem Województwa /SW/ ustala termin składania wniosków o dofinansowanie operacji oraz treści ogłoszenia (informacji) o naborze wniosków. Ogłoszenie terminu naboru poprzedzone jest szkoleniami dla potencjalnych beneficjentów i doradztwem dla zainteresowanych.
2. W sprawie przyjmowania wniosków przez LGD na działania: „Odnowa i rozwój wsi”, „Małe projekty”, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie rozwój mikroprzedsiębiorstw” tryb będzie następujący: Zarząd Stowarzyszenia podejmuje uchwałę w sprawie ogłoszenia/rozpoczęcia naboru wniosków o pomoc w ramach środków przewidzianych na realizację LSR, zgodnie z ustaleniami z SW.
3. W terminie co najmniej 44 dni przed dniem rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” LGD występuje do właściwego organu SW z wnioskiem o podanie do publicznej wiadomości informacji o możliwości składania za jej pośrednictwem wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie:

- operacji które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”, lub
- małych projektów tj. operacji które nie odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działań osi 3 ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi, lub
- operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, lub
- operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”.

4. W terminie 24 dni przed planowanym dniem rozpoczęcia biegu terminu składania wniosków LGD przekazuje SW w formie elektronicznej dokumenty niezbędne do podania do publicznej wiadomości Informacji o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy:
1) **wzór informacji (ogłoszenia) o naborze**, zawierający ~~w szczególności:~~
- termin składania wniosku, który może się rozpocząć nie wcześniej niż po upływie 14 dni od dnia podania do publicznej wiadomości informacji o naborze i trwać musi nie krócej niż 14 dni i nie dłużej niż 30 dni;
- miejsce składania wniosków o przyznanie pomocy wraz z informacja o konieczności **bezpośredniego*** złożenia wniosku (biuro LGD: adres, godziny otwarcia);
- miejsce udostępniania: wzoru formularza wniosku o przyznanie pomocy, wykazy dokumentów niezbędnych do wyboru operacji przez LGD, a w przypadku, gdy dokumenty te są sporządzone na formularzach udostępnionych przez LGD również wzory tych formularzy; kryteriów wyboru operacji przez LGD
- limit dostępnych środków
- minimalne wymagania, których spełnienie jest niezbędne do wyboru małego projektu przez LGD.
- może zawierać również elementy inne niż określone wyżej, w szczególności wskazanie tematycznego zakresu operacji.
Ogłoszenie (informacja) zawiera także:
- nazwę LGD
- nazwę działania w zakresie naboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach realizacji LSR,
- zasady ubiegania się o pomoc (informacje dotyczące kryteriów wyboru operacji, w tym lokalne kryteria przyznawania pomocy określone w LSR, rodzaj operacji podlegających dofinansowaniu, typ beneficjentów, limit dostępnych środków przeznaczonych na realizację operacji w ramach naboru i poziom dofinansowania),
- informacja, gdzie można uzyskać szczegółowe informacje (strony internetowe: LGD i urzędów gmin; osoba do kontaktu w biurze LGD i urzędach gmin),
- informacja, gdzie można pobrać dokumentację konkursową: biuro LGD, strony internetowe urzędów gmin,
- informacja o ważnych dokumentach konkursowych:
rozporządzenie o wdrażaniu LSR, PROW 2007 – 2013, Lokalna Strategia Rozwoju, formularz wniosku o przyznanie pomocy, wzór umowy, inne obowiązkowe dokumenty,
- informacja – kto może pomóc w przygotowaniu wniosku.
2) Wzór formularza wniosku o przyznanie pomocy;
3) Wykaz dokumentów niezbędnych do wyboru operacji przez LGD (w formie odrębnego dokumentu), a w przypadku gdy dokumenty te są sporządzone na formularzach udostępnionych przez LGD również wzory tych formularzy.
4) Kryteria wyboru operacji przez LGD, które zostały określone w LSR (w formie odrębnego dokumentu)

5. Ogłoszenie o naborze wniosków zostanie umieszczone na:
- stronach internetowych: LGD, urzędów gmin,
- tablicach ogłoszeń: j.w.,
- w siedzibach członków/partnerów LGD.
A także za pośrednictwem SW:
- w siedzibie i na stronie internetowej właściwego Urzędu Marszałkowskiego
- w odniesieniu do operacji z zakresu „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej" oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw" we właściwym oddziale i na stronie internetowej ARiMR

6. Miejsce składania wniosków: Biuro Stowarzyszenia (dyżury otwarcia i dyżury pracowników),

7. Przyjmowanie wniosków:
- w formie papierowej; oryginał wypełniony komputerowo z podaniem spisu treści i liczby załączników, kopia wniosku z załącznikami, do wniosku dołącza się również wniosek w formie dokumentu elektronicznego zapisanego na informatycznym nośniku danych
- upoważniona osoba wydaje potwierdzenie przyjęcia wniosku,
- na pierwszej stronie wniosku pracownik biura przystawia pieczątkę Stowarzyszenia, wpisuje datę oraz numer wniosku (znak sprawy) oraz liczbę załączników,
- oficjalne zamknięcie listy następuje w dniu zakończenia terminu składania wniosków: podkreślenie listy i podpisanie przez upoważnione osoby, przeliczenie wniosków, sprawdzenie rejestru przyjmowania wniosków.
8. Biuro LGD zestawia złożone wnioski w zbiorczą listę wniosków o dofinansowanie operacji dla danego działania osi 4.

Poniżej przedstawione jest tabelaryczne ujęcie tej procedury oraz jej postać graficzna.

Ogólna procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR – wersja tabelaryczna:

Miejsce na pieczątkę	**OGÓLNA PROCEDURA: Przyjmowanie wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR**
CEL PROCEDURY	Przyjęcie wniosków, ich kopii do wyboru operacji przez LGD w ramach posiadanego budżetu na realizację LSR
ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PROCEDURĘ	Kierownik Biura LGD
ZAKRES STOSOWANIA	Dotyczy wszystkich pracowników LGD biorących udział w przygotowaniu dokumentacji dotyczącej naboru oraz członków Zarządu
WEJŚCIE	Lokalna Strategia Rozwoju, obowiązujące akty prawne dotyczące Leader PROW, personel biura LGD, sprzęt biurowy

KROK	**CZYNNOŚCI**	**OSOBA ODPOWIEDZ.**	**ZAPISY**
1	Ustalenie przez LGD wspólnie z IW treści informacji o możliwości składania wniosków w Biurze LGD	Prezes Zarządu	Treść informacji o możliwości składania wniosków
2	Ogłoszenie w porozumieniu z IW terminu naboru wniosków o dofinansowanie operacji, zawierającego zasady składania wniosków	Prezes Zarządu	Informacja o naborze wniosków
3	Przyjmowanie wniosków o dofinansowanie operacji dla danego działania osi 4 Leader	Pracownik	Propozycje wniosków: oryginał, kopia oraz

		Biura	potwierdzenie przyjęcia wniosku
4	Zestawienie złożonych wniosków w zbiorczą listę wniosków o dofinansowanie operacji dla poszczególnych działań Leader	Pracownik Biura	Zbiorcze listy złożonych wniosków

WYJŚCIE	Zbiorcza lista wniosków do dofinansowania
DOKUMENTY ZWIĄZANE Z PROCEDURĄ	Regulamin Biura Regulamin Zarządu Regulamin Rady
SPRAWDZIŁ Kierownik Biura	ZATWIERDZIŁ Prezes Zarządu
Data:	Data:

Ogólna procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR – wersja graficzna:

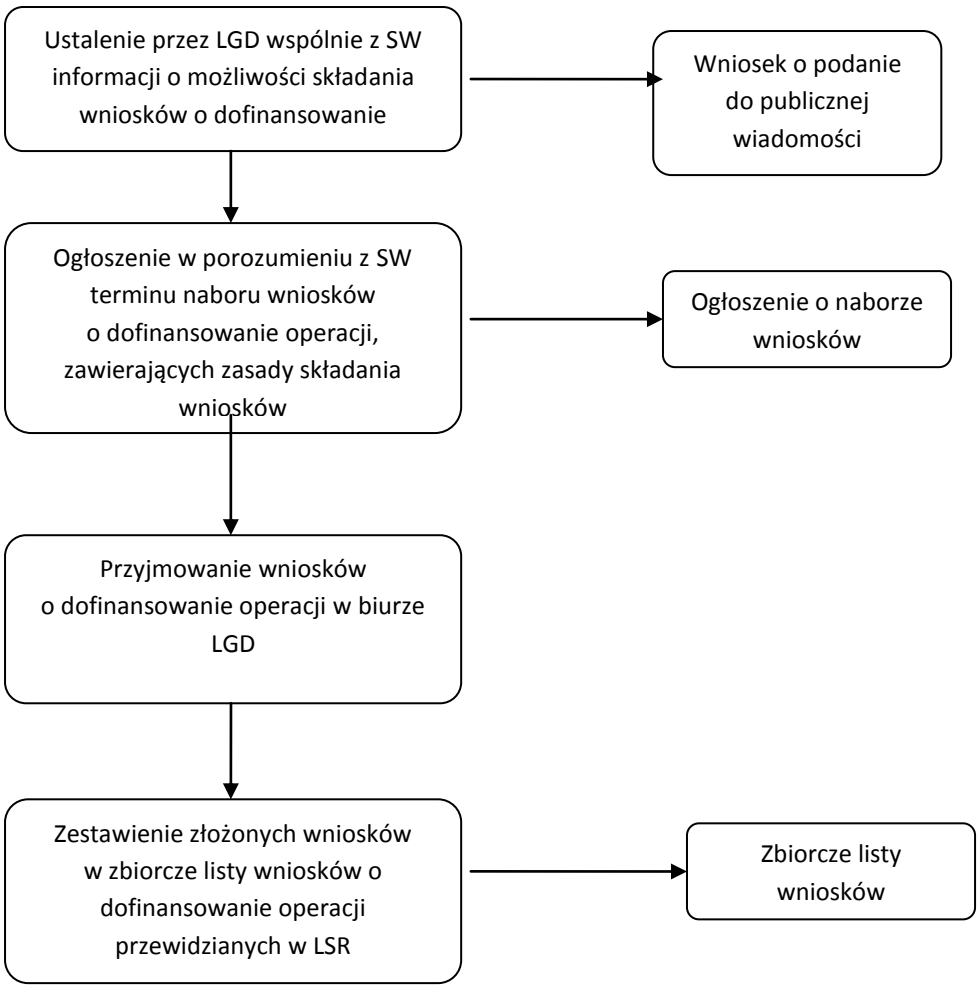

9.2 Procedura wyboru operacji

1. Rada dokonuje wyboru operacji w terminie do 17 dni od dnia zakończenia składania wniosków na posiedzeniu Rady zwołanym zgodnie z regulaminem Rady, spośród wniosków które:
   - zostały złożone w miejscu i terminie wskazanym w ogłoszeniu o naborze
   - są zgodne z zakresem tematycznym jeśli został on wskazany w ogłoszeniu o naborze
2. Członkowie Rady w okresie 7 dni przed posiedzeniem Rady otrzymują z Biura dokumenty w formie kopii w wersji elektronicznej, drukowanej lub mogą mieć udostępnione do wglądu w Biurze LGD,
3. Poprzez zabezpieczenie danych poufnych zawartych we wniosku członkowie Rady dokonują w dniu posiedzenia Rady:
   1) złożenie oświadczeń przez członków Rady, że zobowiązują się do zachowania w tajemnicy i zaufaniu informacji objętych wnioskami oraz że zobowiązują się do bezstronnej oceny,
   2) oświadczenie, że oceniającego nie łączą interesy z wnioskodawcą (procedura wyłączenia członka Rady w przypadku zaistnienia sytuacji, która może wywoływać wątpliwość co do jego bezstronności – w Regulaminie Rady),
4. Głosowanie odbywa się zgodnie z Regulaminem Rady. Głosowanie może odbywać się przez podniesienie ręki na wezwanie Przewodniczącego Rady lub za pomocą kart oceny

zgodności operacji z LSR oraz za pomocą kart oceny operacji według kryteriów lokalnych przyjętych przez Stowarzyszenie. Wybór sposobu głosowania zależy od Rady.

5. Uchwały podjęte przez Radę Przewodniczący przekazuje Zarządowi niezwłocznie po uchwaleniu,
6. Niezwłocznie po dokonaniu oceny operacji pod względem zgodności z LSR oraz spełnienia kryteriów wyboru, **lecz nie później niż 21 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy:**
   1) Zarząd sporządza listę ocenionych operacji zawierającą:
      a) Operacje niezgodne z LSR,
      b) Operacje zgodne z LSR,

   Operacje o których mowa w ppkt 1b) uwzględnione są w liście ocenionych operacji w kolejności ustalonej wg liczby uzyskanych punktów w ramach oceny operacji pod względem zgodności z LSR oraz spełnieniu kryteriów wyboru, a w roku którym po raz ostatni zostanie podana do publicznej wiadomości informacja o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy wraz ze wskazaniem operacji, które mieszczą się w ramach limitu dostępnych środków.

   2) LGD przekazuje wnioskodawcom listę ocenionych operacji, informując ich na piśmie o:
   - zgodności lub niezgodności operacji z LSR – wskazując przyczyny niezgodności,
   - liczbie uzyskanych punktów lub miejscu na liście,
   - możliwości złożenia odwołania od wyników tej oceny zgodnie z procedurą określoną w LSR.
7. W terminie 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy:

   1) LGD sporządza listę wniosków, uwzględniając wyniki oceny dokonanej na skutek złożonych odwołań, które:

   a) zostały wybrane ustalając ich kolejność wg liczby uzyskanych punktów projektów, a w roku którym po raz ostatni zostanie podana do publicznej wiadomości informacja o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy wraz ze wskazaniem operacji, które mieszczą się w ramach limitu dostępnych środków.

   LGD wybiera operacje, które mieszczą się w limicie dostępnych na dany konkurs środków, a w ostatnim naborze wybiera operacje, które mieszczą się w 120 % limitu środków.

   b) nie zostały wybrane

   Lista ta dodatkowo zawiera informacje:
   - wskazanie operacji, które mieszczą się w ramach limitu środków,
   - wskazanie operacji zgodnych z LSR,
   - wskazanie operacji niezgodnych z LSR
   - wskazanie operacji które nie zostały złożone w miejscu i terminie, o którym mowa w Informacji/ogłoszeniu o możliwości składania wniosków.

   2) LGD informuje na piśmie wnioskodawcę o:
   - wybraniu operacji do realizacji, albo nie wybraniu wskazując przyczynę niewybrania,
   - liczbie uzyskanych punktów lub miejscu na liście operacji które zostały wybrane, a w roku którym po raz ostatni zostanie podana do publicznej wiadomości informacja o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy wraz ze wskazaniem operacji, które mieszczą się w ramach limitu dostępnych środków.
   - w przypadku operacji z zakresu „Odnowy wsi”, „Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw” LGD informuje wnioskodawcę, którego operacja nie została wybrana o możliwości złożenia wniosku o przyznanie pomocy bezpośrednio do podmiotu wdrażającego.

3) LGD publikuje na stronie www listę operacji wybranych oraz przekazuje właściwemu podmiotowi wdrażającemu:
a) wnioski o przyznanie pomocy, które nie wpłynęły w terminie wraz z ich listą,
b) wnioski o przyznanie pomocy, w których nie wskazano adresu Wnioskodawcy i nie można ustalić tego adresu wraz z ich listą,
c) wnioski o przyznanie pomocy, które zostały wybrane do finansowania w ramach LSR wraz z uchwałami,
d) listę wniosków o przyznanie pomocy wybranych do dofinansowania w ramach LSR (wraz z uchwałą w przypadku gdy lista została przyjęta w formie uchwały), na której wnioski zostały zamieszczone w kolejności według liczby uzyskanych punktów,
e) wnioski o przyznanie pomocy, które nie zostały wybrane do finansowania w ramach LSR wraz z uchwałami,
f) listę wniosków o przyznanie pomocy niewybranych do dofinansowania w ramach LSR (wraz z uchwałą w przypadku gdy lista została przyjęta w formie uchwały),
g) wnioski o przyznanie pomocy niezgodne z LSR wraz z uchwałami,
h) listę wniosków o przyznanie pomocy niezgodnych z LSR.
7.1. W przypadku gdy nabór dotyczy operacji z zakresu „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” wszystkie listy (wyłącznie listy) o których mowa w pkt. 7 przekazywane są dodatkowo do wiadomości właściwego SW.
7.2. Uchwały i listy, o których mowa w pkt.7 zawierają w szczególności:
1) tytuł operacji określony we wniosku o przyznanie pomocy dla operacji z zakresu „Odnowa i rozwój wsi”, „Małych projektów” lub w ekonomicznym planie operacji dla operacji z zakresu „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”
2) indywidualne oznaczenie sprawy nadane każdemu wnioskowi przez LGD, wpisane na wniosku o przyznanie pomocy w polu „Potwierdzenie przyjęcia przez LGD” wraz z data i godziną przyjęcia wniosku.
3) lokalizację operacji
4) numer identyfikacyjny wnioskodawcy nadany zgodnie z ustawa z dnia 18 grudnia 2003 roku o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, podany we wniosku o przyznanie pomocy
5) NIP wnioskodawcy
7.3. Właściwymi podmiotami wdrażającymi są:
1) SW właściwy ze względu na miejsce realizacji operacji, w przypadku naboru w zakresie „Odnowy wsi”
2) SW właściwy ze względu na siedzibę LGD, w przypadku naboru w zakresie „Małych projektów”
3) oddział regionalny ARiMR właściwy ze względu na miejsce realizacji operacji, tj. oddział, którego zasięg działania obejmuje miejsce realizacji inwestycji, zgodnie z informacjami podanymi we wniosku o przyznanie pomocy w punkcie „Lokalizacja operacji (miejsce realizacji inwestycji)”, w przypadku naboru w zakresie operacji „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

8. Właściwa instytucja wdrążająca dokonuje oceny formalnej wniosku o dofinansowanie operacji zgodnie z obowiązującą procedurą i podstawami prawnymi, o których mowa w instrukcji wypełniania wniosku.

1) Ocena zgodności operacji z Lokalną Strategią Rozwoju

1. Procedura oceny zgodności operacji z LSR polega na dokonaniu oceny zgodności celów i zakresu operacji z celami ogólnymi, szczegółowymi i przedsięwzięciami zapisanymi w LSR.

2. Ocena zgodności z LSR jest dokonywana indywidualnie przez członków Rady (na podstawie instrukcji) poprzez wypełnienie imiennej karty oceny zgodności.

3. W karcie oceny zgodności operacji z LSR, członkowie Rady odpowiadają na pytania:
   1) czy operacja spełnia warunki uzyskania wsparcia w ramach LSR?
   2) czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów ogólnych LSR?
   3) czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR?
   4) czy realizacja operacji jest zgodna z przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR?

4. Uznanie operacji za zgodną z LSR skutkuje przekazaniem operacji do dalszej oceny według lokalnych kryteriów wyboru.

5. Operacja, która nie zostanie uznana za zgodną z LSR nie podlega dalszej ocenie.

6. Operacja zostanie uznana za zgodną z LSR jeżeli będzie zgodna z:
   1) warunkami uzyskania wsparcia w ramach LSR
   2) co najmniej jednym celem ogólnym,
   3) co najmniej jednym celem szczegółowym,
   4) co najmniej jednym przedsięwzięciem zapisanym w LSR.

7. Do dalszej oceny na podstawie lokalnych kryteriów wyboru zostaną przekazane operacje uznane przez Radę za zgodne z LSR - bezwzględną większością głosów, zgodnie z Regulaminem Rady.

8. Załącznikiem do niniejszej procedury jest karta oceny zgodności operacji z LSR.

2) Ocena operacji na podstawie lokalnych kryteriów wyboru

1. Procedura oceny operacji na podstawie lokalnych kryteriów wyboru polega na dokonaniu oceny operacji zakwalifikowanych wcześniej, jako zgodnych z LSR, na podstawie lokalnych kryteriów wyboru operacji.

2. Zasadniczym celem tej procedury jest wybór operacji, które w największym stopniu mogą realizować założenia LSR.

2. Ocena dokonywana jest indywidualnie przez członków Rady na imiennych kartach oceny operacji według lokalnych kryteriów wyboru. Miejsce operacji na liście rankingowej określa średnia arytmetyczna wszystkich indywidualnych ocen.

3) Lokalne Kryteria Wyboru

Stowarzyszenie LGD, jako instytucja finansująca rozwój lokalny decyduje o przyjęciu odpowiedniego zestawu kryteriów. Ze względu na zróżnicowany charakter operacji, które będą rozpatrywane i oceniane przez Radę, zaleca się stosowanie odmiennych zestawów kryteriów do różnych operacji.

Lokalne Kryteria Wyboru „Małych projektów"

L.p	Kryteria	Opis	Punkty
1.	**Zaangażowanie i współpraca społeczności i podmiotów lokalnych w realizacji operacji.**	Preferuje operacje angażujące mieszkańców i podmioty z obszaru realizacji operacji i operacje powiązane z innymi projektami (operacjami lub programami) realizowanymi lub planowanymi do realizacji na obszarze LGD	3– angażuje grupę mieszkańców, podmiot i współpracuje z innymi projektami/operacjami/programami 2 – angażuje grupę mieszkańców i podmiot 1 – angażuje grupę mieszkańców 0 – nie angażuje
2	**Zasięg oddziaływania operacji**	Preferuje operacje mające wpływ na więcej niż jedną miejscowość oraz premiuje projekty społecznie użyteczne odpowiadające na zdiagnozowane potrzeby lub bariery lokalne	3– wpływa na cały obszar LSR 2 – wpływa na gminę 1- wpływa na więcej niż 1 miejscowość premia punktowa 1 pkt za społeczną użytecznośc projektu 0 – wpływa na 1 miejscowość
3.	**Trwałość operacji po zakończeniu**	Preferuje operacje, w których działania będą kontynuowane po zakończeniu finansowania z Leader PROW	1- operacje zapewnia kontynuację 0 – operacja nie zapewnia kontynuacji
4.	**Wykorzystanie lokalnych zasobów**	Preferowane są operacje, które w pełni wykorzystują lokalne zasoby	1- zasoby przyrodnicze 1- zasoby historyczno - kulturowe 1- aktywność społeczna lub gospodarcza 0- brak wykorzystania zasobów
5.	**Jakość projektu**	- spójność celów i działań tj. proponowane działania sa racjonalne i doprowadza do realizacji wyznaczonych celów - racjonalność budżetu, budżet zawiera koszty niezbędne do realizacji operacji -efektywność kosztowa, budzet sporządzony jest w oparciu o zasade uzyskiwania optymalnych efektów z poniesionych nakładów.	1 pkt. 1pkt. 1 pkt.

6.	**Innowacyjność operacji**	Preferuje operacje inowacyjne w zakresie procesu, produktu, zastosowanie nowych metod, lub surowców na obszarze	0 - operacja nie jest innowacyjna 1- operacja innowacyjna na poziomie obszaru LGD 2- operacja innowacyjna na poziomie województwa 3- operacja innowacyjna ponad poziom województwa
7.	**Konsultacje merytoryczne na etapie przygotowania wniosku z pracownikiem biura LGD**	Konsultacje merytoryczne są gwarancją prawidłowego przygotowania wniosku co bezpośrednio wpływa na efektywność i skuteczność wdrażania celów LSR, a także skrócenie czasu procedowania wniosku przez Instytucje Wdrażającą. Dodatkowo w naborach objętych dodatkową pulą środków niezbędne będzie wprowadzenie innowacyjnych metod działania przewidzianych w rozszerzonych LSR, doradztwo merytoryczne obejmować będzie także te kwestie.	3- beneficjent korzystał z doradztwa pracownika biura LGD podczas przygotowywania wniosku o dofinansowanie operacji i otrzymał zaświadczenie.
Max ilość punktów, którą operacje może otrzymać w trakcie oceny 19 pkt. Wymagania minimum, aby operacja mogła być wybrana do dofinansowania: otrzymanie minimum 30% sumy możliwych do uzyskania punktów w ocenie wg lokalnych kryteriów wyboru, w tym minimum 30% sumy możliwych do uzyskania punktów za kryterium: „JAKOŚĆ PROJEKTU" Stan faktyczny lub zobowiązanie do wypełnienia kryterium musi być w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości opisane we wniosku o dofinansowanie lub w wymaganym załączniku jeśli zostanie opublikowany jako obowiązujący w ogłoszeniu dot. danego naboru.			

Lokalne Kryteria Wyboru „Odnowy i rozwój wsi"

L.p	Kryteria	Opis	Punkty
1.	**Doświadczenie wnioskodawcy**	Preferuje się wnioskodawców, którzy zrealizowali projekty ze środków UE lub krajowych	2 – wnioskodawca zrealizował więcej niż 1 projekt 1- wnioskodawca zrealizował min. 1 projekt 0- nie zrealizował
2.	**Zasięg oddziaływania operacji**	Preferuje się operacje o oddziaływaniu szerszym niż 1 miejscowość	3– wpływa na cały obszar LSR 2 – wpływa na gminę 1- wpływa na więcej niż 1 miejscowość 0 – wpływa na 1 miejscowość
3.	**Trwałość operacji**	Preferuje się operacje zapewniające trwałe wykorzystanie po zakończeniu inwestycji	1 – operacja trwała 0 – operacja nie zapewnia trwałości
4.	**Wysokość wnioskowanej pomocy**	Preferuje się operacje, których wnioskowana kwota pomocy nie przekracza średniej kwoty pomocy	0 - przekracza 1 – nie przekracza
5.	**Innowacyjność operacji**	Preferuje operacje inowacyjne w zakresie procesu, produktu, zastosowanie nowych metod, lub surowców na obszarze	0 - operacja nie jest innowacyjna 1- operacja innowacyjna na

			poziomie obszaru LGD 2- operacja innowacyjna na poziomie województwa 3- operacja innowacyjna ponad poziom województwa
6.	**Konsultacje merytoryczne na etapie przygotowania wniosku z pracownikiem biura LGD**	Konsultacje merytoryczne są gwarancją prawidłowego przygotowania wniosku co bezpośrednio wpływa na efektywność i skuteczność wdrażania celów LSR, a także skrócenie czasu procedowania wniosku przez Instytucje Wdrażającą. Dodatkowo w naborach objętych dodatkową pulą środków niezbędne będzie wprowadzenie innowacyjnych metod działania przewidzianych w rozszerzonych LSR, doradztwo merytoryczne obejmować będzie także te kwestie.	3- beneficjent korzystał z doradztwa pracownika biura LGD podczas przygotowywania wniosku o dofinansowanie operacji i otrzymał zaświadczenie.
Max ilość punktów, którą operacje może otrzymać w trakcie oceny 13 pkt. Wymagania minimum, aby operacja mogła być wybrana do dofinansowania: otrzymanie minimum 30% sumy możliwych do uzyskania punktów w ocenie wg lokalnych kryteriów wyboru. Stan faktyczny lub zobowiązanie do wypełnienia kryterium musi być w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości opisane we wniosku o dofinansowanie lub w wymaganym załączniku jeśli zostanie opublikowany jako obowiązujący w ogłoszeniu dot. danego naboru.			

Lokalne Kryteria Wyboru „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

Lp	Kryteria	Opis	Punkty
1.	**Zasięg oddziaływania operacji**	Preferuje operacje o oddziaływaniu szerszym	3– wpływa na cały obszar LSR 2 – wpływa na gminę 1- wpływa na więcej niż 1 miejscowość 0 – wpływa na 1 miejscowość
2.	**Jakość projektu**	- spójność celów i działań tj. proponowane działania sa racjonalne i doprowadza do realizacji wyznaczonych celów - racjonalność budżetu, budżet zawiera koszty niezbędne do realizacji operacji -efektywność kosztowa, budzet sporządzony jest w oparciu o zasade uzyskiwania optymalnych efektów z poniesionych nakładów.	1 pkt. 1pkt. 1 pkt.
3.	**Realizacja celów LSR-u**	Preferuje operacje realizujące kilka celów szczegółowych LSR- u	3 – 3 cele szczegółowe 2 -2 cele szczegółowe 1 – 1 cel szczegółowy
4.	**Wielkość gospodarstwa wnioskodawcy**	Preferuje wnioskodawców posiadających oraz dzierżawiących gospodarstwa do 15 ha fizycznych (kryterium weryfikowane na podstawie oświadczenia wnioskodawcy)	2 – gospodarstwo od 1 do 15 ha 1 gospodarstwo < 15 do 50 ha 0 –gospodarstwo

			powyżej 50 ha
5.	**Wysokość wnioskowanej pomocy**	Preferuje się operacje, których wnioskowana kwota pomocy nie przekracza średniej kwoty pomocy	0 - przekracza 1 – nie przekracza
6.	**Innowacyjność operacji**	Preferuje operacje inowacyjne w zakresie procesu, produktu, zastosowanie nowych metod, lub surowców na obszarze	0 - operacja nie jest innowacyjna 1- operacja innowacyjna na poziomie obszaru LGD 2- operacja innowacyjna na poziomie województwa 3- operacja innowacyjna ponad poziom województwa
7.	**Konsultacje merytoryczne na etapie przygotowania wniosku z pracownikiem biura LGD**	Konsultacje merytoryczne są gwarancją prawidłowego przygotowania wniosku co bezpośrednio wpływa na efektywność i skuteczność wdrażania celów LSR, a także skrócenie czasu procedowania wniosku przez Instytucje Wdrażającą. Dodatkowo w naborach objętych dodatkową pulą środków niezbędne będzie wprowadzenie innowacyjnych metod działania przewidzianych w rozszerzonych LSR, doradztwo merytoryczne obejmować będzie także te kwestie.	3- beneficjent korzystał z doradztwa pracownika biura LGD podczas przygotowywania wniosku o dofinansowanie operacji i otrzymał zaświadczenie.
Max ilość punktów, którą operacje może otrzymać w trakcie oceny 18 pkt. Wymagania minimum, aby operacja mogła być wybrana do dofinansowania: otrzymanie minimum 30% sumy możliwych do uzyskania punktów w ocenie wg lokalnych kryteriów wyboru, w tym minimum 30% sumy możliwych do uzyskania punktów za kryterium: „JAKOŚĆ PROJEKTU” Stan faktyczny lub zobowiązanie do wypełnienia kryterium musi być w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości opisane we wniosku o dofinansowanie lub w wymaganym załączniku jeśli zostanie opublikowany jako obowiązujący w ogłoszeniu dot. danego naboru.			

Lokalne Kryteria Wyboru „Tworzenie i rozwój mikroprzesiębiorstw”

Lp	Kryteria	Opis	Punkty
1.	**Zasięg oddziaływania operacji**	Preferuje operacje o oddziaływaniu szerszym	3– wpływa na cały obszar LSR 2 – wpływa na gminę 1- wpływa na więcej niż 1 miejscowość 0 – wpływa na 1 miejscowość
2.	**Jakość projektu**	- spójność celów i działań tj. proponowane działania sa racjonalne i doprowadza do realizacji wyznaczonych celów - racjonalność budżetu, budżet zawiera koszty niezbędne do realizacji operacji -efektywność kosztowa, budzet sporządzony jest w oparciu o zasade uzyskiwania optymalnych efektów z poniesionych	1 pkt. 1pkt.

		nakładów.	1 pkt.
3.	**Realizacja celów LSR**	Preferuje operacje realizujące kilka celów szczegółowych LSR- u	3 – 3 cele szczegółowe 2 -2 cele szczegółowe 1 – 1 cel szczegółowy
4.	**Długość powadzonej działalności gospodarczej**	Preferuje wnioskodawców rozpoczynających działalność gospodarzą	3- zaczyna działalność 2- działa do 1 roku 1 – działa powyżej 1 roku
5.	**Wysokość wnioskowanej pomocy**	Preferuje się operacje, których wnioskowana kwota pomocy nie przekracza średniej kwoty pomocy	0 - przekracza 1 – nie przekracza
6.	**Innowacyjność operacji**	Preferuje operacje inowacyjne w zakresie procesu, produktu, zastosowanie nowych metod, lub surowców na obszarze	0 - operacja nie jest innowacyjna 1- operacja innowacyjna na poziomie obszaru LGD 2- operacja innowacyjna na poziomie województwa 3- operacja innowacyjna ponad poziom województwa
7.	**Konsultacje merytoryczne na etapie przygotowania wniosku z pracownikiem biura LGD**	Konsultacje merytoryczne są gwarancją prawidłowego przygotowania wniosku co bezpośrednio wpływa na efektywność i skuteczność wdrażania celów LSR, a także skrócenie czasu procedowania wniosku przez Instytucje Wdrażającą. Dodatkowo w naborach objętych dodatkową pulą środków niezbędne będzie wprowadzenie innowacyjnych metod działania przewidzianych w rozszerzonych LSR, doradztwo merytoryczne obejmować będzie także te kwestie.	3- beneficjent korzystał z doradztwa pracownika biura LGD podczas przygotowywania wniosku o dofinansowanie operacji i otrzymał zaświadczenie.
Max ilość punktów, którą operacje może otrzymać w trakcie oceny 19 pkt. **Wymagania minimum, aby operacja mogła być wybrana do dofinansowania: otrzymanie minimum 30% sumy możliwych do uzyskania punktów w ocenie wg lokalnych kryteriów wyboru, w tym minimum 30% sumy możliwych do uzyskania punktów za kryterium: „JAKOŚĆ PROJEKTU”** **Stan faktyczny lub zobowiązanie do wypełnienia kryterium musi być w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości opisane we wniosku o dofinansowanie lub w wymaganym załączniku jeśli zostanie opublikowany jako obowiązujący w ogłoszeniu dot. danego naboru.**			

Ogólna procedura wyboru operacji – wersja tabelaryczna:

(miejsce na pieczątkę)	**OGÓLNA PROCEDURA WYBORU OPERACJI do dofinansowania w ramach wdrażania LSR**
CEL PROCEDURY	Przejrzyste przeprowadzenie procesu wyboru operacji do dofinansowania

	przez LGD w ramach posiadanego budżetu na realizację LSR		
ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PROCEDURĘ	Przewodniczący Rady		
ZAKRES STOSOWANIA	Dotyczy pracowników biura LGD biorących udział w organizacji procesu wyboru operacji, członków Rady, członków Zarządu		
WEJŚCIE	Złożone operacje do dofinansowania, obowiązujące akty prawne dotyczące Leader PROW, Lokalna Strategia Rozwoju, personel biura, sprzęt biurowy		
KROK	**CZYNNOŚĆ**	**OSOBA ODPOWIEDZIALNA**	**ZAPISY**
1	Zapoznanie się przez członków Rady ze złożonymi wnioskami	Kierownik Biura	Zbiorcza lista złożonych wniosków, strony WWW. beneficjentów
2	Ocena wniosków o dofinansowanie projektów pod kątem zgodności z LSR	Przewodn. Rady	Lista wniosków zgodnych z LSR. Lista wniosków niezgodnych z LSR wraz z uchwałami.
3	Ocena wniosków o dofinansowanie projektów według lokalnych kryteriów wyboru	Przewodn. Rady	Uchwały Rady do każdej operacji. Lista wniosków ocenionych w kolejności wg uzyskanej liczby punktów.
4	Przekazanie list wniosków oraz informacji o wynikach oceny i o możliwości odwołania wnioskodawcom	Biuro Zarządu	
WYJŚCIE	Lista rankingowa operacji wybranych do dofinansowania Lista wniosków nie wybranych do dofinansowania Uchwały Rady do operacji wybranych do dofinansowania		
DOKUMENTY ZWIĄZANE Z PROCEDURĄ	Regulamin Rady Regulamin Zarządu Regulamin Biura		
SPRAWDZIŁ: Kierownik Biura		ZATWIERDZIŁ: Przewodniczący Rady	
Data:		Data:	

Ogólna procedura wyboru operacji do dofinansowania – wersja graficzna:

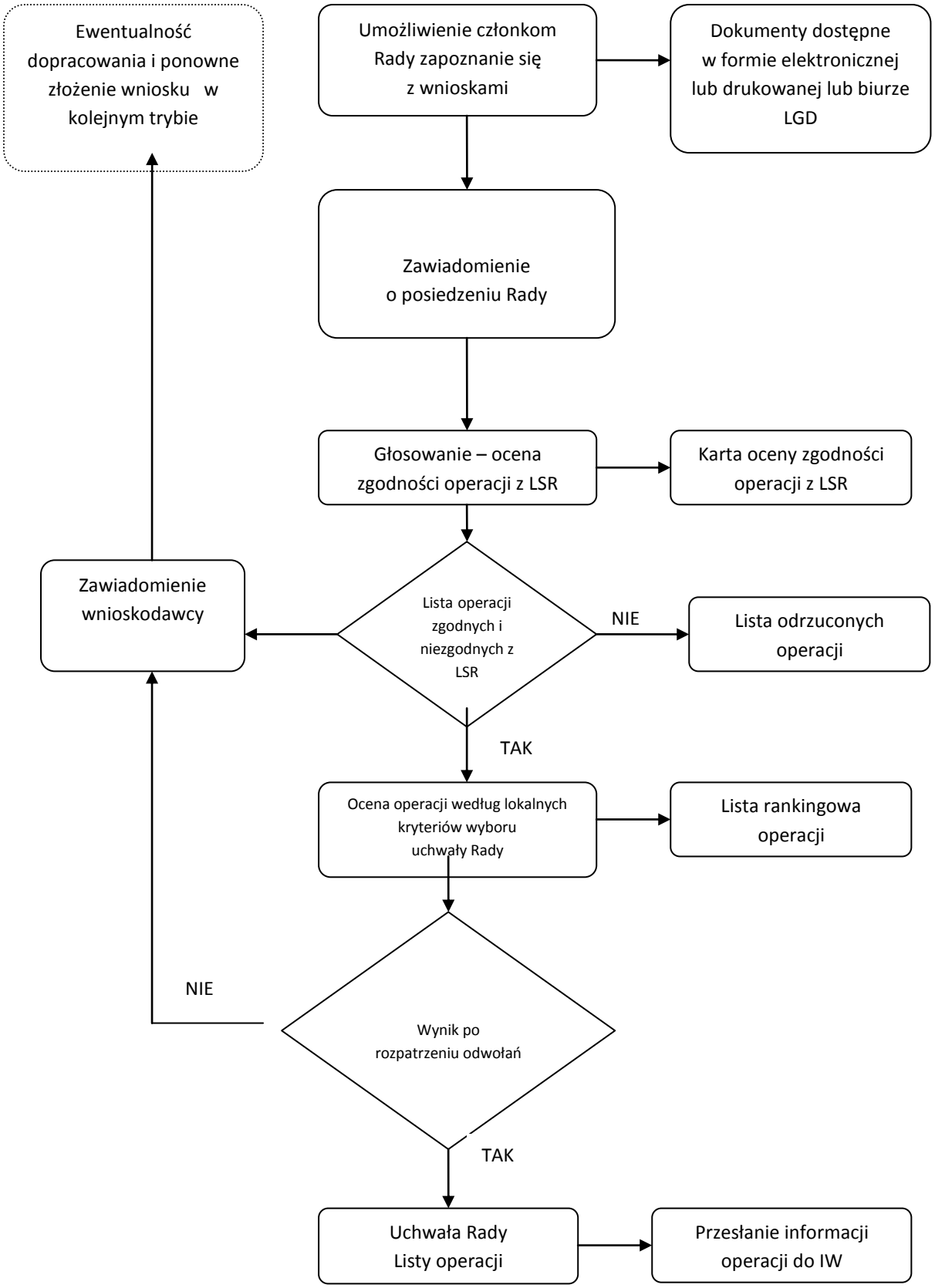
Ewentualność dopracowania i ponowne złożenie wniosku w kolejnym trybie
Umożliwienie członkom Rady zapoznanie się z wnioskami
Dokumenty dostępne w formie elektronicznej lub drukowanej lub biurze LGD
Zawiadomienie o posiedzeniu Rady
Głosowanie – ocena zgodności operacji z LSR
Karta oceny zgodności operacji z LSR
Zawiadomienie wnioskodawcy
Lista operacji zgodnych i niezgodnych z LSR
NIE
Lista odrzuconych operacji
TAK
Ocena operacji według lokalnych kryteriów wyboru uchwały Rady
Lista rankingowa operacji
NIE
Wynik po rozpatrzeniu odwołań
TAK
Uchwała Rady Listy operacji
Przesłanie informacji operacji do IW

9.3. Procedura zmiany Lokalnych Kryteriów Wyboru

Rada LGD ma prawo do zmiany lokalnych kryteriów wyboru projektów. Może się to stać w ramach aktualizacji LSR-u.
Uprawnieni do wystąpienia o zmianę lokalnych kryteriów wyboru są wszyscy członkowie Rady. Zgłaszają pisemną propozycję zmian wraz ze szczegółowym uzasadnieniem.
Propozycje zmian są rozpatrywane i uchwalane na Walnym Zebraniu Członków.
W przypadku zmiany lokalnych kryteriów wyboru będą one obowiązywać dla konkursów ogłoszonych po dniu zatwierdzenia zmian.

Procedura zmiany Lokalnych Kryteriów Wyboru – wersja graficzna:

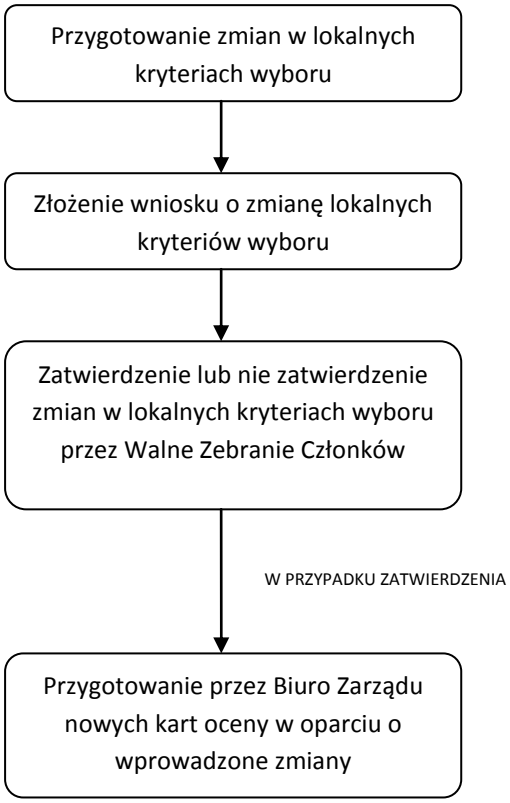

9.4. Procedura wyłączenia członka Rady od udziału w wyborze projektów

1. W razie zaistnienia okoliczności podważających bezstronność członka Rady w procesie oceny wprowadza się niniejszą procedurę.
2. Niniejsza procedura ma także za zadanie zapobieganie sytuacjom, w których członkowie Rady ocenialiby operacje złożone przez wnioskodawców, z którymi są w pewnych formalnych lub nieformalnych zależnościach, uzasadniających wątpliwość co do bezstronności w procesie oceny i wyboru.
3. Członkowie Rady każdorazowo przed posiedzeniem Rady poświęconemu ocenie operacji będą proszeni o wypełnienie **deklaracji bezstronności i poufności** według wzoru załączonego do LSR. Deklaracje wypełniane będą indywidualnie i z uwzględnieniem każdej operacji odrębnie.
4. W deklaracji bezstronności i poufności zawarte jest również oświadczenie członka Rady o zobowiązaniu do zachowania w tajemnicy wszystkich informacji i treści dokumentów dostępnych przy dokonywaniu oceny i wyboru.
5. Zapis o wyłączaniu członka Rady od głosowania znajduje się w § 27 Regulaminu Rady.

9.5. Procedura odwoławcza od decyzji Rady

1. Każdy wnioskodawca ma prawo do odwołania się od decyzji Rady.
2. Odwołanie ma postać wniosku do Zarządu Stowarzyszenia o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji, według wzoru udostępnionego przez Biuro Zarządu.
3. Biuro Zarządu informuje wnioskodawcę o zgodności lub niezgodności operacji z LSR oraz o uzyskanej liczbie punktów lub miejscu na liście rankingowej w terminie 21 dni od dnia zakończenia naboru wniosków poprzez opublikowanie wyników naboru na stronie internetowej LGD oraz pisemnie za pośrednictwem Poczty Polskiej. Wnioskodawcy przysługuje prawo złożenia odwołania w terminie 7 dni od opublikowania wyników oceny na stronie internetowej LGD. Termin uważa się za zachowany w przypadku doręczenie przed jego upływem odwołania do biura LGD. W tym samym terminie wnioskodawcy przysługuje prawo wglądu do protokołu oceny w siedzibie Biura Zarządu.
4. Odwołanie polega na ponownym rozpatrzeniu przez Radę wniosku o dofinansowanie operacji na najbliższym posiedzeniu Rady.
5. Wniosek o ponowne rozpatrzenie operacji pozostaje bez rozpatrzenia w przypadku, gdy:
    1) został wniesiony po upływie terminu określonego w pkt 3,
    2) został wniesiony przez nieuprawniony podmiot, tzn nie będący wnioskodawcą, którego wniosek o dofinansowanie operacji podlegał ocenie,
    3) nie zawierał pisemnego uzasadnienia lub innych danych wymaganych we wniosku o ponowne rozpatrzenie.
6. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji musi zostać szczegółowo uzasadniony.
7. W momencie ponownego rozpatrywania wniosku o dofinansowanie operacji, członkowie Rady rozpatrują wniosek na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę.
8. Wniosek o dofinansowanie operacji, który w wyniku ponownego rozpatrzenia uzyskał liczbę punktów kwalifikujących go do objęcia dofinansowaniem w danym naborze, zyskuje prawo dofinansowania. Ten fakt może spowodować zmianę kolejności wniosków na liście rankingowej.

9. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie konkretnej operacji może zostać złożony tylko jeden raz.
10. O wynikach ponownego rozpatrzenia wniosku wnioskodawca zostaje poinformowany w terminie 45 dni od dnia zakończenia naboru wniosków w przedmiotowym konkursie.
11. Ponowna decyzja Rady jest ostateczna i nie przysługuje od niej odwołanie.

*UWAGA Wg interpretacji Ministerstwa rolnictwa termin „bezpośrednio” oznacza „osobiście”

10. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji

Na realizację Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich – Osi 4 Leader, LGD Lider A4 dysponuje kwotą 7 851 252,00 zł. Wielkość tej kwoty wynika z iloczynu liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na dzień 31 grudnia 2006 r. na obszarze objętym LSR oraz odpowiedniej kwoty, przyporządkowanej do danego działania.

Tabela 13 Podział środków pomiędzy komponenty na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.

Kod komponentu wg PROW 2007-2013	Nazwa komponentu	Kwota alokacji w PLN.	Liczba mieszkańców	Budżet LGD w PLN
4.1/413	Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju	116	53 049	6 153 684
4.21	Wdrażanie projektów współpracy	3	53 049	159 147
4.31	Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności, aktywizacja	29	53 049	1 538 421
Razem		**148**	53 049	**7 851 252**
4.1/413	Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju – dodatkowe zadania			**1 950 000**
4.31	Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności, aktywizacja – koszty bieżace			**90 000**
			Razem	**9 891 252**

Podział środków z działania 4.1/413 – „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” dokonano zgodnie z wytycznymi tj. na poszczególne działanie „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi”, „Małe projekty” kwota alokacji nie może być mniejsza niż 10 % całej kwoty przeznaczonej na „Wdrażanie LSR”.

Tabela 14. Podział środków na działanie 4.1/413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju

Działania w Komponencie 4.1/ 413	Kwota w budżecie w PLN	%	Średnia wartość dotacji w PLN	Liczba operacji
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	970 000	12%	100 000	9
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	1 370 000	17%	80 588	17
Odnowa i rozwój wsi	3 687 274,29	45%	245 818	15
Małe projekty	2 076 409,71	26%	**32 958,88**	**63**
Razem	8 103 684	100,00	__	**104**

Na działanie biura LGD Lider A4 zgodnie z wytycznymi tj. nie więcej niż 15 % sumy środków na działania 4.1/413, 4.21, 4.31 przeznaczono 1 190 000 zł tj. 12,00 %. Na pozostałą część zadania tj. „Nabywanie umiejętności i aktywizacja” przeznaczono 438 421 zł.

Dla konstrukcji budżetu LGD przyjęto następujące założenia:

- średnia wartość dotacji dla działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” wyniesie 100 000 zł.
- średnia wartość dotacji dla działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” wyniesie 80 588 zł.
- średnia wartość dotacji dla działania „Odnowa i rozwój wsi wyniesie 245 818. zł.
- średnia wartość dotacji dla działania „Małe projekty” wyniesie 32 958,88. zł;

Kwoty całkowite w tabeli budżetowej stanowią sumę kwoty refundowanej i wkładu własnego zgodnego z rodzajem operacji – wg wytycznych PROW 2007-2013, tj.:

- maksymalnie 50% dofinansowania dla operacji „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” (czyli minimum 50% wkładu własnego beneficjenta);
- maksymalnie 50% dofinansowania dla operacji „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (czyli minimum 50% wkładu własnego beneficjenta);
- maksymalnie 80% dofinansowania dla operacji „Odnowa i rozwój wsi (czyli minimum 20% wkładu własnego beneficjenta);
- maksymalnie 80% dofinansowania dla operacji „Małe projekty” (czyli minimum 20% wkładu własnego beneficjenta);

Budżet LSR dla LGD Lider A4 został przygotowany w oparciu o założenie średnich wartości dotacji dla danego działania 4.1/4.13 czyli „Wdrażania LSR”

Tabela 15. Budżet LGD Lider A4 w każdym roku realizacji.

		Działania Osi 4 przeprowadzone przez LGD											
Rok	**Kategoria kosztu**	**413- Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju**					**421 Wdrażanie projektów Współpracy**			**431 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, w tym :**			**Razem oś 4**
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	**Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw**	**Odnowa i rozwój wsi**	**Małe projekty**	**Razem 413**	**Przygotowanie projektów współpracy**	**Realizacja Projektów współpracy**	**Razem 4.21**	**funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)**	**nabywanie umiejętności i aktywizacja**	**Razem 431**	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2009	całkowite	0,00	0,00	1 145 975,00	105 392,02	1 251 367,02	0,00	0,00	0,00	89 303,87	39 773,84	129 077,71	1 380 444,73
	kwalifikowane	0,00	0,00	1 145 975,00	105 392,02	1 251 367,02	0,00	0,00	0,00	89 303,87	39 773,84	129 077,71	1 380 444,73
	do refundacji	**0,00**	**0,00**	**916780,00**	**84 313,61**	**1 001 093,61**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**89 303,87**	**39 773,84**	**129 077,71**	**1 130 171,32**
2010	całkowite	0,00	306 701,00	1 121 725,00	391 053,31	1 819 729,31	0,00	0,00	0,00	174 970,80	67 713,86	242 684,66	2 122 350,35
	kwalifikowane	0,00	306 701,00	1 121 725,00	391 053,31	1 819 729,31	0,00	0,00	0,00	174 970,80	67 713,86	242 684,66	2 122 350,35
	do refundacji	**0,00**	**153 350,50**	**889 200,00**	**300 871,58**	**1 343 422,08**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**174 970,80**	**67 713,86**	**242 684,66**	**1 586 106,74**
2011	całkowite	800 000,00	291 905,44	0,00	266 595,02	1 358 500,46	0,00	0,00	0,00	168 983,37	34 819,82	203 803,19	1 562 303,65
	kwalifikowane	800 000,00	291 905,44	0,00	266 595,02	1 358 500,46	0,00	0,00	0,00	168 983,37	34 819,82	203 803,19	1 562 303,56
	do refundacji	**400 000,00**	**145 952,72**	**0,00**	**205 073,09**	**751 025,81**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**168 983,37**	**34 819,82**	**203 803,19**	**954 829,00**
2012	całkowite	940 000,00	590 707,18	676 717,20	424 313,88	2 631 738,26	12 370,00	108 630,00	121 000,00	176 273,07	70 280,71	246 553,78	2 999 292,04
	kwalifikowane	940 000,00	590 707,18	676 717,20	424 313,88	2 631 738,26	12 370,00	108 630,00	121 000,00	176 273,07	70 280,71	246 553,78	2 999 292,04
	do refundacji	**470 000,00**	**295 353,59**	**563 931,00**	**353 594,90**	**1 682 879,49**	**12 370,00**	**108 630,00**	**121 000,00**	**176 273,07**	**70 280,71**	**246 553,78**	**2 050 433,27**
2013	całkowite	200 000,00	1 550 686,38	1 580 835,94	1 359 067,83	4 960 590,15	0,00	38 147,00	38 147,00	238 129,30	96 065,70	334 225,00	5 332 962,15
	kwalifikowane	200 000,00	1 550 686,38	1 580 835,94	1 359 067,83	4 960 590,15	0,00	38 147,00	38 147,00	238 129,30	96 065,70	334 225,00	5 332 962,15
	do refundacji	**100 000,00**	**775 343,19**	**1 317 363,29**	**1 132 556,53**	**3 325 263,01**	**0,00**	**38 147,00**	**38 147,00**	**238 129,30**	**96 065,70**	**334 225,00**	**3 697 635,01**
2014	całkowite	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	238 129,31	80 720,69	318 850,00	318 850,00
	kwalifikowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	238 129,31	80 720,69	318 850,00	318 850,00
	do refundacji	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**238 129,31**	**80 720,69**	**318 850,00**	**318 850,00**
2015	całkowite	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	104 210,28	49 016,36	153 226,64	153 226,64
	kwalifikowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	104 210,28	49 016,36	153 226,64	153 226,64
	do refundacji	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**104 210,28**	**49 016,36**	**153 226,64**	**153 226,64**
RAZEM 2008 – 2015	całkowite	1 940 000,00	2 740 000,00	4 525 253,14	2 546 422,06	11 751 925,20	12 370,00	146 777,00	159 147,00	1 190 000,00	438 421,98	1 628 421,00	13 539 493,20
	kwalifikowane	1 940 000,00	2 740 000,00	4 525 253,14	2 546 422,06	11 751 925,20	12 370,00	146 777,00	159 147,00	1 190 000,00	438 421,98	1 628 421,00	13 539 493,20
	do refundacji	**970 000,00**	**1 370 000,00**	**3 687 274,29**	**2 076 409,71**	**8 103 684,00**	**12 370,00**	**146 777,00**	**159 147,00**	**1 190 000,00**	**438 421,98**	**1 628 421,00**	**9 891 252,00**

Tabela 16 Tabela pomocnicza budżetu LSR

Cele ogólne	Przedsięwzięcia	Zakładana liczba operacji realizowanych w ramach przedsięwzięcia	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej (413)	Tworzenie i rozwój mikroprzed-siębiorstw (413)	Odnowa i rozwój wsi (413)	Małe projekty (413)	Razem wdrażanie LSR (4.1/413)	Wdrażanie projektów współpracy (4.21)	Funkcjonowanie LGD (koszty biurowe) i nabywanie umiejętności i aktywizacja (4.31)	Razem Oś 4
Poprawa jakości środowiska	Zrównoważony rozwój wsi w otoczeniu miasta	Minimalna liczba	1	1	4	9	**15**			
Wzrost dostępu do dóbr i usług na obszarze LGD	Wykorzystanie potencjału regionu w tworzeniu dóbr i usług	Minimalna liczba	7	15	3	19	**44**			
Rozwój aktywności i integracji społecznej mieszkańców	Stowarzyszenie LGD Lider A4 inkubatorem aktywności lokalnej i partnerstwa regionalnego	Minimalna liczba	**1**	1	4	31	**37**			
Rozwój aktywności i integracji społecznej mieszkańców	Przestrzeń publiczna dla integracji mieszkanców	Minimalna liczba	**0**	0	4	4	**8**			
Minimalna liczba operacji w ramach LSR			**9**	**17**	15	63	**104**	5	7	**116**
Wartość operacji w ramach LSR - ogółem			970 000	1 370 000	3 687 274,29	2 076 409,71	**8 103 684**	159 147	1 628 421	**9 891 252**

Harmonogram realizacji przedsięwzięć

	Okresy realizacji LSR (z dokładnością do pół roku)													
Przedsięwzięcia i typy operacji zgodnie z LSR	**2009 I**	**2009 II**	**2010 I**	**2010 II**	**2011 I**	**2011 II**	**2012 I**	**2012 II**	**2013 I**	**2013 II**	**2014 I**	**2014 II**	**2015 I**	**2015 II**
I Zrównoważony rozwój wsi w otoczeniu miasta														
II Wykorzystanie potencjału regionu w tworzeniu dóbr i usług														
III Stowarzyszenie LGD Lider A4 inkubatorem aktywności lokalnej i partnerstwa regionalnego IV Przestrzeń publiczna dla integracji mieszkanców														
Projekt Współpracy														
Bieżące funkcjonowanie LGD														

11. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSRu

▪ Przebieg tworzenia LSR

Lokalna Strategia Rozwoju dla LGD Stowarzyszenie Lider A4 powstała zgodnie ze standardami procesu planowania strategicznego czyli od etapu diagnozy poprzez analizę SWOT, uzgodnienie celów, działań i oczekiwanych rezultatów.

Prace nad dokumentem prowadzone były metodą uspołecznioną przy udziale przedstawicieli samorządów, organizacji, podmiotów gospodarczych i osób fizycznych. Grupa zaangażowana w proces została wyłoniona na podstawie analizy istotnych aktorów mających wpływ na rozwój lokalny oraz przedstawicieli opiniotwórczych środowisk i społeczności lokalnych.

W procesie opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju wzięli udział członkowie założyciele Lokalna Grupa Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina – Lider A4” oraz pracownicy Urzędów Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina.

Prace nad strategią prowadzone były metodą warsztatową – w sumie przeprowadzono cztery spotkania. Były to spotkania plenarne oraz w grupach roboczych prowadzone od etapu analizy i diagnozy obszaru do etapu przedsięwzięć i działań.

W opracowywaniu LSR wzięli udział członkowie Lokalnej Grupy Działania Lider A4 oraz pracownicy Urzędów Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina.

Lp.	Nazwisko, Imię	Instytucja
1.	Banach Maria	Gminne Centrum Kultury w Świętej Katarzynie
2.	Cierczek Artur	GCKIS Kobierzyce
3.	Dobosz Tomasz	Naczelnik OSP Żórawina
4.	Felsztyńska Katarzyna	Biuro ds. Funduszy Europejskich Urzędu Gminy Św. Katarzyna
5.	Fitek Jerzy	Wójt Gminy Święta Katarzyna
6.	Gracz Tomasz	UG Żórawina
7.	Grzelakowska Ewa	Urząd Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie
8.	Hańderek Piotr	Zw. Stow. Cicha Dolina
9.	Komarowska Bożena	Gminne Centrum Kultury Żórawina Al. Niepodległości
10.	Kopeć Antoni	Burmistrz Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie
11.	Litwin Agnieszka	Gmina Kąty Wrocławskie
12.	Łopatowski Stanisław	Urząd Gminy Święta Katarzyna
13.	Mach Maria	Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kątach Wrocławskich
14.	Martynow Andrzej	SPZOZ Św. Katarzyna
15.	Pacholik Ryszard	Wójt Gminy Kobierzyce
16.	Penczak Monika	Urząd Gminy Kobierzyce
17.	Prodeus Maria	Urząd Gminy Kobierzyce
18.	Rzońca Jerzy	"Rzońca" Okna Bielany Wrocławskie
19.	Salwa Grzegorz	Biuro ds. Funduszy Europejskich, Urzędu Gminy Św. Katarzyna
20.	Tadeusiak Grażyna	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
21.	Woźniak Jerzy	Przedsiębiorstwo Handlowo- Usługowe WIK
22	Zielonka Anna	UG Kobierzyce
23.	Żukowski Jan	Wójt Gminy Żórawina
24.	Żurawska Małgorzata	Sołtys wsi Gmina Kobierzyce

Przebieg prac nad Lokalną Strategią Rozwoju

Przygotowanie procesu	• Warsztat informacyjny o LSR i nowym okresie programowania • Rozpoczęcie zbierania informacji do diagnozy	Czerwic 2008
Opracowanie dokumentu strategii	• **Warsztaty plenarne i w grupach roboczych (3 spotkania)** - Identyfikacja problemów - Weryfikacja analizy SWOT - Wizja, cele, misja LGD - Cele, działania - Kryteria wyboru operacji, - Budżet	Czerwiec – Grudzień 2008

Zakończenie procesu	• Konsultacje ze społecznością lokalną • Walne Zebranie Stowarzyszenia	Grudzień 2008

Warsztaty prowadzone były metodami interaktywnymi, co pozwoliło na wymianę poglądów i wiedzy pomiędzy uczestnikami.
Spotkania gromadziły od 10 do 30 osób. Na podstawie zapisów z plansz, dyskusji pomiędzy uczestnikami i konsultacji ze społecznością lokalną powstała uzgodniona wersja robocza strategii.
W trakcie konsultacji podsumowującej tworzenie LSRu uczestnicy zgłosili dodatkowe uwagi, które zostały uwzględnione w dokumencie ostatecznym strategii.

▪ **Przebieg procesu konsultacji**

Proces konsultowania kierunków i działań LSRu rozpoczął się wspólnie z terminem prowadzenia warsztatów dotyczących LSR i trwał do grudnia 2008r.
Uczestnicy założyli, że będzie on prowadzony w sposób otwarty tak, aby środowiska lokalne zostały poformowane o działaniach Leader i mgły wnosić swoje pomysły do dokumentu.
1. W poszczególnych gminach informacje takie pozyskiwano w trakcie zebrań wiejskich, spotkań z sołtysami, posiedzeń Rad Gmin.
2. Każda gmin założyła punkt informacyjno – konsultacyjny w formie uruchomienia na swoich stronach internetowych zakładkę Lider, na której umieszczono informację o programie. Pracownicy informowali również osoby zainteresowane na miejscu w Urzędzie o zakresie i możliwościach pozyskiwania środków.
3. Zamieszczono na stronach internetowych JST informacje o projekcie LSR wraz z informacją o sposobie przekazywania uwag do projektu w formie elektronicznej,
4. Zawieszono informację o przekazaniu do konsultacji LSR w Urzędach Gmin oraz jednostkach podległych lub komórkach organizacyjnych (GCK, GCI) wraz z podaniem komórki/wydziału oraz pracownika zobowiązanego do udostępnienia LSR w formie drukowanej oraz umożliwienie przyjmowania uwag do projektu w formie papierowej (w godzinach pracy odpowiedniej komórki/wydziału)
5. Wysłano informację pisemną do jednostek pomocniczych jako organów skupiających lokalnych liderów opinii (Sołtysi oraz Rady Sołeckie, Przewodniczący Rady Osiedli, Rady Osiedli) z informacją o przeprowadzanie konsultacji społecznych w sprawie projektu LSR wraz ze wskazaniem sposobu uzyskania LSR oraz przekazywania uwag co do jej treści
6. Obligatoryjnie przekazano treści LSR wszystkim członkom LGD Lider A4 (płyta CD, wydruk). Zebrane wnioski z przeprowadzonych konsultacji zostały zaprezentowane na Walnym Zgromadzeniu LGD Lider A4 i wniesione do dokumentu.

Opis procesu przygotowania i konstruowania dodatkowych celów w LSR – ocena / /ewaluacja własna LGD

Rozszerzenie zakresu celów LSR o dwa nowe cele szczegółowe 2.4 oraz 3.4, a także przewidywane w ich ramach możliwe do realizacji przedsięwzięcia, wynika z ewaluacji

przeprowadzonej przez biuro Stowarzyszenia LIDER A4, dokonanej po 3 latach funkcjonowania.

Planowa ewaluacja został podzielona na dwa etapy tzw. mała ewaluację, opartą o monitoring prowadzony przez biuro, wywiady z beneficjentami korzystającymi z usług biura oraz badaniu ankietowym dot. rozszerzenia zakresu LSR, przeprowadzonym wśród członków LGD i mieszkańców.

Duża ewaluacja zawierać będzie dodatkowo informacje pochodzące z badanie przeprowadzonego przez instytucje zewnętrzną, które obejmie szerszy zakres funkcjonowania LGD i wdrażania LSR. Wzbogacona będzie także informacjami pochodzącymi z ankiet LGD przeznaczonych dla beneficjentów, którzy zrealizowali operacje w ramach wdrażania LSR i otrzymali płatność końcową.

Zastosowane etapowe podejście do ewaluacji uwzględnia długotrwały proces wdrażania LSR od momentu ogłoszenia konkursu do wypłacenia płatności ostatecznej. Na etapie przygotowywania tzw. małej ewaluacji zdecydowana większość operacji znajdowała się w trakcie realizacji bądź weryfikacji przez IW. Biorąc pod uwagę zwiększającą się dynamikę rozpatrywania spraw przez IW liczymy na to, że pod koniec roku 2012 ilość beneficjentów, którzy otrzymają płatności ostateczne będzie wystarczająca aby otrzymać wymierną próbę do badania, wówczas z uwzględnieniem danych pozyskanych w badaniu przeprowadzonym przez niezależny podmiot powstanie końcowy raport
z ewaluacji tzw. „duża ewaluacja”

Monitoring prowadzony przez biuro

Czynności związane z monitoringiem przypisane są na stałe do zadań pracowników LGD i odzwierciedlone są w zakresach obowiązków oraz opisach stanowisk. Określone są także zakresy monitorowania, źródła pozyskiwania danych. Stworzono także narzędzia monitorowania które funkcjonują w sieci wewnętrznej do której dostęp maja wszyscy uprawnienie pracownicy.

Specjalista PROW 2007-2013

- prowadzenie rejestrów wydatków, monitoring zgodności z budżetem

Źródło weryfikacji: umowy, zamówienia, dowody księgowe, zatwierdzone budżety, opis zadań

Pracownik ds. obsługi sekretariatu i monitoringu

- prowadzenie monitoringu wdrażania LSR (monitoring realizowania wskaźników i osiągania celów)

Źródło weryfikacji: wnioski o dofinansowanie operacji, pisma informujące od IW, imienne ankiety wypełniane przez beneficjentów po uzyskaniu płatności ostatecznej

- prowadzenie monitoringu funkcjonowania LGD nabywania umiejętności i aktywizacji (monitoring realizowania wskaźników i osiągania celów)

Źródło weryfikacji: sprawozdania do IW, programy szkoleń, wydarzeń, listy obecności, listy doradztwa, notatki, protokoły ze spotkań, zdjęcia, filmy, publikacje itp

Na potrzeby formułowania dodatkowych celów LSR wykorzystano dane głównie z obszaru monitoringowego dot. alokacji składanych wniosków na dotychczasowe cele LSR oraz efektywności wdrażania środków na poszczególne działania wg stanu na dzień 31 marca 2012:

- Liczba rozpatrzonych przez organ decyzyjny LGD wniosków o dofinansowanie operacji: 92 w tym: Małe projekty 70; Odnowa wsi 8; Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw. 10; Różnicowanie w Kierunku działalności nierolniczej 4
- Efektywność wdrażania alokowanych środków w poszczególnych działaniach

Liczby obrazują stosunek sumy kwot wniosków o dofinansowanie w stosunku do łącznej alokacji przewidzianej w LSR:
Odnowa i rozwój wsi: 121%
Małe projekty: 58%
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw: 74%
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej: 46%

- Alokacja wniosków na poszczególne cele LSR.
  Liczby obrazują ilość operacji złożonych w konkursach LGD realizujących poszczególne cele LSR
  cel 1 – 15 operacji
  Cel 2 – 60 operacje
  Cel 3 – 39 operacje

Postanowiono poszerzyć obszary celów najpopularniejszych świadczy to zarówno o potencjale rozwojowym tych obszarów jak i o dużych potrzebach dofinansowania działań.

Informacje pozyskiwane bezpośrednio od beneficjentów:
Na stronie www.lider-a4.pl funkcjonuje sonda badająca poziom zainteresowania poszczególnymi działaniami oferowanymi w ramach wdrażania LSR przez LGD jej wyniki są następujące:
Tworzenie i rozwój mikro – przedsiębiorstw 76,5%
Małe projekty 11,8%
Odnowa i rozwój wsi 9,4 %
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej 2,4%

Podobny rozkład zainteresowania potencjalnych beneficjentów wdrażania LSR obserwujemy na podstawie informacji od osób konsultowanych przez pracowników LGD. Skonsultowano już przeszło 500 osób w tym zdecydowana większość konsultacji dot. warunków uzyskania dotacji w ramach działań „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „Małych projektów” w zakresie, których ok 50% to osoby chcące tworzyć lub rozwijać własną działalność gospodarczą w ramach małego projektu.

Liczne konsultacje telefoniczne, nawet kilka dziennie, dotyczą głównie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw oraz możliwości wspierania działalności gospodarczej w ramach małych projektów, wskazują na wzrost zainteresowania tym obszarem LSR.

Warsztaty z udziałem przedstawicieli LGD poświęcone ewaluacji wdrażania LSR i projektowaniu dodatkowych celów i operacji
Dane z „małej ewaluacji” zostały przedstawione przez pracowników biura podczas warsztatów, w których uczestniczyli przedstawiciele władz LGD w tym organu decyzyjnego oraz zwykłych członków LGD zainteresowanych współpracą w zakresie dodatkowych celów LSR, którzy zgłosili chęć pracy w grupie roboczej. Podczas warsztatów wypracowany projekt dodatkowych celów i typów przedsięwzięć, który został przeanalizowany metodą SWOT następnie opracowano projekt budżetu
i wskaźników dla dodatkowych celów. Materiał został zredagowany przez biuro i przeznaczony do konsultacji społecznych.

Konsultacje społeczne projektu zmian do LSR

Projekt aktualizacji LSR został opublikowany na stronie www z 14 dniowym terminem wnoszenia uwag do treści zmian. Dodatkowo rozesłano indywidualne powiadomienia do wszystkich partnerów LGD (członkowie, gminy, organizacje , liderzy lokalni)
Ponadto przeprowadzono badanie ankietowe na próbie 100 osób (mieszkańców i podmiotów

z obszaru LGD) dot. potrzeby poszerzenia LSR oraz opiniujące propozycje nowych celów. Wynik badania wskazuje, iż zaproponowane cele są akceptowane.

12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

- Proces informowania o wdrażaniu LSR.

LGD zgodnie ze statutem ma na celu m.in. opracowanie i realizację Lokalnej Strategii Rozwoju, podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych oraz ich czynny udział w opracowaniu i realizacji LSR, propagowanie działań na rzecz realizacji LSR.
Aby spełnić powyższe cele LGD w następujący sposób będzie prowadziło działania informacyjne:

- biuro stowarzyszenia będzie odpowiednio oznakowane z informacją o godzinach urzędowania i prowadzonych formach doradztwa dla zainteresowanych składaniem wniosków. Biuro będzie udzielać informacji, udostępniać materiały i dokumenty z działalności LGD w tym dokumentację z posiedzeń Rady.
- Biuro będzie przyjmować wnioski i postulaty składane przez mieszkańców dotyczące wdrożenia LSR, będzie także systematycznie przekazywać informacje do gmin (zostaną w gminach wyznaczone osoby do kontaktów z mieszkańcami w sprawie Leader), mediów lokalnych i regionalnych o ogłaszanych naborach wniosków o wydarzeniach i sukcesach LGD;
- strony internetowe LGD będą zawierały aktualności (szkolenia, konferencje, wydarzenia), dokumenty (np. wzory wniosków, rozporządzenia LSR), bazy danych (zasoby przyrodnicze, kulturowe, turystyka, edukacja, mikroprzedsiębiorczość, Mapa Aktywności Lokalnej), raporty i sprawozdania z działań LGD, dział pytań i odpowiedzi, forum dyskusyjne, współpraca z innymi LGD, galeria zdjęć. Materiały na stronach będą systematycznie aktualizowane;
- LGD będzie prowadziło spotkania szkoleniowe i warsztaty dla mieszkańców związane z przygotowaniem wniosków oraz animowaniem mieszkańców, będą organizowane konferencje i seminaria propagujące wdrożenie LSR;
- LGD będzie wydawało biuletyn LGD, ulotki opracowania multimedialne o swoich działaniach dostępne w biurze, w gminach, w organizacjach i instytucjach współpracujących oraz przekazywane w trakcie ważnych wydarzeń realizowanych przez LGD (targi, jarmarki, imprezy);
- w przypadku potrzeby zasięgnięcia opinii mieszkańców LGD przeprowadzi sondaże lub wywiady.

W ten sposób zostanie zachowana zasada otwartości, jawności i transparentności działań LGD oraz zasada systematycznego dostarczania i zbierania informacji od mieszkańców, partnerów, członków LGD.

- Proces aktualizowania LSR uwzględniający udział społeczności lokalnej.

Zgodnie z zasadami Leader PROW aktualizacja LSR musi się odbyć zgodnie z warunkami określonymi w umowie i nie może wpłynąć na zmianę celów ogólnych LSR oraz misji LGD i zmienić limity środków w ramach działania 4.1.
LGD Lider A4 proces aktualizacji będzie prowadzić w następujący sposób:

- aktualizacja nie będzie realizowana częściej niż raz do roku przy czym ostatnia powinna się odbyć w roku 2013;
- aktualizacja będzie się odbywać przy udziale członków LGD i mieszkańców obszaru. Wnioski i postulaty mogą być zbierane na spotkaniach (zebrania wiejskie, warsztaty,

konferencje) drogą internetową poprzez punkty informacyjno – konsultacyjne działające w gminach LGD
- wnioski i postulaty do aktualizacji może zgłosić Rada i Walne Zgromadzenie;
- Zarząd będzie odpowiedzialny za wniesienie zmian do dokumentu. Może przy tym skorzystać z pomocy ekspertów, przeprowadzić odpowiednie sondaże i badania społeczne, analizy, skorzystać z wyników monitorowania realizacji LSR;
- Walne Zgromadzenie będzie odpowiadać za przyjęcie zaktualizowanego dokumentu w drodze uchwały;
- zaktualizowany dokument zostanie umieszczony na stronach internetowych LGD.

Tak prowadzony proces aktualizacji zapewni powszechny i systematyczny udział społeczności lokalnej oraz adekwatności konsultacji do zakresu aktualizacji.
Proces aktualizacji jest zgodny ze statutem LGD, regulaminem Walnego Zgromadzenia, Rady, Zarządu.

13. Zasady i sposób dokonywania oceny ewaluacji własnej

- Monitorowanie służy dostarczeniu informacji na podstawie których Zarząd, Rada i członkowie LGD mogą systematycznie dowiadywać się o występowaniu rozbieżności w realizacji planów i osiąganiu celów.
  Monitorowaniu będą podlegać następujące aspekty działań LGD:
  - monitorowanie realizacji LSRu,
  - monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne zamierzenia – operacje, działania własne LGD.
  Dzięki temu LGD dba o swoją stabilną sytuację finansową i podejmuje działania interwencyjne w przypadku rozbieżności lub niepowodzeń w realizacji LSR.

  System monitorowania będzie polegać na:
  - gromadzeniu danych na podstawie formularzy, wniosków, informacji uzyskanych od podmiotów wdrażających (SM, ARiMR) o zawartych umowach i wysokości środków wypłacanych beneficjentom na realizację operacji,
  - monitorowaniu operacyjnym na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji,
  - weryfikacji osiągnięcia rzeczywistych rezultatów na podstawie gromadzenia danych dotyczących wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania dla poszczególnych przedsięwzięć,
  - dokonywania przeglądu procedur wewnętrznych wdrożenia poszczególnych działań LSR,
  - gromadzeniu danych dotyczących wydatkowania środków na funkcjonowanie LGD zgodnie z procedurą określoną w umowie z podmiotem wdrażającym.
  Sposoby raportowania:
  - raporty pisemne i sprawozdania dotyczące realizacji operacji i funkcjonowania LGD,
  - analiza dokumentów merytorycznych i finansowych dostępnych w biurze,
  - sprawozdania z wywiadów z beneficjentami.
  - sprawozdania dlo Samorządu Województwa

  Organem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu jest Zarząd LGD. Zarząd może zlecić wykonanie niektórych zadań ekspertom zewnętrznym.

- Ewaluacja służy cenie ocenie sukcesu LGD i LSR.

W ramach ewaluacji dokonuje się oceny odpowiedzialności, skuteczności, efektywności i oddziaływania projektu w stosunku do założeń.
Ewaluacja będzie realizowana:

- ex ante dotyczy operacji i działań które są w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji. Ocena będzie polegała na analizie spodziewanych efektów pod kątem wpływu na osiąganie celów w LSR, podobna ocena będzie dotyczyć analiz efektów działań realizowanych w ramach funkcjonowania LGD i projektów współpracy;
- ex post dotyczy oceny działań w minionym okresie z perspektywy realizacji latach 2009 – 2015. Ewaluacja zostanie wykonana po 3 latach i po 6 latach od rozpoczęcia realizacji LSR oraz w okresach rocznych po zakończeniu każdego roku kalendarzowego w zakresie oceny operacji i działań pod kątem efektów i osiągnięcia celów zakładanych w LSR; dzięki ewaluacji będzie można zweryfikować osiągnięcia wskaźników przedsięwzięć opisanych w rozdz. 4.
- ocena jakości partnerstwa i sprawności funkcjonowania LGD. Ewaluacja będzie dotyczyć funkcjonowania biura, funkcjonowania organów LGD, efektywności stosowanych procedur, przepływu informacji, sprawności podejmowania decyzji.

Organem odpowiedzialnym za prowadzenie ewaluacji będzie Komisja Rewizyjna. Komisja może zlecić wykonanie niektórych zadań Zarządowi LGD (w tym pracownikom Biura) i ekspertom zewnętrznym.
Komisja sporządzi przed każdym Walnym Zebraniem Członków, na którym udziela się absolutorium Zarządowi, raport za miniony rok.
Powinien on zawierać:

- wykaz zrealizowanych operacji oraz działań dotyczących Funkcjonowania LGD i Projektów Współpracy wraz z informacją o efektach i finansach,
- opis uzyskanych efektów w porównaniu z założeniami,
- analizę dotyczącą wpływu przedsięwzięć na osiąganie celów LSR,
- wnioski w formie uwag i rekomendacji które zapewnią lepsze osiągnięcie celów LSR i wyższą efektywność LGD.

Raport powinien być podawany do wiadomości publicznej zgodnie z zasadą jawności.
Informacje uzyskane w trakcie monitoringu i ewaluacji będą służyły aktualizacji LSRu.

14. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem LSR

Lokalna Strategia Rozwoju w aspekcie strategii gminnych.

Cele, przedsięwzięcia i działania LSR sa spójne ze strategiami gmin LGD:
- Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata (opracowana w 2001r.)

- Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Kobierzyce do roku 2020
(aktualizacja opracowana w 2008r.)
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Święta Katarzyna na lata 2004 – 2006 i 2007 – 2013 (opracowany w 2004 r)
-Strategia Rozwoju Gminy Żórawina (opracowana w 2005 r.)

	Kąty Wrocławskie	**Kobierzyce**	**Św. Katarzyna**	**Żórawina**
1 Cel Ogólny : poprawa jakości środowiska 1.1 Zachowanie bogactwa przyrody i krajobrazu regionu	X		X	X
1.2 Zachowanie i udostępnianie obiektów zabytkowych			X	X
1.3 Podniesienie świadomości ekologicznej i wzrost wiedzy o regionie		X	X	X
2 Wzrost dostępności do dóbr i usług na obszarze LGD 2.1 Tworzenie i rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej	X	X	X	
2.2 Produkty lokalne ważnym kierunkiem aktywności mieszkańców				
2.3 Tworzenie nowych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczej działalności gospodarczej	X	X	X	X
3 Rozwój aktywności i integracji społecznej mieszkańców 3.1 Wsparcie inicjatyw mieszkańców i organizacji wiejskich			X	X
3.2 Integracja regionalna społeczności gmin		X		
3.3 Rozwój Lokalnej Grupy Działania				

- **Zapisane przedsięwzięcia LSR-u zgodne są również z priorytetami programów wojewódzkich:**

  - **Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r.**
    Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. została uchwalona w 2005 r. i jest zaktualizowaną i gruntownie przebudowaną wersją strategii z 2000 r. już pod potrzeby NPR i polityki rozwoju regionalnego kraju. **Wizja** regionu określona w nowej strategii to: „Dolny Śląsk europejskim regionem węzłowym”
    Cel nadrzędny: „Podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju”.
    Cel nadrzędny zostanie zrealizowany poprzez realizację priorytetów i działań w sferze gospodarczej, przestrzennej i społecznej.

Tabela 17. Cele, priorytety i działania Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego współgrające z LSR.

Cele	**Priorytety**	**Działania**
Sfera gospodarcza		
Zbudowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki Dolnego	Wspieranie aktywności gospodarczej na Dolnym Śląsku.	• Promowanie produktów regionalnych i ich marketing. • Wspieranie rozwoju MŚP. • Rozszerzenie współpracy regionalnej i

Śląska.		międzynarodowej. • Wpieranie zmian postaw mieszkańców regionu ukierunkowanych na przedsiębiorczość. • Wspieranie integracji i rozbudowy dolnośląskiego potencjału turystycznego oraz uzdrowiskowego.
Sfera Przestrzenna		
Zwiększenie spójności przestrzennej i infrastrukturalnej regionu i jego integracja z europejskimi obszarami wzrostu.	Poprawa spójności przestrzennej regionu.	• Policentryczny rozwój wsi osadniczej oraz tworzenie nowoczesnych rozwiązań funkcjonalnych przy zachowaniu walorów przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych. • Przeciwdziałanie degradacji obszarów peryferyjnych i zagrożonych marginalizacją.
	Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.	• Podniesienie poziomu życia ludności wiejskiej. • Rozwój pozarolniczej aktywności mieszkańców terenów wiejskich i wykształcenie nowych funkcji dla tych terenów. • Wspieranie działalności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania.
	Poprawa ładu przestrzennego.	• Kształtowanie atrakcyjnych form różnorodnych zespołów zabudowy w tym rewitalizacja obszarów zdegradowanych. • Ochrona dziedzictwa kulturowego.
	Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa i gospodarki.	• Utworzenie i ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, podniesienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej. • Propagowanie wiedzy ekologicznej.
Sfera Społeczna		
Rozwijanie solidarności społecznej oraz postaw obywatelskich i otwartych na świat.	Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	• Redukowanie zjawiska ubóstwa. • Promowanie innowacyjnych metod i technik rozwiązywania problemów z zakresu polityki i profilaktyki społecznej. • Wdrażanie planów działania na rzecz wzrostu zatrudnienia przy wykorzystaniu partnerstwa społecznego. Promocja zatrudnienia socjalnego i spółdzielczości socjalnej.
	Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury.	• Optymalizacja infrastruktury kulturalnej, zwiększenie aktywności w obszarze kultury. • Ochrona dziedzictwa cywilizacyjnego, rozwój tożsamości regionalnej. • Wsparcie i promocja postaw prospołecznych oraz lokalnych inicjatyw społecznych na zasadach pomocniczości i partnerstwa. • Aktywizacja społeczności lokalnych w szczególności z terenów wiejskich. • Umacnianie i rozwój współpracy administracji publicznej i sektora pozarządowego.
	Poprawa jakości i efektywności systemu edukacji i badań naukowych.	• Zapewnienie powszechnego dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnych.

- **Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego** został opracowany na lata 2004-2013. Wdrażanie założeń przyjętych w programie ma przyczynić się do rozwoju turystyki w województwie dolnośląskim i wzrostu jego konkurencyjności oraz wykorzystania dostępnych regionalnych środków finansowych. Działania w nim przyjęte powinny pozytywnie wpłynąć na wzrost ekonomiczny województwa, dalszy wzrost atrakcyjności turystycznej regionu, zwiększenie różnorodności kulturowej jego mieszkańców oraz pogłębienie współpracy międzynarodowej szczególnie z partnerami z Czech i Niemiec.
    - W programie przyjęto 4 priorytety:
    - markowe produkty turystyczne,
    - rozwój lokalnej turystyki,
    - markowa infrastruktura turystyczna,
    - system wsparcia sektora i produktów turystycznych

- **Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 – 2013**
    - priorytet 1 Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw
    - priorytet 2 Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Dolnym Śląsku
    - priorytet 3 Rozwój infrastruktury transportowej
    - priorytet 4 Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa ekologicznego i przeciwpowodziowego
    - priorytet 5 Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku
    - priorytet 6 Wykorzystanie i promocja potencjału turystycznego i kulturowego Dolnego Śląska.

Przedsięwzięcia zapisane w LSR współgrają z możliwościami finansowania działań inwestycyjnych w dziedzinach wyżej wymienionych. Oznacza to, że działania Leadera mogą uzyskać efekt synergii z działaniami finansowanymi w ramach RPO w zakresie wniosków składanych przez jednostki samorządu terytorialnego i inne uprawnione podmioty.

15. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrożeniowych na obszarze objętym LSR

Inne źródła finansowania LGD

Obok głównego źródła finansującego realizację Lokalnej Strategii Rozwoju *Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina – Lider A4* jakim są środki pochodzące ze źródeł Osi IV Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich Lokalna Grupa Działania będzie miała wiele możliwości pozyskania środków zewnętrznych pozwalających na realizacje zadań zidentyfikowanych w Lokalnej Strategii Rozwoju. Środki te można podzielić zasadniczo na dwie części a mianowicie programy współfinansowane ze źródeł Unii Europejskich oraz budżetu państwa oraz programy krajowe.
Najważniejszym programem umożliwiającym współfinansowanie działań LGD jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) ze szczególnym uwzględnieniem Działań 6.3, 7.3, 9.5 wchodzących w skład komponentu regionalnego PO KL w Województwie Dolnośląskim.
Działanie 6.3 ***Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich*** jest zaadresowane do projektów przyczyniających się do aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, poprawy zdolności do zatrudnienia oraz rozwoju usług aktywizacyjnych (z wyłączeniem instrumentów objętych zasadami pomocy

publicznej). W swoich założeniach ma ono na celu wsparcie lokalnych inicjatyw informacyjnych, szkoleniowych i doradczych, promujących aktywizację zawodową na poziomie lokalnym, rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym. **Działanie 7.3- *Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji*** jest skierowane do projektów przyczyniających się do integracji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich oraz rozwoju usług społecznych na tych obszarach (z wyłączeniem instrumentów objętych zasadami pomocy publicznej), wspierania inicjatyw lokalnych o charakterze informacyjnym, szkoleniowym i promocyjnym (np. w formie szkoleń, spotkań, seminariów) mających na celu, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich, oraz rozwoju dialogu, partnerstwa publiczno - społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym.

Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich ma na celu tworzenie i wsparcie działalności inicjatyw ukierunkowanych na pobudzenie świadomości środowisk lokalnych i ich zaangażowanie w działania na rzecz rozwoju edukacji na terenach wiejskich i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich, oraz realizację projektów przyczyniających się do podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich oraz rozwoju usług edukacyjnych na tych obszarach, działań informacyjno – promocyjne, szkoleniowe, doradcze podnoszące świadomość mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie korzyści płynących z kształcenia i szkolenia.

Zakres tematyczny powyższych Działań odpowiada zakresowi Lokalnej Strategii Rozwoju *„Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina – Lider A4",* a specyfika powyższych Działań zakładająca wsparcie projektów o nie dużej wartości- do 50000,00 PLN pozwoli na realizację wielu niewielkich projektów odpowiadających oczekiwaniom społeczności lokalnej mieszkającej na obszarze objętym działaniem Stowarzyszenia, oraz na nabycie koniecznej wiedzy i umiejętności koniecznych dla odpowiedniego opracowania, wdrożenia i rozliczenia projektów współfinansowanych ze źródeł Europejskich Funduszu Społecznego pozyskanych w trybie konkursowym.

Powyższa wiedza zdobyta dzięki realizacji niewielkich pod względem wielkości zaangażowanych środków projektów konkursowych może pozwolić na opracowanie i złożenie przez LGD Lider A4 wniosków o dofinansowanie z innych Działań i Poddziałań komponentu regionalnego PO KL przyczyniających się do realizacji założeń Lokalnej Strategii Rozwoju o znacznie większych budżetach. Należy do nich między innymi: Działanie 6.2, Poddziałań: 7.2.2, 8.1.1, 8.1.2, 9.1.1,9.1.2.:

- Działanie 6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia
- Poddziałanie 7.2.2 Wparcie ekonomii społecznej
- Poddziałanie 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw
- Poddziałanie 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie
- Poddziałanie 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej
- Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych wspiera budowę

W przypadku powyższych działań *Stowarzyszenie Lider A4* powinno odgrywać rolę partnera w stosunku do innych organizacji pozarządowych, instytucji rynku pracy, firm doradczych lub samorządu terytorialnego posiadającego konkretne kompetencje i możliwości opracowania i wdrażania projektów w ramach powyższych Działań i Poddziałań PO KL. Przyjęcie formy partnerskiej współpracy przy ubieganiu się o pozyskanie dofinansowania w ramach PO KL pozwoli w przypadku wielu konkursów na uzyskanie dodatkowej punktacji,

co doprowadzi do maksymalizacji szans na uzyskanie dotacji, oraz przyczyni się do efektywnej realizacji projektów zgodnych z celami Lokalnej Strategii Rozwoju.
W przypadku programów unijnych wdrażanych na poziomie regionalnym tj. Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego 2007-2013 oraz innych Osi Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 nie przewiduje się możliwości skutecznego ubiegania się o pozyskanie środków finansowych na realizację celów ujętych w *Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Lider A4.* Wynika to ze specyfiki powyższych programów, które identyfikują jako Beneficjentów środków finansowych ujętych w ramach alokacji dla ww. programów przede wszystkim Jednostki Samorządu Terytorialnego, lub osoby fizyczne/prawne prowadzące działalność gospodarczą.
Potencjalnie ważnym źródłem wsparcia dla wdrożenia celów Lokalnej Strategii Rozwoju *Stowarzyszenia Lider A4* mogą być *Fundusze Norweskie* w ramach *Funduszu dla Organizacji Pozarządowych*, z którego będą dofinansowane projekty należące do następujących trzech komponentów: *Demokracja i społeczeństwo obywatelskie, Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój, Równe szanse i integracja społeczna*.

Mechanizm zabezpieczający przed nakładaniem się pomocy w ramach PROW i innych programów i źródeł finansowania.

- Każda osoba zatrudniona przez LGD będzie miała umowę zawierającą szczegółowy wykaz obowiązków i zadań, ze wskazaniem programu, na rzecz, którego te zadania i obowiązki będą wykonywane raz podaną kwotą wynagrodzenia pochodzącą ze środków tego programu,
- W przypadku osób zaangażowanych jednocześnie w realizację dwóch lub więcej programów, w umowie o pracę z tą osobą zostanie wskazany wymiar czasu pracy, jaki ta osoba jest zobowiązana przeznaczyć na wykonanie zadań i obowiązków związanych z realizacją poszczególnych programów. Łączny wymiar czasu pracy nie może przy tym przekroczyć wielkości maksymalnych dopuszczonych w Kodeksie Pracy.
- na każdym dokumencie księgowym stanowiącym dowód poniesienia kosztów, mogą być w sposób trwały umieszczone informację o tym, ze środków jakiego programu te koszty zostały pokryte. W przypadku kosztu współfinansowanego z dwóch lub więcej programów musi być podana informacja o tym jaką część tego kosztu finansują poszczególne programy. Poza tym sposób podziału kosztu pomiędzy poszczególne programy powinien być merytorycznie uzasadniony,
- LGD tworzy wydzielone konta bankowe (lub subkonta) do obsługi każdego programu,
- Każdy program będzie miał wyznaczonego koordynatora odpowiedzialnego za realizację i prawidłowe wydatkowanie środków programu,
- Zarząd LGD zapewni dobry przepływ informacji między zespołami realizującymi różne programy, organizując, co najmniej raz w kwartale narady robocze z udziałem wszystkich koordynatorów programów,
- Każdy wniosek o przyznanie pomocy, przygotowywany przez LGD, będzie zawierał analizę ryzyka w zakresie nakładania się pomocy ze środków tego programu z pomocą, którą LGD uzyskało wcześniej z PROW lub innych programów oraz propozycję mechanizmów, które należy zastosować w celu uniemożliwienia nakładania się pomocy.

16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich.

I. Przedsięwzięcie „Zrównoważony rozwój wsi w otoczeniu miasta" wpłynie na:

- poprawę jakości środowiska w tym zachowanie obszarów cennych przyrodniczo, podniesienie walorów krajobrazu wiejskiego, zachowanie parków i zieleni wiejskiej,
- podniesienie świadomości ekologicznej w zakresie walorów środowiska regionu,
- przygotowanie miejsc, obiektów, ścieżek do prowadzenia edukacji przyrodniczej i regionalnej,
- lepsze wykorzystanie obiektów zabytkowych poprzez ich rewitalizację i nadanie im nowych funkcji w tym funkcji turystycznych i społecznych,
- promocję obszaru LGD pod kątem walorów przyrodniczo – kulturowych dla mieszkańców regionu i Wrocławia,
- zrównoważony rozwój obszaru w zakresie tworzenia harmonijnych warunków dla przyrody, gospodarki i mieszkańców LGD.

II. Przedsięwzięcie „Wykorzystanie potencjału regionu LGD w tworzeniu dóbr i usług” wpłynie na:

- aktywizację gospodarczą mieszkańców wsi poprzez tworzenie miejsc w pozarolniczej działalności gospodarstw rolnych i nowych miejsc pracy, w usługach na obszarach wiejskich także związanych z turystyką i wytwórczością produktów lokalnych,
- wypromowanie obszaru jako miejsca do wypoczynku w otoczeniu miasta wraz z różnorodną ofertą spędzania wolnego czasu przez mieszkańców Wrocławia i regionu,
- subregionalne powiązanie obszaru w zakresie rozwoju turystyki z produktami turystycznymi subregionu Ślęży i Odry Wschód,
- poszerzenie oferty podmiotów gospodarczych i szersze wchodzenie na rynki zbytu poprzez branżowe, współdziałanie mikroprzedsiębiorstw,
- zainicjowanie powstawania i wprowadzania na rynek produktów i usług opartych o specyficzne lokalne zasoby i tradycje.

III. Przedsięwzięcie „Stowarzyszenie LGD Lider A4 inkubatorem aktywności lokalnej i partnerstwa regionalnego” wpłynie na:

- zwiększenie aktywności społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych, liderów i animatorów życia społecznego,
- wzrost ilości, różnorodności i jakości działań podejmowanych przez lokalne organizacje pozarządowe,
- rozwój aktywności świetlic wiejskich, ośrodków kultury, przygotowanie oferty dla różnych grup społecznych,
- wzrost ilości imprez budujących wizerunek regionu,
- stosowanie partnerskiego podejścia przy rozwiązywaniu problemów lokalnych i regionalnych,
- poprawa zarządzania LGD oraz rozwój członkostwa w stowarzyszeniu.

17. Informacja o dołączonych do LSR załącznikach

Spis rysunków

Rysunek 1 Struktura celów, przedsięwzięć i operacji 45

Spis tabel

Tabela 1 Zestawienie spotkań dotyczących powołania oraz prac bieżących LGD Lider A4..... 11
Tabela 2 Charakterystyka członków Lokalnej Grupy Działania Lider A4 12
Tabela 3 Skład Rady Lokalnej Grupy Działania Lider A4 14
Tabela 4 Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji 17
Tabela 5 Wykaz gmin..... 19
Tabela 6 Stan ludności 32
Tabela 7 Saldo migracji..... 33
Tabela 8 Przyrost naturalny..... 33
Tabela 9 Struktura ludności..... 33
Tabela 10 Stan bezrobocia 34
Tabela 11 Bezrobotni w gminach..... 34
Tabela 12 Pracujący wg działów gospodarki 35
Tabela 13 Podział środków pomiędzy komponenty na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju..... 88
Tabela 14. Podział środków na działanie 4.1/413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju 88
Tabela 15. Budżet LGD „Kraina Lasów i Jezior” w każdym roku realizacji..... 90
Tabela 16 Tabela pomocnicza budżetu LSR 91
Tabela 17. Cele, priorytety i działania Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego współgrające z LSR..... 100

Spis literatury:

1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020, Wrocław 2005.
2. Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2005.
3. Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2002.
4. Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata , Kąty Wrocławskie 2001.
5. Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Kobierzyce do roku 2020, Kobierzyce aktualizacja opracowana w 2008.
6. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Święta Katarzyna na lata 2004 – 2006 i 2007 – 2013, Święta Katarzyna 2004.
7. Strategia Rozwoju Gminy Żórawina, Żórawina 2005.
8. Uwarunkowania Rozwoju Turystyki w Powiecie Wrocławskim
9. Raport o stanie środowiska województwa dolnośląskiego, WIOŚ 2006r.
10. Program Ochrony Środowiska Powiatu Wrocławskiego, Wrocław 2003.
11. Program Ochrony Środowiska Gminy Kobierzyce, Kobierzyce 2004.
12. Program Ochrony Środowiska Gminy Święta Katarzyna, Święta Katarzyna 2004.
13. Program Ochrony Środowiska Gminy Katy Wrocławskie, Katy Wrocławskie 2004.
14. Dziedzictwo kulturowe Dolnego Śląska, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze Wrocław 1996
15. Polskie obrzędy i zwyczaje doroczne, Muza S.A., Warszawa 2005
16. Polskie Tradycje i Obyczaje, Muza S.A., Warszawa 2006
17. Ankiety nadesłane od Gmin i Gminnych Ośrodków Kultury
18. Ustawa Prawo o stowarzyszeniach Dz.U. 1989 Nr 20 poz. 104,.
19. R. Niecikiewicz, M. Chczonowicz, A.Krawczyk, L. Kossowska, B. Kwiatkowska, Jak założyć stowarzyszenie, Wyd. 3W*, Warszawa 2007
20. Mapy Bliskie Okolice Wrocławia, Powiat Dzierżoniowski, Ślęża i okolice wydawnictwa PLAN
21. www.kątywrocławskie.pl
22. www.katywroclawskie.finn.pl
23. www.sw-katarzyna.pl
24. www.bip.ug-swkatarzyna.dolnyslask.pl
25. www.ugk.pl
26. www.ug-kobierzyce.sisco.info
27. www.zorawina.pl
28. www.bip.zorawina.pl/webcm

Załącznik 2 Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji.

Nazwa członka	Realizowany projekt	Czas realizacji	Miejsce realizacji	Koszt
Gmina Kąty Wrocławskie	▪ Budowa kanalizacji sanitarnej w północnej części gminy Kąty Wrocławskie – etap I	2006-2007	Gmina Kąty Wrocławskie	20 074 560,00
	▪ Przebudowa polegająca na modernizacji drogi gminnej ul. Fabrycznej w Kątach Wrocławskich wraz z odwodnieniem	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	1 654 250,24
	▪ Budowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej 347 z drogą gminną relacji Sadków-Sadowice wraz z modernizacją nawierzchni	2006-2007	Gmina Kąty Wrocławskie	545 682,79
	▪ Budowa chodnika oraz parkingu w Gniechowicach.	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	90 770,09
	▪ Zakup systemów alarmowych dla OSP Małkowice i Gniechowice oraz nożyc do cięcia blachy.	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	20 838,25
	▪ Budowa hali sportowej wraz z zapleczem socjalnym i technicznym w Gniechowicach,	2005-2006	Gmina Kąty Wrocławskie	3 180 602,00
	▪ Budowa oświetlenia ul. Chłopska, Bukowa w Smolcu	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	371 152,45
	▪ Budowa odcinków sieci wodociągowej w Pietrzykowicach, Rybnicy, Gniechowicach	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	177.550
	▪ Remonty chodników (m in. w: Bogdaszowice, Krzeptów, Samotwór, Małkowice, Wszemiłowice, Kamionna, Kilianów, Czereńczyce, Mokronos Dolny, Mokronos Górny, Nowa Wieś Kącka, Sadków, Zachowice, Strzeganowice, Wojtkowice	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	531 854,67
	▪ Remont mostu w Czerńczycach	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	11 590,00
	▪ Zakup zestawów oraz	2006	Gmina Kąty	20658,44

	pojedynczych urządzeń na place zabaw m.in. w: Smolec, Szymanów, Wszemiłowice, Sadków, Kilianów, Kamionna, Krzeptów, Górzyce		Wrocławskie	
	▪ Remonty świetlic min.w: Kamionna, Pietrzykowice, Skałka, Bogdaszowice, Nowa Wieś Kącka, Nowa Wieś Wrocławska, Małkowice, Romnów, Smolec, Strzeganowice, Wojtkowice	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	330 218,90
	▪ Budowa budynku z zespołem szatni wraz z pomieszczeniami sanitarnymi i salką do gry w ping ponga w Sadowicach	2006	Gmina Kąty Wrocławskie	382 562,05
	▪ Budowa wodociągu sieciowego Cesarzowice-Zybiszów	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	216 581,64
	▪ Budowa kanalizacji sanitarnej w Krzeptowie	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	1 262 002,26
	▪ Zakupiono i zamontowano nowe urządzenia zabawowe w miejscowościach: Małkowice, Sadków, Gniechowice, Nowa Wieś Wrocławska, Stoszyce, Gądów Kębłowice, Baranowice, Czerńczyce	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	71 809,40
	▪ Remont drogi gminnej ul. Chłopskiej w Smolcu	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	1 394 245,67
	▪ Remont chodników w miejscowościach: Bogdaszowice, Sadowice, Kębłowice, Romnów, Czereńczyce, Gądów. Zabrodzie, Małkowice, Wojtkowice, Kamionna, Zachowice, Górzyce.	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	537 714,20
	▪ Wykonano remonty świetlic m.in. w : Romnowie, Strzeganowicach, Nowej Wsi Wrocławskiej, Zachowicach, Małkowicach, Kamionnej, Bogdaszowicach, Sadowicach, Gniechowicach, Zachowicach	2007	Gmina Kąty Wrocławskie	420 587,91
Gmina Kobierzyce	• Budowa zbiornika wody pitnej na stacji uzdatniania wody Krzyżowice w obrębie Gniechowice	2005 - 2006	Gmina Kobierzyce	253 179,48

	• Budowa dróg z oświetleniem, kanalizacją deszczową i zagospodarowaniem terenu w Bielanach Wrocławskich	2005 – 2006	Gmina Kobierzyce	1 148 903,91
	• Rozbudowa stacji uzdatniania wody w Biskupicach Podgórnych	2005 - 2006	Gmina Kobierzyce	579 016,86
	• Kompleksowy kurs operatorów wózków widłowych szansą na nowy start w życiu zawodowym osób odchodzących z rolnictwa	2006	Gmina Kobierzyce	234 396,96
	• Przebudowa ul. Ogrodowej w miejscowości Bielany Wrocławskie	2003	Gmina Kobierzyce	621 271,16
	• Przebudowa oświetlenia w miejscowości Bielany Wrocławskie ul. Ogrodowa, Kwiatowa, Świerkowa	2003	Gmina Kobierzyce	51 937, 38
	• Przebudowa drogi gminnej Budziszów – Tyniec n/ Ślężą	2004	Gmina Kobierzyce	281 639,18
Gmina Święta Katarzyna	• Rewitalizacja terenów parkowych	2005 - 2007	Gmina Święta Katarzyn**a**	1 100 00,00
	• Adaptacja poddasza w budynku świetlicy Gminnego Centrum Kultury w Żernikach Wrocławskich na cele kulturalne	2005 – 2008	Gmina Święta Katarzyn	700 000,00
	• Budowa infrastruktury w Gminnej Strefie Aktywności Gospodarczej w Siechnicach – drogi wraz z oświetleniem	2004 - 2006	Gmina Święta Katarzyn	5 850 000,00
	• Zakup nieruchomości i gruntów na cele inwestycyjne	2006	Gmina Święta Katarzyn	700 000,00
	• Budowa pawilonu świetlicy w Iwinach	2005 - 2007	Gmina Święta Katarzyn	1 600 000,00
	• Opracowanie projektu budowlanego modernizacji budynku byłego UG z przeznaczeniem m. in. na bibliotekę w Świętej Katarzynie	2005 - 2008	Gmina Święta Katarzyn	1 550 000,00
	• Termomodernizacja budynków ZOZ – ów w Siechnicach i Świętej Katarzynie	2006	Gmina Święta Katarzyn	1 900 00,00
Gmina Żórawina	Budowa świetlicy Wiejskiej w Jaksonowie	2006-2007	Gmina Żórawina	993 165,47
	Modernizacja ul. Kwiatowej w Polakowicach	2007	Gmina Żórawina	28 108,80
	Modernizacja drogi gminnej	2007	Gmina	38 430,00

	w Galowicach		Żórawina	
	Budowa Wodociągu Suchy Dwór	2008	Gmina Żórawina	30 500,00
	Budowa oświetlenia ulicznego w m. Mnichowice, Suchy Dwór, Mędłów	2008	Gmina Żórawina	182 287,52

Załącznik nr 9 do wniosku

Lista realizacji LSR	4.1/413- Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 Wdrażanie projektów Współpracy	4.31 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, w tym:			Razem oś 4
	Operacje spełniające warunki przyznania pomocy dla działań:			Małe projekty	Razem 4.1/413		funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 4.31	
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzed - siębiorstw	Odnowa i rozwój wsi							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2008- 2009			916780,00	84 313,61	1 001 093,61		89 303,87	39 773,84	129 077,71	**1 130 171,32**
2010	0,00	153350,50	889 200,00	300 871,58	1 343 422,08	0,00	174 970,80	67 713,86	242 684,66	**1 586 106,74**
2011	400 000,00	145952,72		205 073,09	751 025,81	0,00	168 983,37	34819,82	203 803,19	**954 829,00**
2012	470 000,00	295 353,59	563 931,00	353 594,90	1 682 879,49	121 000,00	176 273,07	70 280,71	246 553,78	**2 050 433,27**
2013	100 000,00	775 343,19	1 317363,29	1 132 556,53	3 325 263,01	38 147,00	238 129,30	96 065,70	334 225,00	**3 697 635,01**
2014							238 129,31	80 720,69	318 850,00	**318 850,00**
2015							104 210,28	49 016,36	153 226,64	**153 226,64**
2008 -2015	**970 000**	**1 370 000**	**3 687 274,29**	**2 076 409,71**	**8 103 684,00**	**159 147,00**	**1 190 000,00**	**438 421,98**	**1 628 421,00**	**9 891 252,00**

Załączniki:

-Regulamin Rady
-Procedura naboru pracowników LGD
-Opisy stanowisk precyzujących podział obowiązków i zakres odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach
-Opis warunków technicznych i lokalowych biura LGD
-Lokalna Strategia Rozwoju Lider A4 w wersji elektronicznej.